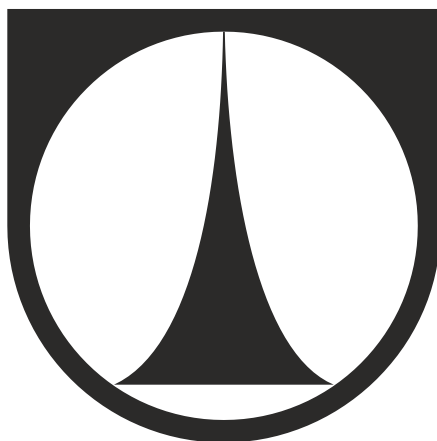

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

DISERTAČNÍ PRÁCE

2016

Gabriela Machalová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: **P 6202 – Hospodářská politika a správa**

Studijní obor: **6202V034 – Pojišťovnictví**

SYSTEM STÁTNÍ PODPORY VÝVOZU A ÚLOHA MĚNOVÉHO KURZU

**The System of the State Support of Export and the Role of the Exchange
Rate**

Ing. Gabriela Machalová

Školitel: doc. Ing. Arnošt Böhm, CSc. – Katedra ekonomie

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou disertační práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé disertační práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li disertační práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Disertační práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací se školitelem a ostatními odborníky v oboru.

V Liberci dne 31. března 2016

Gabriela Machalová

Anotace

Disertační práce se zabývá problematikou státní podpory vývozu v souvislosti s úlohou měnového kurzu. Hlavním cílem disertační práce je zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci tohoto cíle je vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem. Dílčí cíle práce spočívají ve specifikaci komerčních, teritoriálních a kurzových rizik při vstupu na zahraniční trh, charakteristice nástrojů státní podpory exportu, provedení komparace státní a nestátní podpory exportu, dále v definování úlohy měnového kurzu v oblasti proexportní politiky se zaměřením na kurzová rizika spolu s tvorbou opatření pro zajištění proti těmto rizikům. V této souvislosti je pomocí metod regresní a korelační analýzy zjištěna vzájemná závislost vybraných měnových kurzů, která vystupuje jako jeden z faktorů při tvorbě exportní strategie obchodních společností. Ze vzniklé regresní rovnice je možné predikovat vývoj měnového kurzu CZK/EUR.

Úvodní část disertační práce popisuje současný stav dané problematiky a charakterizuje význam exportu pro Českou republiku, dále se zabývá pravidly mezinárodního systému podpory a institucemi státní podpory exportu. V další části definuje metody použité v předkládané práci, kterými je dosaženo hlavního a dílčích cílů. Pro zkoumání vzájemné závislosti měnových kurzů je v části „*Použitá metodika*“ představena matematicko-statistická analýza. Kapitola „*Metodická východiska práce*“ se zabývá definicí konkrétních rizik při vstupu podniku na zahraniční trh, jakož i charakteristikou a analýzou nástrojů pro podporu exportu. V rámci této části práce je provedena regresní a korelační analýza vzájemné závislosti měnových párů. Na základě konkrétních provedených analýz a jejich výsledků, je v závěrečné části práce vytvořen návrh souboru doporučení a postupů, které je možné aplikovat v proexportně zaměřených podnicích v České republice. Tato strategie uvádí doporučení a postupy, jak využívat státní podporu exportu, a to jak ve formě poskytování informací důležitých pro plánování exportu, tak i nástrojů finančních a pojišťovacích.

Klíčová slova: financování vývozu, kurzové riziko, měnový kurz, pojištění vývozních operací, podpora exportu, vývoz.

Summary

This doctoral dissertation deals with the issue of state's support for export in relation to the role of the exchange rate. Its main objective is to evaluate the state support for export in the Czech Republic, its accessibility and usability, and to draft a proposal on a set of generally applicable suggestions for the management and formulation of a foreign trade policy for export-oriented businesses. The partial objectives of the dissertation include defining the commercial, political and exchange rate risks when entering foreign markets, characterization instruments of state export support, performance comparison of state and private export support, further defining the role of the exchange rate of the export policy with focus on currency risks and hedge against them and finally finding dependence of selected exchange rates, which affect the choice of export strategy. The methods of regression and correlation analysis were used to identify the interdependence of selected exchange rates. The regression equation obtained facilitates prediction of the development of the CZK/EUR exchange rate. In its introduction this dissertation defines the methods which were used to achieve the main and partial objectives. It describes the current situation and characterizes the significance of export for the Czech Republic. It also deals with the principles of the international support system and with the state's institutions for export support. The next part of the dissertation entitled *'The methodology used'* presents a mathematical-statistical analysis which was used to examine the dependency of exchange rates. A chapter called *'Methodological starting point for this dissertation'* is concerned with the definitions of specific risks taken upon entering into a foreign market. Furthermore, it provides a characteristics and analysis of export supporting tools. The regression and correlations analysis is included in this passage of the thesis. Considering the individual analyses performed and the respective results obtained, the final part of the dissertation introduces a general export strategy which can be applied in export-oriented businesses in the Czech Republic. The general strategy presents suggestions and methods to use the state's support for export, be it in the form of providing information that is relevant for export planning, and also financial and insurance tools.

Key words: currency risk, export, export financing, exchange rate, export support, insurance of export transactions.

Annotation

Dissertation befaßt sich mit der Frage der staatlichen Unterstützung für die Ausfuhren in die Rolle des Wechselkurses. Das Hauptziel ist es, die staatliche Unterstützung für den Export in die Tschechische Republik, seine Zugänglichkeit und Nutzbarkeit, zu bewerten und einen Vorschlag für eine Reihe von allgemeingültigen Empfehlungen für die Verwaltung und die politische Entscheidungsfindung Außenhandel exportorientierten Unternehmen zu entwerfen. Teilziele der Arbeit bestehen bei der Festlegung der kommerziellen, politischen und Währungsrisiken Rate, wenn ausländische Märkte zu erschließen, -charakterisierung staatlicher Exportunterstützung, Performance-Vergleich von staatlichen und privaten Exportunterstützung, weiter die Definition der Rolle des Wechselkurses der Exportpolitik mit Fokus auf Währungsrisiken und Absicherung gegen sie und schließlich finden Abhängigkeit ausgewählter Wechselkurse, die die Wahl der Exportstrategie beeinflussen. Mit den Methoden der Regression und Korrelationsanalyse ist gegenseitige Abhängigkeit der gewählten Währung erfaßt. Aus der resultierenden Regressionsgleichung kann die Entwicklung des EUR/CZK Wechselkurs vorherzusagen. In der Einleitung der Dissertationsarbeit werden Methoden definiert, womit die grundsätzlichen und partiellen Ziele erreicht werden. Sie beschreibt den aktuellen Stand der vorliegenden Problematik und charakterisiert die Exportbedeutung für Tschechien. Ferner beschäftigt sie sich mit den Regeln des internationalen Systems der Unterstützung sowie mit den Instituten der staatlichen Exportunterstützung. Im anschließenden Abschnitt der Arbeit „*Verwendete Methodik*“ wird die mathematisch-statistische Analyse vorgestellt, die für die Untersuchung der Abhängigkeit der Währungskurse verwendet wird. Das Kapitel „*Methodische Ausgangspunkte der Arbeit*“ beschäftigt sich mit der Definition von konkreten Risiken bei der Erschließung eines ausländischen Markts durch ein Unternehmen. Ferner mit der Charakteristik und Analyse der Instrumente für die Exportunterstützung. Im Rahmen dieses Arbeitsabschnitts erfolgt die Regression-und Korrelationsanalyse. In Hinblick auf die konkret durchgeführten Analysen und ihre Ergebnisse wird im abschließenden Abschnitt der Arbeit eine allgemeine Exportstrategie erstellt, die in den exportorientierten tschechischen Unternehmen angewendet werden kann. Die allgemeine Strategie nennt Empfehlungen und Verfahren, wie die staatliche Exportunterstützung beansprucht werden kann, und zwar in Form von Erteilung für die Exportplanung wichtiger Informationen als auch von Finanz- und Versicherungsinstrumenten.

Schlüsselworte: Export, Exportfinanzierung, Exportunterstützung, Kursrisiko, Versicherung von Exporttransaktionen, Währungskurs.

Obsah

Anotace	4
Summary	5
Annotation	6
Seznam používaných symbolů a zkratek	10
Seznam obrázků	12
Seznam tabulek	14
Úvod	15
Hlavní cíl disertační práce	17
1 Vymezení teoretických východisek	19
1.1 Význam vývozu pro Českou republiku	19
1.2 Exportní strategie vlády ČR.....	22
1.3 Mezinárodní systémy státní podpory vývozu	25
1.4 Mezinárodní pravidla státní podpory vývozu	27
1.4.1 Pracovní skupina obchodního direktorátu OECD pro exportní úvěry a úvěrové garance a Konsensus OECD.....	27
1.4.2 Evropská unie	29
1.4.3 Bernská unie	29
1.5 Instituce podpory vývozu v České republice	30
1.5.1 Exportní garanční a pojišťovací společnost a.s.	31
1.5.2 Česká exportní banka.....	31
1.5.3 Agentura CZECH TRADE.....	32
1.5.4 Portál BusinessInfo.cz	32
1.5.5 Zelená linka pro export.....	33
1.6 Charakteristika rizik v úvěrovém pojištění	33
1.6.1 Klasifikace zemí podle míry teritoriálního rizika.....	35
1.7 Podpora vývozu v České republice.....	37
1.7.1 Pojištění vývozních úvěrových rizik se státní podporou	37
1.7.2 Financování vývozu se státní podporou	41
1.7.3 Komerční pojištění a financování vývozu	44
1.8 Úloha měnového kurzu	49
1.8.1 Řízení kurzového rizika a jeho metody	49
1.8.2 Řízení ekonomického kurzového rizika	54
1.8.3 Kurzové spekulace založené na vzájemné závislosti měnových párů.....	56

2	Použitá metodika – regresní a korelační analýza	57
2.1	Regresní analýza	57
2.2	Korelační analýza	61
3	Metodická východiska práce	63
3.1	Definice rizik při vstupu na zahraniční trh	63
3.1.1	Komerční riziko	64
3.1.2	Teritoriální riziko.....	65
3.1.3	Kurzové riziko	66
3.2	Charakteristika nástrojů pojištění se státní podporou	68
3.3	Charakteristika nástrojů financování exportu se státní podporou.....	83
3.3.1	Nástroje financování exportu se státní podporou	85
3.4	Propojení vývozního financování a pojištění vývozu.....	95
3.5	Podpora malých a středních podniků.....	96
3.5.1	EGAP a podpora MSP.....	96
3.5.2	ČEB a podpora MSP	98
3.6	Komparace nástrojů státní a komerční podpory vývozu.....	99
3.7	Predikce měnových kurzů pomocí regresní a korelační analýzy.....	101
3.7.1	Jednoduchá regresní analýza	101
3.7.2	Vícenásobná regresní a korelační analýza.....	103
3.7.3	Výsledky regresní analýzy.....	109
4	Aplikační část disertační práce	110
4.1	MSP	110
4.1.1	Aplikace exportní strategie v MSP.....	111
4.2	Velký podnik.....	116
4.2.1	Aplikace exportní strategie na velký podnik	117
4.3	Komparace typů použitých odběratelských úvěrů.....	121
4.4	Rozdíly v poskytování státní podpory pro MSP a velké podniky	122
5	Exportní strategie s využitím nástrojů podpory vývozu	123
5.1	Informace o teritoriu	123
5.2	Využití regresní rovnice k výběru vhodného teritoria pro plánovaný vývoz	124
5.3	Financování exportu	124
5.4	Volba podpory exportu – státní versus nestátní.....	126
5.5	Volba vyhovujícího programu financování exportu	126
5.6	Pojištění se státní podporou – zajištění vývozního úvěrového rizika.....	130

5.6.1	Klasifikace zemí	130
5.6.2	Prescoring	130
5.7	Výběr vhodného typu pojištění	131
5.8	Průběh obchodního případu	134
5.8.1	Dokumentace a vyjednávání.....	134
5.8.2	Průběh obchodu	135
5.8.3	Hodnocení projektu	135
5.8.4	Financování projektu a jeho cena	135
5.8.5	Splácení úvěru	136
5.9	Zajištění kurzového rizika.....	136
	Závěr	137
	Seznam použité literatury	140
	Vlastní publikace disertanta	147
	Seznam příloh	148
	Příloha A - Vstupní data použítá v regresní analýze	149

Seznam používaných symbolů a zkratk

CIRR	Obchodní úroková referenční sazba (<i>Commercial Interest Reference Rate</i>)
CP	Cenné papíry
ČEB	Česká exportní banka
ČMZRB	Českomoravská záruční rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČSFR	Československá federativní republika
ČSOB	Československá obchodní banka
ECA	Exportní úvěrová agentura (<i>Export Credit Agency</i>)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost a.s.
ESIA	Posouzení dopadů na životní a sociální prostředí (<i>Environmental and Social Impact Assessment</i>)
EURIBOR	Referenční úroková sazba mezibankovního trhu (<i>Euro InterBank Offered Rate</i>)
GmbH	Společnost s ručením omezeným (<i>Gesellschaft mit beschränkter Haftung</i>)
JAR	Jihoafrická republika
KB	Komerční banka a.s.
LIBOR	Referenční úroková sazba mezibankovního trhu (<i>London Interbank Offered Rate</i>)
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MMF	Mezinárodní měnový fond
MNČ	Metoda nejmenších čtverců
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
MSP	Malé a střední podnikání

OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
S. A.	Akciová společnost (<i>Société anonyme</i>)
SAE	Spojená arabské emiráty
SME	Malé a střední podniky (<i>Small and Medium Enterprise</i>)
WB	Světová banka (<i>World Bank</i>)

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vývoj vývozu v ČR 2004-2015	21
Obrázek 2: Budoucí plánování exportu malých a středních firem (v %)	24
Obrázek 3: Využití úvěrového pojištění jako záruky za poskytnuté financování	44
Obrázek 4: Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru.....	69
Obrázek 5: Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru	70
Obrázek 6: Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru....	71
Obrázek 7: Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru	72
Obrázek 8: Pojištění vývozního odběratelského úvěru	74
Obrázek 9: Pojištění potvrzeného akreditivu.....	75
Obrázek 10: Pojištění úvěru na předexportní financování	76
Obrázek 11: Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí	77
Obrázek 12: Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí	78
Obrázek 13: Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu.....	79
Obrázek 14: Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plnění smlouvu o vývozu.....	80
Obrázek 15: Produktová struktura nových pojistných smluv uzavřených v roce 2014	81
Obrázek 16: Nově uzavřené pojistné smlouvy v letech 2008–2014 (v mld. CZK).....	81
Obrázek 17: Objem podepsaných smluv 1996-2014 v mil. CZK	84
Obrázek 18: Stav jistiny poskytnutých úvěrů 2003 – 2014 (v mld. CZK).....	84
Obrázek 19: Přímý exportní odběratelský úvěr (příjemcem úvěru je zahraniční dovozce)	85
Obrázek 20: Nepřímý exportní odběratelský úvěr	87
Obrázek 21: Refinanční exportní odběratelský úvěr	88
Obrázek 22: Úvěr na investice v zahraničí	89
Obrázek 23: Úvěr na investice v zahraničí s vlastnických vztahem investora v zahraničí	90
Obrázek 24: Předexportní úvěr.....	92
Obrázek 25: Přímý exportní dodavatelský úvěr	93
Obrázek 26: Refinanční exportní dodavatelský úvěr	94
Obrázek 27: Pojištění exportní úvěry a další produkty bank v průběhu roku 2014 (v %)	100

Obrázek 28: Podíl bank na pojistné angažovanosti k 31. prosinci 2014 (v %)	100
Obrázek 29: Lineární regrese – závislost měnových párů CZK/USD a CZK/EUR.....	102
Obrázek 30: Výstup regresní analýzy.....	108

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj exportu do daných teritorií v letech 2013 a 2014.....	21
Tabulka 2: Vývoj vývozu podle odvětví v letech 2013 a 2014.....	22
Tabulka 3: Příklady kategorizace zemí platná od 1. února 2016.....	36
Tabulka 4: Metody zajištění kurzového rizika	51
Tabulka 5: Přehled pojistných produktů EGAP	68
Tabulka 6: Základní podmínky jednotlivých druhů pojistných produktů	82
Tabulka 7: Produkty ČEB a jejich návaznost na pojistné produkty EGAP	96
Tabulka 8: Pojistné produkty EGAP pro MSP	98
Tabulka 9: Jednoduchá lineární regrese	102
Tabulka 10: Korelační matice vybraných měnových párů.....	104
Tabulka 11: Vícenásobná lineární regrese.....	104
Tabulka 12: Korelační matice měnových párů po vyřazení CZK/PLN pro multikolinearitu	105
Tabulka 13: Regresní analýza s vysvětlujícími proměnnými CZK/JPY, CZK/RUB, CZK/GBP a CZK/USD	105
Tabulka 14: Testování statistické významnosti jednotlivých proměnných.....	106
Tabulka 15: Regresní analýza s vysvětlujícími proměnnými CZK/RUB, CZK/GBP a CZK/USD	107
Tabulka 16: Podrobnosti přímého odběratelského úvěru	116
Tabulka 17: Výpočet ceny pojistného	116
Tabulka 18: Podrobnosti nepřímého odběratelského úvěru	120
Tabulka 19: Výpočet ceny pojistného	121
Tabulka 20: Výhody a nevýhody vývozního odběratelského úvěru pro zúčastněné osoby	121
Tabulka 21: Typy dokumentů pro jednotlivé typy pojistných produktů.....	131
Tabulka 22: Přehled předkládaných podkladů pro konečnou analýzu	133

Úvod

Mezinárodní obchod byl a vždy bude spojen s vyššími výdaji než tuzemský obchod, což je dáno především větší mírou rizikovosti. Vývoz má velký význam pro výkonnost každé z ekonomik, proto se státy zcela logicky snaží své podniky podporovat všemi možnými nástroji, a to od těch informačních a poradenských až po ty finanční.

Disertační práce se zabývá systémem státní podpory vývozu, který je součástí národní hospodářské politiky České republiky.

Zvolené téma disertační práce je aktuální zejména z pohledu utlumené hospodářské krize a ožívování zahraniční poptávky, které je patrné v uplynulých dvou letech. Tento jev je impulzem zejména pro exportně založené podniky, které se potýkají s problémem finančního zajištění vlastních exportních aktivit. Navzdory dlouhodobým intervenčním zásahům České národní banky (ČNB) trvá obecná nedůvěra k budoucímu vývoji národní měny, jelikož její očekávané budoucí posílení může mít nepříznivý vliv na tvorbu obchodní politiky proexportně založených firem. Z uvedených důvodů hraje významnou roli státní podpora exportu a to ve všech jejích formách. Jejich praktická využitelnost pak může být přínosem pro udržitelný rozvoj exportních aktivit tuzemských firem.

Česká ekonomika je výrazně proexportně zaměřena a pokles poptávky ze strany našich významných obchodních partnerů, zejména Německa a dalších zemí EU, způsobuje nepříznivý vývoj obchodní bilance, resp. snížení přebytku obchodní bilance. V rámci vládních priorit je proto implementován systém proexportní strategie založený na nové definici prioritních a zájmových trhů stojících mimo EU. Uvedený systém je podporován ze strany institucí, jako jsou například CzechTrade, CzechInvest (Agentura pro podporu podnikání a investic), Exportní garanční a pojišťovací společnost (dále jen EGAP), Česká exportní banka (dále jen ČEB) a zahrnuje: zpravodajství pro export, rozvoj exportu, podporu obchodních příležitostí, podporu finančního zabezpečení vývozu.

První, teoretická, část disertační práce se zabývá vymezením institucionálního rámce státní podpory exportu, významem vývozu pro ČR, exportní strategií vlády a charakteristikou rizik v úvěrovém pojištění. Dále jsou stanoveny cíle a metody, které disertační práce sleduje a využívá.

Hlavním cílem disertační práce je zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci tohoto cíle bude vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem.

V praktické části je definována rizika při vstupu na zahraniční trhy, dále budou charakterizovány nástroje státní podpory exportu spolu s popisem přístupu EGAP a ČEB k malým a středním podnikům (MSP). Porovnán bude také přístup komerčních a státních institucí k podpoře vývozu.

Navazující část disertační práce bude se věnovat popisu vývoje měnového páru CZK/EUR pomocí regresní analýzy s cílem navrhnout takový systém, pomocí kterého bude usnadněna tvorba exportní strategie společně v souvislosti s výběrem obchodních partnerů a volbou zemí do kterých je výhodné exportovat. Pomocí tohoto podpůrného nástroje bude také možné posoudit, ze kterých zemí či oblastí je výhodné importovat, nebo jej využít při měnové spekulaci a obchodu na burze.

V závěrečné části disertační práci bude uvedena případová studie, která ilustruje a ověřuje soubor obecně aplikovatelných doporučení ve specifických organizacích, které jsou odlišné (MSP a velký podnik). Výsledky analýzy pojistných a finančních nástrojů jsou využity při posuzování vhodnosti aplikace aktuálně dostupných podpůrných opatření a formulaci obecných postupů a doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně založených firem.

Hlavní cíl disertační práce

V disertační práci je stanoven hlavní cíl a pět dílčích cílů, dále jsou položeny výzkumné otázky a popsány metody, které disertační práce využívá.

Hlavním cílem disertační práce bude **zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti**. V rámci tohoto cíle bude vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně zaměřených firem.

Nástrojem pro dosažení hlavního cíle disertační práce bude rešerše dostupných informací a provedení analýz dostupnosti a využitelnosti státní podpory exportu.

Výsledky analýzy pojistných a finančních nástrojů budou využity při posuzování vhodnosti aplikace aktuálně dostupných podpůrných opatření a formulaci konkrétních doporučení. Vzniklý soubor doporučení a případné návrhy opatření umožní proexportně zaměřeným společnostem efektivně navrhovat a řídit zahraničně obchodní politiku spolu s kurzovou politikou společnosti.

Pro splnění hlavního cíle je zapotřebí splnit dílčí cíle, které jsou stanoveny následovně:

- Definovat komerční, teritoriální a kurzová rizika při vstupu na zahraniční trhy;
- Charakterizovat nástroje státní podpory exportu;
- Definovat státní a nestátní podporu exportu; nástroje komerční podpory exportu a jejich následné porovnání s nástroji státní podpory exportu;
- Definovat úlohu měnového kurzu v oblasti proexportní politiky při řízení rizika v oblasti exportu s cílem zjistit, jaké riziko vzniká společnostem při obchodování se zahraničními subjekty s prioritním zaměřením na riziko kurzové, formy zajištění proti němu;
- Zjistit závislosti vybraných měnových kurzů a jejich vliv na volbu exportní strategie vybraných společností pomocí regresní a korelační analýzy, provedené s vybranými měnovými páry světových měn se záměrem na základě této analýzy vytvořit regresní rovnici, která umožňuje spekulaci nad pohybem měnových párů a je vhodná pro tvorbu exportní strategie společností.

Disertační práce hledá odpovědi na následující **výzkumné otázky**:

- Jakým způsobem mohou české proexportně založené společnosti využívat nástroje státní podpory exportu?
- Jak je propojeno financování a pojišťování úvěrů se státní podporou?
- Je možné pomocí regresní a korelační analýzy prokázat vzájemnou závislost měnových párů?
- Pomůže uplatnění regresní rovnice exportním firmám při volbě vhodné exportní strategie?

Metodika disertační práce

V disertační práci jsou využity jak metody empirické, tak i metody matematicko-statistické. Z metod empirických byla použita převážně rešerše odborné literatury, komparativní analýza, deskripce, syntéza a indukce. Dále jsou použity dvě výzkumné případové studie (obecná aplikace doporučení a postupů řízení politika zahraničního obchodu na dvě odlišné společnosti, kdy jedna z nich je MSP a druhá velký podnik). Z matematicko-statických metod je použita jednoduchá a vícenásobná regresní analýza, korelační analýza, testování hypotéz. Bližší specifikace těchto matematicko-statistických metod je uvedena v kapitole 2.

1 Vymezení teoretických východisek

Předmětem zkoumání disertační práce je systém státní podpory vývozu v ČR. Již z názvu disertační práce vyplývají dvě hlavní oblasti zkoumání, a to státní podpora vývozu v ČR a úloha měnového kurzu v této problematice.

Pod pojmem státní podpora exportu si lze představit nejenom pojištění vývozních úvěrových operací a jejich financování, ale také poskytování informací o ekonomických vztazích s danou zemí, poskytování kontaktních údajů o potencionálních obchodních partnerech, konzultace, doporučování služeb právních kanceláří, bank, obchodních komor a dalších institucí v cílových zemích exportu, pomoc při účastech na veletrzích a výstavách, poskytování informací o příležitostech na zahraničních trzích a další služby. Každá země má svou exportní strategii vůči ostatním státům. Dle L. Fojtíkové¹ je v ČR síť proexportních aktivit zabezpečována ve dvou formách, jako státní podpora exportu a nestátní podpora exportu.

ČR patří mezi výrazně proexportně zaměřené ekonomiky, z tohoto důvodu je pro exportéry velice důležité zabezpečení exportního financování a poskytnutí jistoty návratnosti úvěrů spojených s vývozem formou pojištění těchto vývozních operací.

1.1 Význam vývozu pro Českou republiku

ČR je malá a otevřená ekonomika, pro kterou je export velice důležitý a je fundamentální podmínkou pro dlouhodobou udržitelnou prosperitu a hospodářský růst. Export podporuje zvyšování produktivity a konkurenceschopnosti ekonomiky, má pozitivní vztah k růstu HDP a zaměstnanosti. Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR říká, že české exportní úspěchy se odvíjely převážně od dvou hlavních faktorů, a to maximálního využití polohy ČR a relativně levné pracovní síly, která je ale velmi kvalifikovaná. Tyto dvě kvality ČR přilákaly velkou řadu významných zahraničních investic, které značně podpořili český ekonomický růst. V současné době se reálné náklady na pracovní sílu zvyšují, tím klesá konkurenceschopnost ČR a její komparativní výhoda na trhu EU. Dle Global Competitiveness Reportu z roku 2013 ČR značně zaostává za vyspělými zeměmi

¹ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraněně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009.

i v oblasti nekomparativních cenových výhod. Dle Global Competitiveness Report² je problémem nevstřícné chování veřejných institucí, zhoršující se infrastruktura, korupce, stále se zhoršující úroveň vzdělávání a nedostatečný rozvoj inovací, které posouvají ČR mezi nezajímavé a neperspektivní trhy, a to už nezachrání ani výhodná poloha ČR v srdci Evropy. Navíc je třeba poukázat na to, že přímé zahraniční investice z devadesátých let se mohou velice rychle změnit z komparativní výhody na hrozbu pro stabilitu české ekonomiky, protože se v ČR export zaměřuje výrazně na několik málo odvětví, vázaných na zahraniční výroby v ČR (hlavně automobilový průmysl, elektrotechnika atd.).³

Export v ČR rok od roku stoupá, čím dál více se však na exportu podílejí také MSP. Tyto podniky často nevyužívají státní podporu exportu, a to jak z důvodu časové a administrativní náročnosti, tak i z důvodů finanční nedosažitelnosti těchto podpůrných produktů.

Podle Exportní strategie ČR⁴ v současné době více než 30 % společností MSP vyváží do zemí mimo Evropskou unii, přičemž často podceňují mnohá rizika s exportem spojená. Na tuto situaci reaguje EGAP i ČEB, a to podporou MSP. Produkty státní podpory byly upraveny tak, aby znamenaly co nejnižší administrativní zátěž, zároveň se také zkrátila doba vyřízení žádosti o státní podporu vývozu, a to jak pojištění, tak i financování. Níže je stručně charakterizován vývoj vývozu v ČR.

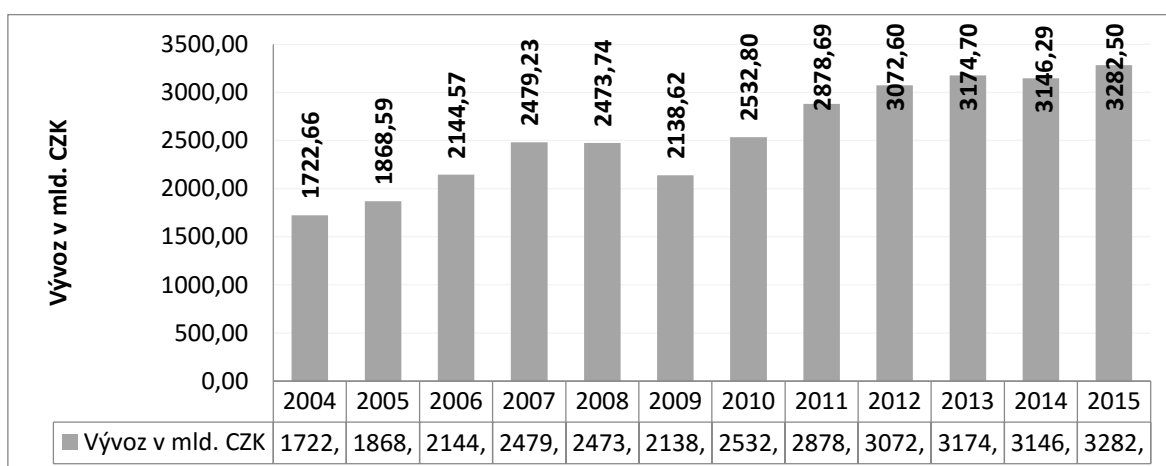
Obrázek 1 uvádí vývoj vývozu za posledních 10 let, tedy od 2004 do roku 2015. Z obrázku lze vyčíst, že objem vývozu stále roste, až na mírný propad v roce 2009, který byl zřejmě způsoben hospodářskou krizí.⁵

² The Global Competitiveness Report 2012-2013[online]. 2015 [vid. 2015-06-08]. Dostupné z WWW: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015>>.

³ Exportní strategie ČR 2012-2020 [online]. 2012 [vid. 2015-06-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument103015.html>>.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

Obrázek 1: Vývoj vývozu v ČR 2004-2015

Zdroj: Česká statistický úřad (www.czso.cz), vlastní zpracování⁶

Tabulka 1 popisuje vývoj exportu ČR do 10 zemí, kam české firmy nejčastěji vyvážejí, navíc jsou přidány další zajímavé trhy. Z tabulky 1 je patrné, že export stále roste, pokles nastal jen u zemí, kde se v současné době zvýšilo riziko exportu, v Rusku a na Ukrajině.

Tabulka 1: Vývoj exportu do daných teritorií v letech 2013 a 2014

Země	Export 2013 v mld. CZK	Export 2014 v mld. CZK	Meziroční změna %	Aktuální stav (rozdíl mezi 01-04/2014 a 01-04/2015)
Top 10				
Německo	993	1158	+16,6	+7,4
Slovensko	290	302	+4,1	+12,6
Polsko	190	216	+13,6	+8,5
Francie	156	183	+17,3	+10,7
Velká Británie	153	183	+19,6	+13,6
Rakousko	144	157	+9,0	-1,9
Itálie	115	133	+15,6	-
Rusko	116	113	-2,6	-32,0
Maďarsko	82	100	+21,9	-
Nizozemí	89	99	+11,2	-
Další zajímavé země				
USA	69,1	81,1	+17,3	-
Čína	45,4	49,8	+9,7	+20,0
Japonsko	17	21,2	+24,7	-
Izrael	12,3	13,7	+11,3	-
Indie	11,0	12,3	+11,8	-
Jižní Korea	11,3	12,5	+10,6	-
JAR	9,8	10,8	+10,2	-
Ukrajina	32,3	20,5	-36,6	-

Zdroj: Analýza exportu; Asociace malých a středních podniků a živnostníků, vlastní zpracování⁷

⁶ Český statistický úřad [online]. 2015 [vid. 6.3.2015]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/>>.

⁷ Analýza exportu; Asociace malých a středních podniků a živnostníků [online]. 2015 [vid. 30.6.2015]. Dostupné z WWW: <http://www.amspp.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analýza_exportu_a_vliv_MSP.pdf>.

Více jak 50 % českého exportu tvoří stroje a dopravní prostředky. V důsledku růstu podílu „velkého průmyslu“ meziročně klesá podíl (objem exportu však roste) MSP na celkovém exportu. Vývoj zobrazuje tabulka 2.

Tabulka 2: Vývoj vývozu podle odvětví v letech 2013 a 2014⁸

Odvětví	Podíl na celkovém vývozu v r. 2013 (v %)	Podíl na celkovém vývozu v r. 2014 (v %)	Meziroční rozdíl
Stroje a dopravní prostředky	53,9	54,9	+1,0
Polotovary a materiál	17,3	16,5	-0,8
Průmyslové spotřební zboží	11,8	11,8	0
Chemikálie a příbuzné výrobky	6,4	6,6	+0,2
Potraviny a živá zvířata	3,7	3,6	-0,1
Mínérální paliva a maziva	3,0	2,7	-0,3
Suroviny	2,7	2,4	-0,3
Nápoje a tabák	0,7	0,7	0
Živočišné a rostlinné oleje	0,3	0,3	0
Ostatní	0,2	0,5	+0,3

Zdroj: Analýza exportu; Asociace malých a středních podniků a živnostníků, vlastní zpracování⁹

1.2 Exportní strategie vlády ČR

Exportní strategie vlády ČR pro období 2012–2020 by měla otevřít nové trhy českým exportérům a zároveň jim poskytnout státní podporu. Exportní strategie je postavena na třech základních pilířích a to jsou podpora obchodních příležitostí, rozvoj exportu a zpravodajství pro export. Exportní projekty jsou naplňovány sérií konkrétních opatření.¹⁰

Exportní strategie ČR pro roky 2012–2020 je dokument, který vymezuje strategický rámec proexportní politiky ČR od roku 2012 do roku 2020. Tato strategie zahrnuje vizi proexportních aktivit ČR, dále její cíle, opatření a cesty k naplnění vytyčených cílů. Hlavní vizí Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012–2020 je to, aby se ČR do roku 2020 stala jednou z 20 nejvíce konkurenceschopných zemí světa.¹¹

⁸ Poznámka: V době vypracování disertační práce jsou hodnoty uvedené v tabulkách 1 a 2 posledním aktuálním dostupným stavem.

⁹ Analýza exportu; *Asociace malých a středních podniků a živnostníků* [online]. 2015 [vid. 30.6.2015]. Dostupné z WWW: <http://www.amsmp.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analýza_exportu_a_vliv_MSP.pdf>.

¹⁰ Exportní strategie ČR [online]. 2013. [vid. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/exportni-strategie-cr/1001404/>>.

¹¹ Czech Republic International chambre of Commerce [online]. 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.icc-cr.cz/cs/sluzby-a-projekty/exportni-strategie>>.

Dle E. Kalínské¹² je Exportní strategie vlády v souladu s dalšími strategickými politikami státu, např. Strategií udržitelného rozvoje či Konceptí zahraniční politiky ČR. Nová exportní strategie byla schválena vládou ČR dne 14. března 2012 a vychází z tehdejšího stavu české ekonomiky a situace na evropských a světových trzích. Je zaměřená nejenom na činnosti a postupy, které mají vztah k exportním procesům, ale také na ostatní související politiky státu. Strategie se dále skládá z 12 základních projektů a pojmenovává jejich hlavní cíle. Projekty se realizují na základě série konkrétních opatření, jejichž cíli je restrukturalizace a zefektivnění podpory exportu. Na pilíře a projekty pak navazuje tzv. „Akční plán pro export a internacionalizaci“¹³, který se zabývá organizací implementace exportních karet a jejich vazby.

Jeden z hlavních prvků této strategie je definování prioritních a zájmových trhů pro české exportéry ve spolupráci s podnikatelskou sférou. Tyto zájmové trhy jsou rozpoznávány na základě jejich růstového potenciálu, absorpční schopnosti a kompatibility vzhledem k ČR.

Exportní strategie určuje 12 prioritních zemí – Brazílie, ČLR, Indie, Irák, Kazachstán, Mexiko, Rusko, Srbsko, Turecko, Ukrajina, USA a Vietnam. Dále je zde uvedeno 25 zemí zájmových a to: Angola, Argentina, Ázerbájdžán, Bělorusko, Egypt, Etiopie, Chile, Ghana, Chorvatsko, Izrael, Japonsko, JAR, Kanada, Kolumbie, Maroko, Moldavsko, Nigérie, Norsko, Peru, Senegal, Singapur, Spojené arabské emiráty (SAE), Švýcarsko a Thajsko (země v 6. a 7. rizikové kategorii např. Etiopie a Senegal, budou mít při spoluúčasti u pojištění odběratelských úvěrů nově 10% spoluúčast).¹⁴

Seznam prioritních a zájmových zemí je periodicky upravován a vyhodnocován v závislosti na plnění dosažených cílů, situací na světových trzích a potřebách podnikatelské sféry. **Po aktualizaci v roce 2015 zůstaly prioritní země neměnné, mezi zájmové země byla dodatečně zařazena Indonésie.**

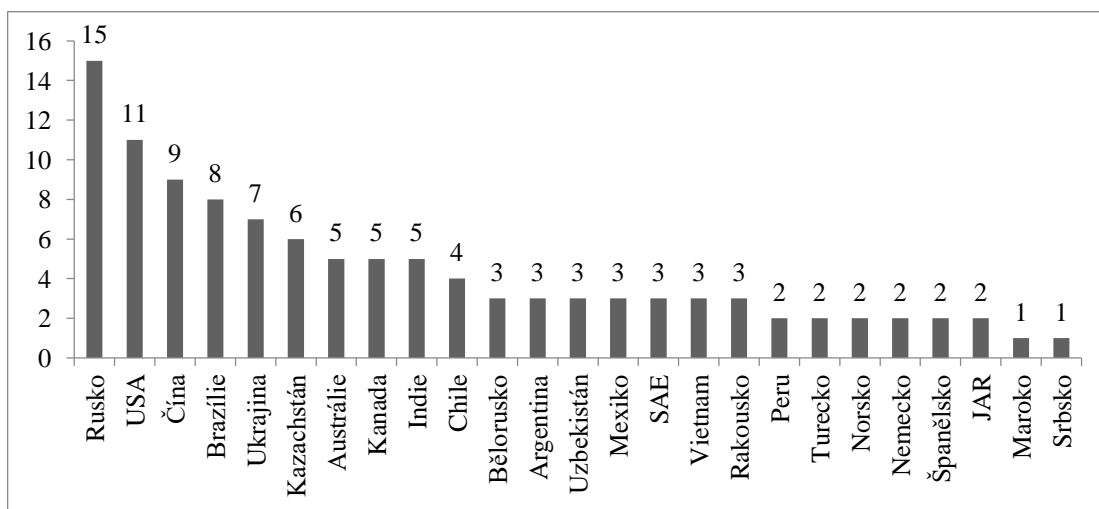
Z analýzy exportu malých a středních firem, která byla zpracována v květnu 2015 pro Asociaci malých a středních podniků a živnostníků ČR vyplývá, že navzdory současné politické situaci v Rusku a na Ukrajině, jsou tyto zájmové trhy stále ještě nejpoblábnější

¹² KALÍNSKÁ, E. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010.

¹³ Akční plán pro export a internacionalizaci [online]. 2012. [vid. 2014-08-26] Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/akni-plan-pro-export-a-internacionalizaci-21215.html#!&chapter=1>>

¹⁴ Exportní strategie ČR [online]. 2013. [vid. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/exportni-strategie-cr/1001404/>>.

při plánování exportu. Obrázek 2 ukazuje, do jakých zemí plánují MSP exportovat své zboží v budoucnu.

Obrázek 2: Budoucí plánování exportu malých a středních firem (v %)

Zdroj: AMSP ČR (www.ampsp.cz), vlastní zpracování¹⁵

Pro formulaci Exportní strategie ČR 2012–2020 byly identifikovány tyto důležité faktory:

- vysoká orientace českých exportérů na trhy EU, rostoucí míra odvětvové specializace a malý objem exportu služeb s vysokou přidanou hodnotou, to je potenciální hrozba pro českou ekonomiku. Nástroje státní podpory exportu musí aktivně přispět k tomu, že čeští vývozcí začnou více pronikat na trhy mimo EU;
- flexibilita nástrojů podpory exportu – s ohledem na stále větší propojení mezinárodních trhů je nutné sledovat trendy, výrazné poklesy či růsty, které by mohly ovlivnit poptávku na zahraničních trzích, proto musí být nástroje podpory exportu dostatečně flexibilní, aby byly schopné se exportérům přizpůsobit a pomoci jim k využití příležitosti, které vyplývají z vývoje trhů;
- ČR stále nevyužívá všechny možnosti, které českým vývozcům nabízejí projekty, které jsou realizované evropskými a mezinárodními institucemi;
- pro tuto strategii je potřeba nastavit měřitelné cíle a systematicky hodnotit jejich plnění;

¹⁵ Analýza exportu asociace malých a středních podniků a živnostníků [online]. 2015 [vid. 30.6.2015]. Dostupné z WWW: <http://www.ampsp.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analýza_exportu_a_vliv_MSP.pdf>.

- státem financované instituce, které se podílejí na rozvoji vývozu, by měly soustředit své aktivity na činnosti, které jsou pro vývoz nutné, a neposkytuje je trh.¹⁶

Exportní strategie se dle International Trade Centre¹⁷ skládá ze tří pilířů a to níže uvedenými oblastmi:

1. Zpravodajství pro export:
 - a. zjednodušení přístupu k informacím pro export;
 - b. obchodní kontakty a statistiky;
 - c. analýza trhů a zpravodajství o trzích;
 - d. infrastruktura a lidské zdroje pro export.
2. Rozvoj exportu:
 - a. exportní vzdělávání;
 - b. připravenost na export;
 - c. poradenství;
 - d. financování exportu;
 - e. exportní ekosystém.
3. Rozvoj obchodních příležitostí:
 - a. rozšíření poptávky po českém vývozu;
 - b. investice pro vývoz;
 - c. lobbying, branding, marketing;
 - d. politika obchodu;
 - e. řešení problémů.

1.3 Mezinárodní systémy státní podpory vývozu

Po druhé světové válce, s velkým rozvojem průmyslu, který byl doprovázen růstem konkurence, začalo mnoho společností poskytovat odběratelské úvěry. To bylo důsledkem zvyšování nákladů na refinancování. Tyto skutečnosti podnítily enormní nárůst využití úvěrového pojištění. Jednotlivé země začaly zakládat úvěrové pojišťovny a exportní banky, protože chtěly podpořit exportéry a tím samozřejmě také obchodní a platební bilanci země.

¹⁶ Exportní strategie ČR 2012-2020 [online]. 2012 [vid. 2015-6-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument103015.html>>.

¹⁷ International Trade Centre [online]. 2015 [vid. 2015-7-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.intracen.org/>>.

Tyto úvěrové pojišťovny a exportní banky poskytovaly krytí jak krátkodobých, tak i dlouhodobých rizik a podílely se také na projektovém financování.

Ze zkušeností těchto zemí vyplynulo, že právě vytvoření samostatných specializovaných institucí, které se zaměřují na poskytování zvýhodněného financování exportu, je efektivnější než použití běžné komerční soustavy, pro kterou exportní financování nebude nikdy hlavním cílem. Mimo to, že specializované instituce na exportní financování mají lepší předpoklady pro získávání a prohlubování zkušeností v oblasti exportního financování, je rozhodující i to, že jejich závazky jsou garantovány státem, a jejich kredibilita je pro zahraniční investory na úrovni centrální banky dané země, případně samotného státu. Je to dané tím, že stát má v těchto institucích většinou majoritní majetkový podíl, a úvěrová politika respektuje cíle vlády.

Dle J. Kypetové¹⁸ existují tři hlavní skupiny modelů, které zahrnují z institucionálního hlediska exportní banku a exportní pojišťovnu.

- Státem vlastněné exportní pojišťovny – tento model funguje ve většině zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD). Například německá státní pojišťovna HERMES, britská ECGD, francouzská COFACE či japonská MITI. Do této skupiny patří také ČR, kde tuto roli hraje EGAP.
- Státem vlastněné exportní banky fungující vedle státem vlastněných exportních pojišťoven – tento systém funguje například v Německu, kde je exportní banka AKA Ausfuhrgesellschaft GmbH nebo Kreditanstalt für Wiederaufbau, v Itálii kde vedle státem vlastněné pojišťovny SACE funguje exportní banka Medio Credito Centrale. A samozřejmě také v ČR, kde vedle EGAP existuje také ČEB.
- Instituce, které fungují pod jednou střechou (státní exportní pojišťovna a státní exportní banka) – jako příklad lze uvést americkou Ex-Im Bank, která se zabývá jak poskytováním úvěrů, tak i jejím pojišťováním. Dále tento systém funguje například na Slovensku (Eximbanka), či v Rakousku (ÖKB).¹⁹

¹⁸ KYPETOVÁ, J. *Perspektivy financování exportu v ČR* [online]. 2007. [vid. 2014-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani.pdf>.

¹⁹ Tamtéž.

Ve světě existuje řada kombinací institucí a produktů, jimiž jednotlivé státy podporují své exportéry. Velká část vyspělých zemí má svůj vlastní systém podpory exportu. Tyto systémy se mezi zeměmi liší, avšak všechny pracují na platformě Konsensu OECD (Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry).

1.4 Mezinárodní pravidla státní podpory vývozu

Potřeba jednotného přístupu při poskytování vývozních úvěrů a jejich pojišťování vedla ke koordinaci postupů jednotlivých států. S postupně se zvyšujícím objemem mezinárodního obchodu byly vytvářeny různé instituce, které zajišťovaly a stále zajišťují jednotný postup pojistitelů při krytí úvěrových rizik. Potřeba harmonizovaného přístupu při poskytování vývozních úvěrů a jejich pojišťování vyplynula z nutnosti poskytnout rámec pro řádné používání vývozních úvěrů a povzbuzení konkurence mezi exportéry z různých zemí. Dalším důvodem pro vznik mezinárodně koordinovaných institucí bylo právě sdílení informací, a to převážně informací o dlužnících. Právě tyto potřeby podnítily spolupráci a koordinaci jednotlivých států a jejich pojišťoven a bank, a to prostřednictvím pravidel OECD, směrnic EU.

1.4.1 Pracovní skupina obchodního direktorátu OECD pro exportní úvěry a úvěrové garance a Konsensus OECD

V rámci této pracovní skupiny vznikl jeden z nejdůležitějších dokumentů zabývajících se pojištěním vývozních operací, tzv. Konsensus OECD. Realizaci plnění metodického pokynu Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry (Konsensus OECD) zajišťuje pracovní skupina obchodního direktorátu OECD pro exportní úvěry a úvěrové garance.²⁰

Konsensus OECD neboli Ujednání o pravidlech pro státem podporované vývozní úvěry je nejdůležitější dokument a zároveň metodický pokyn, který upravuje rozsah, postup, kritéria a cenové podmínky uplatňované v mezinárodní praxi exportního úvěrového pojištění. Tento dokument byl schválen Radou OECD v roce 1978. Toto ujednání není právní normou OECD, získává však plnou administrativní podporu Sekretariátu OECD. Jeho hlavním cílem je vytvořit rámec pro řádné používání oficiálně podporovaných

²⁰ BÖHM, A. Pojišťování vývozních úvěrových rizik, *E+M* [online]. 2008. [vid. 2015-04-05]. Dostupný z WWW: <http://www.ekonomie-management.cz/download/1331826663_34a3/10_bohm.pdf>.

vývozních úvěrů, což v praxi znamená zabezpečení stejných konkurenčních podmínek a eliminování tržních distorzí vyplývajících z poskytování oficiální podpory vývozním úvěrům.

Účastníky Konsensu OECD jsou Austrálie, Kanada, Evropská unie (jako „kolektivní“ člen zastupující členské státy včetně ČR), Japonsko, Korea, Nový Zéland, Norsko, USA a Švýcarsko. Další země, které nejsou a chtěly by se stát účastníky Konsensu OECD, ať už členové či nečlenové OECD, musí být pozváni jedním z účastníků Konsensu OECD.²¹

Toto ujednání se týká vývozních úvěrů poskytnutých nebo pojištěných se státní podporou se splatností dva a více let týkajících se vývozu zboží a služeb nebo finančního pronájmu. A. Böhm et al.²² konstatuje že, Konsensus OECD se týká zejména těchto pravidel:

- státem podporované přímé nebo refinanční vývozní úvěry;
- státní podpora pojištění vývozních úvěrů, poskytování záruk;
- vázané nebo z části vázané pomoci tj. financování (poskytnutí půjček, grantů apod.).²³

Dle A. Böhma et al.²⁴, jde v oblasti státní finanční podpory exportu (pojištění vývozních úvěrů, financování exportu se státní podporou) zejména o uplatnění:

- jednotného systému zařazování zemí do rizikových kategorií;
- minimálních úrokových měr;
- minimálních pojistných sazeb;
- minimální akontace;
- minimální doby splatnosti poskytnutého úvěru.²⁵

²¹ The Arrangement on Guidelines for Official Supported Export Credits[online]. 2016. [vid. 2016-01-15]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd-ilibrary.org/trade/the-arrangement-on-guidelines-for-officially-supported-export-credits_9789264189874-en>.

²² BÖHM, A. a F. JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004.

²³ Arrangement on Officially Supported Export Credits [online] 2015. [vid. 2015-06-21]. Dostupný z WWW: <[http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/doclanguage=en&cote=tad/pg\(2015\)1](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/doclanguage=en&cote=tad/pg(2015)1)>.

²⁴ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. Vyd. Praha: Professional Publishing, 2009.

²⁵ Tamtéž.

Tyto podmínky jsou souhrnně vyjádřeny právě v Konsensu OECD a o jejich aplikaci včetně postupných úprav, jak bylo uvedeno, pečuje Pracovní skupina obchodního direktorátu OECD pro exportní úvěry a úvěrové garance, která se zabývá i doprovodnými otázkami a podmínkami poskytnutí státní podpory jakými jsou:

- vliv akcí, na které jsou čerpány a pojišťovány úvěry se státní podporou na životní prostředí;
- boj s korupcí a neproduktivními výdaji spojenými s poskytováním exportních úvěrů.²⁶

1.4.2 Evropská unie

Podle Směrnice Rady 98/29/ES²⁷ ze dne 7. května 1998 o harmonizaci hlavních ustanovení týkajících se pojištění vývozních úvěrů pro operace se střednědobým a dlouhodobým krytím byl Konsensus OECD začleněn do legislativy Evropských společenství respektive Evropské unie. Byla přijata směrnice týkající se střednědobého a dlouhodobého vývozního úvěrového pojištění, která pojednává o principech pojišťování a záručních dohod, pojistném a výši poskytnutého krytí, což je výrazem snahy harmonizovat pravidla uvnitř Společenství. V oblasti krátkodobého úvěrového pojištění bylo vydáno Sdělení Komise, v němž jsou definována tzv. tržně zajistitelná rizika, tj. rizika, která nemohou být kryta vývozními úvěrovými pojišťovnami se státní podporou. Tato tržně zajistitelná rizika představují komerční a politická rizika veřejných a soukromých dlužníků pocházejících ze zemí EU a vybraných zemí OECD s maximální dobou rizika nepřesahující dva roky.²⁸

1.4.3 Bernská unie

Bernská unie neboli Mezinárodní unie úvěrových a investičních pojistitelů byla založena v roce 1934 ve Švýcarsku. Jejím cílem bylo harmonizovat činnost úvěrových pojišťoven v rámci pojišťování vývozních úvěrů a investic se státní podporou. Členy Bernské unie jsou exportní úvěrové pojišťovny, jejím cílem je sjednocovat jejich přístupy k pojišťování vývozních rizik, a to na bázi vzájemných konzultací a výměny zkušeností. Bernská unie

²⁶ BÖHM, A. a L. ŠTIBRÁNYIOVÁ, Competitive Neutrality of the OECD Consensus Myth Or Reality. *China-USA Business Review*. 1. vyd. Rosemead: David Publishing, 2013, roč. 12, č. 11. s. 1044 – 1054.

²⁷ Směrnice Rady 98/29/ES ze dne 7. května 1998 o harmonizaci hlavních ustanovení týkajících se pojištění vývozních úvěrů pro operace se střednědobým a dlouhodobým krytím [online] 1998. [vid. 2015-08-26] Dostupný z WWW: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=URISERV:124041>>.

²⁸ BÖHM, A. a F. JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004.

poskytuje svým členům řadu výhod, vyvinula se totiž jako důležitá platforma pro výměnu informací (ekonomických, finančních i politických), umožňující přístup k databázi dlužníků z celého světa. Bernská unie sdružuje celkem 78 společností, které nabízí svým členům místo pro kooperaci a odbornou pomoc.²⁹ Důležitou misí Bernské unie je dát členským pojišťovnám příležitost k setkání a k výměně zkušeností a odborných znalostí, a to prostřednictvím³⁰:

- výročních zasedání valné hromady a řídicího výboru (2x ročně);
- seminářů a pracovních schůzí;
- intranetu Bernské unie;
- spoluprací s významnými finančními institucemi např. Mezinárodní měnový fond (dále jen MMF), Světová banka (WB), OECD.³¹

Pražský klub

Pražský klub Bernské unie je síť pro výměnu informací nových a stávajících pojistitelů vývozních úvěrů a investic. Jejím cílem je podpora členů v rozvíjení jejich vývozních úvěrů a investičních programů. Pražský klub vznikl v roce 1993 pod hlavičkou Bernské unie s financováním od Evropské banky pro obnovu a rozvoj (ERBD). Je pojmenován po městě Praze, kde sídlí česká úvěrová pojišťovna EGAP a kde se právě z iniciativy EGAP konalo ustanovující zasedání. Členové byli zpočátku pojišťovny ze států střední a východní Evropy, dále se připojily i státy Afriky a Asie.

Dnes má Pražský klub 36 členů z celého světa. Jeho členové od roku 2013 pojistili vývozní operace v celkové částce 27,3 mld. USD, vyplacené pojistné plnění činilo 173 mil. USD.³²

1.5 Instituce podpory vývozu v České republice

Mezi instituce, které podporují export, ať už pojištěním, financováním či „jen“ poskytováním informací jsou EGAP a.s., ČEB a Agentura CZECH TRADE a další.

²⁹ BÖHM, A. a F. JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004.

³⁰ Berne Union [online]. 2015. [vid. 2015-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.berneunion.org/about-the-berne-union/>>.

³¹ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. Vyd. Praha: Professional Publishing, 2009.

³² Berne Union Prague Club [online] 2015. [vid. 2015-04-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.berneunion.org/berne-union-prague-club/>>.

1.5.1 Exportní garanční a pojišťovací společnost a.s.

V ČR je státní úvěrovou pojišťovnou EGAP, která byla založena v roce 1992 jako akciová společnost Československé federativní republiky (dále jen ČSFR); poté se po vzniku samostatné ČR změnila na akciovou společnost vlastněnou státem, ČR. Stát svá akcionářská práva vykonává pomocí Ministerstva financí, ministerstva průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a ministerstva zemědělství³³. EGAP se řídí zákonem o pojišťovnictví a zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou. EGAP nabízí jak pojištění domácích pohledávek³⁴, tak zejména pojištění proti teritoriálnímu a dlouhodobému komerčnímu riziku vyplývajícímu z vývozních operací. G. Dionne³⁵ uvádí, že v tomto smyslu je možné pojištění z pohledu exportéra chápat jako finanční aktivum. Stát ručí za závazky EGAP, které vznikají z pojistných smluv na pojištění v zákoně č. 58/1995 Sb. specifikovaných vývozních rizik. Na konci roku 2004 získala společnost certifikát o managementu jakosti ISO 9001:2000 a zařadila se mezi poskytovatele finančních služeb, které zaručují kvalitu služeb.³⁶

1.5.2 Česká exportní banka

ČEB je specializovaná bankovní instituce pro státní podporu vývozu, která je přímo a nepřímo ve vlastnictví státu. Ze dvou třetin vlastní banku stát a z jedné třetiny je ve vlastnictví EGAP. ČEB byla založena roku 1995 a cílem jejího podnikání je poskytování a financování vývozních úvěrů a dalších služeb spojených s vývozem. Dle V. Smejkal a K. Raise³⁷ je posláním ČEB státní podpora vývozu, a to poskytováním a financováním vývozních úvěrů a dalších služeb, které jsou s vývozem spojené. ČEB doplňuje služby, které nabízí česká bankovní soustava převážně o financování vývozu, které vyžaduje dlouhodobé financování za úrokové sazby a v takovém měřítku, kde česká bankovní soustava těchto podmínek zdaleka nedosahuje. ČEB tedy umožňuje českým exportérům vstoupit na mezinárodní trh a konkurovat zahraničním subjektům rovnocennými

³³ EGAP a.s., [online] 2013. [vid. 2013-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

³⁴ Zejména formou pojištění úvěru na předexportní financování výroby; běžné domácí pohledávky vznikající mezi tuzemskými subjekty pak pojišťují komerční úvěrové pojišťovny jako KUPEG, a.s., Atradius Credit Insurance N.V., a Euler Hermes Europe SA.

³⁵ DIONNE, Georges. *Handbook of insurance*. Second edition. New York: Springer, 2013.

³⁶ Státní podpora exportu, [online] 2013. [vid. 2013-11-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/statni-podpora-exportu.html>>.

³⁷ SMEJKAL, V. a RAIS K. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada).

podmínkami financování.³⁸ ČEB získává zdroje především prostřednictvím mezinárodních a domácích peněžních a kapitálových trhů. Od založení v roce 1995 má banka obezřetně řízenou politiku získávání zdrojů a vytvořila si své jméno mezi investorskou komunitou. ČEB je také pravidelný emitent na kapitálovém trhu. Emise dluhopisů jsou umísťovány na kapitálových trzích formou veřejné nabídky i soukromým umístěním. Dluhopisy emitované ČEB jsou kótovány na Lucemburské burze cenných papírů, přičemž velikost emise dosahuje velikosti 4 mld. EUR. V roce 2015 ČEB získala na finančních trzích 200 mil. EUR. Ve stejné výši odhaduje ČEB svou výpůjční potřebu i na rok 2016.³⁹

1.5.3 Agentura CZECH TRADE

CzechTrade je vládní proexportní agentura, příspěvková organizace Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, která byla založena v roce 1997. CzechTrade pomáhá českým vývozcům při jejich rozhodování, do jaké země budou vyvážet či s jakou zemí obchodovat.

Agentura CzechTrade má 33 zahraničních kanceláří a působí v 35 zemích světa. Tyto agentury poskytují informace o těchto zemích, nabízejí služby pro export a sledují obchodní příležitosti v daných teritoriích, nabízí poradenství v oblasti místní legislativy, získání potřebných certifikátů a povolovacích dokumentů.

Na českém trhu působí agentura již 19 let a pomáhá českým exportérům s úspěšným vstupem na zahraniční trhy. Prostřednictvím agentury CzechTrade se může česká společnost také účastnit zahraničních veletrhů a výstav.⁴⁰

1.5.4 Portál BusinessInfo.cz

Informační podporu nabízí také portál BusinessInfo.cz, který je určen nejenom pro exportéry, ale také pro všechny podnikatele. Exportní společnosti zde mohou nalézt informace o aktuálních zahraničních nabídkách a poptávkách, trendech, o podnikatelském prostředí v zemích kam zamýšlí exportovat, dále také o možnostech získání státní podpory exportu a spoustu dalších informací.⁴¹ Dle L. Fojtíkové et al.⁴² je pro vývozce portál MPO – BusinessInfo.cz významným zdrojem informací.

³⁸ Česká exportní banka, [online] 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Agentura CzechTrade, [online] 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechtrade.cz/>>.

⁴¹ BUSINESSINFO.CZ [online] 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/>>.

1.5.5 Zelená linka pro export

Zelená linka pro export byla spuštěna v roce 2006, ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu, Hospodářskou komorou ČR, Ministerstvem financí a Ministerstvem zahraničních věcí a dalšími vládními institucemi. Zelená linka pro export poskytuje českým společnostem informační spolupráci v oblasti exportu českých výrobků do zahraničí.⁴³

1.6 Charakteristika rizik v úvěrovém pojištění

Jak říká H. Machková⁴⁴, úvěrové riziko spočívá v nezaplacení exportního úvěru zahraničním kupujícím nebo jiným dlužníkem. Zahraniční kupující nezplatí např. z důvodu politické a makroekonomické situace země, ze které má být zaplaceno. Úvěrové riziko dle H. Machkové vzniká především zastavením transferu plateb z důvodu politické situace země, jako je například válka, občanské nepokoje, stávky nebo také odebrání vývozních a dovozních licencí.

Výše popsané riziko bývá označováno jako teritoriální. H. Machková⁴⁵ uvádí: „*Teritoriální rizika souvisejí zejména s politickou a ekonomickou nestabilitou jednotlivých zemí, ale mohou být také důsledkem přírodních katastrof, embarga, bojkotu zboží apod.*“ Teritoriálním rizikem je také rozuměno riziko, které souvisí s ekonomickým, finančním, politickým či právním prostředím v cílové zemi vývozu nebo v hostitelské zemi investice. Teritoriální rizika vyplývají z finanční, politické a makroekonomické situace země zahraničního dlužníka, resp. ve třetí zemi, a mají z hlediska obchodních partnerů povahu vyšší moci. Toto riziko dle P. Strnada et al.⁴⁶ představuje zejména:

- nezaplacení pohledávky, platební potíže, vyplývající z politické situace v zemi, kde dlužník sídlí (např. válka, revoluce, generální stávka apod.);

⁴² FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008.

⁴³ Zelená linka pro export, [online] 2015. [vid. 2015-05-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument52232.html>>.

⁴⁴ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchodní operace*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007.

⁴⁵ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing: [strategické trendy a příklady z praxe]*. 4. vyd. Praha: Grada, 2015. Expert (Grada).

⁴⁶ STRNAD, P., KRAUSOVÁ, A., *Mezinárodní marketing*. Nakladatelství TUL, 2008.

- nemožnost, zdržení nebo omezení převodu či konverze plateb – vyplývající z politických, legislativních či administrativních opatření nebo ekonomických problémů v zemi sídla dlužníka;
- administrativní rozhodnutí nebo legislativní opatření, které znemožní uskutečnění kontraktu nebo platbu pohledávky dlužníkem, bez jeho zavinění;
- administrativní a politické opatření ve třetích zemích;
- přírodní katastrofy;
- nezaplacení pohledávky veřejnoprávním dovozcem;
- vyvlastnění formou znárodnění investice.

Dle H. Machkové⁴⁷ se pojištění teritoriálních rizik zpravidla realizuje se státní podporou, protože tato rizika mají většinou povahu vyšší moci, tj. nesouvisejí pouze s ekonomickou či finanční situací kupujícího. To umožňuje vývozcům exportovat zboží a služby do zemí, které jsou politicky, makroekonomicky či finančně méně stabilní a nemají dostatečnou legislativní úpravu. Pojištění teritoriálních rizik kryje riziko, že zahraniční dlužník nezplatí vývozní pohledávku.

Komerční rizika jsou taková, která vyplývají z ekonomické, a finanční situace konkrétního zahraničního kupujícího; jde tedy o situace, které jsou kupujícím ovlivnitelné. H Machková⁴⁸ dělí komerční riziko do dvou hlavních kategorií, a to:

- platební neschopnost;
- platební nevěle.

Komerční riziko dle A. Böhma⁴⁹ bývá spojeno s:

- platební neschopností zahraničního kupujícího;

⁴⁷ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchodní operace*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. Vyd. Praha: Professional Publishing, 2009.

- konkurzním řízením na jmění zahraničního kupujícího nebo odmítnutím konkurzního řízení na základě nedostatku konkurzní podstaty s tím, že pohledávky pojištěného byly do konkurzního řízení zahrnuty a pojištěný utrpěl majetkovou újmu;
- soudním vyrovnáním mezi zahraničním kupujícím a jeho věřiteli s tím, že pohledávky pojištěného byly do tohoto vyrovnání zahrnuty a pojištěný utrpěl majetkovou újmu;
- mimosoudním vyrovnáním mezi zahraničním kupujícím a jeho věřiteli s tím, že pojištěný utrpěl majetkovou újmu.

Hlavně u dlouhodobých exportních úvěrů bývá teritoriální riziko kombinované s rizikem komerčním, které vyplývá z ekonomické situace zahraničního kupujícího. Zahraniční kupující se tak dostane do platební neschopnosti či platební nevůle.⁵⁰ Tato rizika bývají tržně nezajistitelná, protože případné pojistné události mají takový rozsah, který přesahuje finanční kapacitu komerčních zajišťovatelů i samotné úvěrové pojišťovny. Dle A. Böhma⁵¹ je z tohoto důvodu nutné zajištění teritoriálního a dlouhodobého komerčního rizika státem, a to formou státních záruk za závazky specifické úvěrové pojišťovny.⁵²

1.6.1 Klasifikace zemí podle míry teritoriálního rizika

V roce 1999 byla v rámci zmíněného Konsensu OECD zavedena mezinárodní pravidla platná pro země – členy OECD, jež se týkají také rozdělení zemí do rizikových kategorií (7 kategorií) a minimálních pojistných sazeb pro každou kategorii podle typu rizikovosti dlužníka a délky úvěru.⁵³

Kategorizace je prováděna periodicky (většinou jednou ročně) a zakládá se na ekonomických, finančních a politických parametrech jednotlivých zemí a praktických zkušenostech exportních úvěrových pojišťoven členských zemí OECD. Postup stanovení

⁵⁰EGAP a.s.: Státní podpora exportu [online]. 2013 [vid. 2013-11-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

⁵¹BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. Vyd. Praha: Professional Publishing, 2009.

⁵²ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

⁵³Export credit financing systems in OECD member countries and non-member economies: 2005 update. [6. Aufl.]. Paris: Organización de Cooperación y Desarrollo Económicos, 2005.

společné klasifikace jednotlivých zemí je založen na čtyřech zásadách a to zásadách aktuálnosti, účelnosti, transparentnosti a důvěrnosti.

Dle kategorizace zemí, vydávané OECD a pro naše vývozce publikované EGAP, jsou země zařazovány do 9 rizikových kategorií (0-7*). Do kategorie 1 patří země s minimální úrovní rizika, do kategorie 7 naopak země s nejvyšší úrovní teritoriálního rizika (kategorie 7* obsahuje země, které jsou nepojistitelné). U zvláštní skupiny států, s označením 0, se neuvažuje o existenci teritoriálního rizika, tyto země mají vysoký příjem na obyvatele a platí pro ně maximální doba splatnosti úvěru 5 let. Ve dnech 27-28. 1. 2016 proběhlo v Paříži pravidelné zasedání podskupiny expertů pro riziko zemí, členů Konsensu OECD, pro kategorizaci zemí podle vývozního rizika, kde se projednávalo posouzení zemí Evropy, severní Afriky, SNS a Blízkého východu. Hodnotilo se celkem 41 zemí a u tří zemí se změnila kategorie rizika. O jednu kategorii si pohoršil Kazachstán, Omán a Alžírsko.

Tabulka 3 zobrazuje pro příklad výběr několika zemí a jejich zařazení do rizikové kategorie. Země kategorie 0 jsou uvedeny všechny, ostatní pouze pro příklad⁵⁴:

Tabulka 3: Příklady kategorizace zemí platná od 1. února 2016

Země	Riziková kategorie
Austrálie, Belgie, ČR, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Chile, Irsko, Island, Itálie, Izrael, Japonsko, Kanada, Korejská republika, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Norsko, Nový Zéland, Polsko, Portoriko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Singapur, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, USA, Velká Británie.	0
Hong Kong, Tchaj-wan	1
Čína, Kuvajt, Litva, Malajsie	2
Brazílie, Filipíny, Indie, Omán	3
Rusko, Jihoafrická republika (JAR), Alžírsko	4
Bangladéš, Ázerbájdžán	5
Albánie, Kambodža, Kolumbie, Kazachstán	6
Argentina, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Ukrajina, Irák	7
Afghánistán, Kuba, Libérie	7* – nepojistitelné

Zdroj: EGAP (www.egap.cz), vlastní zpracování⁵⁵

Protože se úroveň teritoriálního rizika liší podle délky poskytnutí pojistného krytí a kategorie země, liší se také minimální sazby nabízené EGAP za poskytnutí pojištění podle jednotlivých kategorií států. Stanovením minimálních sazeb pojištění EGAP minimalizuje míru vlastního rizika, vzniku pojistné události, dle daného teritoria

⁵⁴EGAP a.s. *Kategorizace zemí* [online]. 2015 [vid. 2015-7-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/klasifikace-zemi/index.php>>.

⁵⁵ Tamtéž.

a předvídatelným způsobem tím také hodnotí aktuální ekonomickou situaci na základě výsledků ekonometrického modelu OECD a dalších podpůrných indikátorů.

1.7 Podpora vývozu v České republice

Podle L. Fojtíkové⁵⁶ se komplexní podpora v ČR skládá ze dvou složek, a to státní proexportní politiky a proexportní aktivity nestátního sektoru, které realizuje například Hospodářská komora. Pod pojmem státní podpora exportu si lze představit nejen pojištění vývozních operací, ale i jejich financování, poskytování informací o daných formách podpory, potencionálních trzích, jejich rizikovosti, poskytování konzultací či pomoci při kontaktu a výběru zahraničních partnerů a mnohé další.

1.7.1 Pojištění vývozních úvěrových rizik se státní podporou

EGAP svým pojištěním vykrývá mezeru na trhu pojištění, kde soukromé úvěrové pojišťovny nemají dostatečnou kapacitu. Aby bylo poskytnuto pojištění se státní podporou, musí daná společnost splnit základní předpoklady mimo jiné pravidla pro původ zboží. Podíl českého zboží na celkové hodnotě vývozu jako jedna ze základních podmínek pojištění se státní podporou, musí dosahovat minimálně 50 %.⁵⁷ Smyslem tohoto opatření EGAP je poskytnout úvěrové pojištění a financování se státní podporou co nejširšímu okruhu českých výrobců a dodavatelů služeb a současně respektovat princip přednostní podpory vývozu zboží a služeb převážně domácího původu. Výjimka v pohodě nižšího podílu se uděluje pouze v případě, kdy exportér jednoznačně prokáže, že se zboží potřebné pro kompletaci exportu v ČR vůbec nevyrábí.⁵⁸

EGAP je akciová společnost, která je ve vlastnictví státu, a to dle výše uvedeného zákona č. 58/1995 Sb. ČR vykonává svá práva prostřednictvím ústředních orgánů státní správy, konkrétně je to Ministerstvo financí ČR (dále jen MFČR) – (40 % hlasů), Ministerstvo průmyslu (MPO) a obchodu (36 % hlasů), Ministerstvo zemědělství (12 % hlasů) a Ministerstvo zahraničních věcí (12 % hlasů).⁵⁹ Hlavním předmětem činnosti EGAP je

⁵⁶ FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008.

⁵⁷ EGAP a.s., [online] 2013. [vid. 2013-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

⁵⁸ Sdělení komise 1997 pojištění exportních úvěrů [online]. 2012. Dostupné z WWW: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52012XC0421\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52012XC0421(01))>.

⁵⁹ Výroční zpráva EGAP 2014 [online] 2015. [vid. 2015-07-15]. Dostupné z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39527212&subjektId=432491&spis=74345>>.

pojišťování vývozních úvěrů se státní podporou. Státní podpora je realizována prostřednictvím ručení státu za závazky EGAP vzniklé z pojistných smluv uzavřených na pojištění vývozních úvěrů.⁶⁰ Dle G. Machalové⁶¹ je systém státní podpory vývozu standardní prorůstový a protikrizový nástroj s rychlou návratností vložených prostředků, které jsou použity ke stimulaci ekonomiky ve většině vyspělých států. EGAP navíc poskytuje pojištění zahraničních investic českých podnikatelských subjektů.

Dle zákona č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování se státní podporou⁶² jsou předmětem podnikání EGAP:

- a) *„pojištění krátkodobých vývozních úvěrů proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik;*
- b) *pojištění dlouhodobých vývozních úvěrů a úvěrů na investice proti nezaplacení v důsledku teritoriálních nebo kombinovaných teritoriálních a tržně nezajistitelných komerčních rizik, nebo nezaplacení v důsledku tržně nezajistitelných komerčních rizik;*
- c) *pojištění investic v zahraničí proti teritoriálním rizikům, především proti riziku zamezení převodu výnosu z investice, vyvlastnění, nebo politicky motivovaného násilného poškození;*
- d) *pojištění proti ztrátám vývozců a investorů spojeným s přípravou a realizací obchodních činností;*
- e) *pojištění úvěrů poskytnutých výrobcí nebo vývozci na financování výroby určené pro vývoz proti riziku nesplacení úvěru v důsledku neschopnosti výrobce nebo vývozce splnit podmínky smlouvy o vývozu;*
- f) *pojištění bankovních záruk nebo jiných služeb poskytnutých bankou vývozce zahraniční osobě za vývozce proti riziku nesplnění smluvních závazků vývozce ze smlouvy o vývozu;*

⁶⁰ EGAP a.s., [online]. 2013. [vid. 2013-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

⁶¹ MACHALOVÁ, G. State Support for Export in Czech Republic. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2015*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2015.

⁶² Zákon 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou [online]. 2015. [vid. 2015-6-15]. Dostupné z WWW: <<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=58~2F1995&rpp=15#seznam>>.

- g) pojištění rizik kurzové ztráty české koruny vůči cizím měnám vzniklé v případě pojistného plnění v důsledku rozdílu kurzu platného při sjednání pojistné smlouvy a kurzu platného při výplatě pojistného plnění;*
- h) zajišťovací činnost vůči zahraničním úvěrovým pojišťovnám ve vztahu k pojištění poskytnutému podle písmen a), b) a f) v souvislosti s účastí vývozce na dodávkách zboží nebo poskytnutí služeb dovozcí uskutečněných zahraniční osobou, a to v rozsahu podílu vývozce na těchto dodávkách;*
- i) zajišťovací činnost vůči úvěrovým pojišťovnám ve vztahu k pojištění vývozu proti tržně nezajistitelným teritoriálním a tržně nezajistitelným komerčním rizikům;*
- j) pojištění a zajištění úvěrů malých a středních podnikatelů s trvalým pobytem nebo sídlem na území České republiky“.*

Charakteristiku a analýzu produktů, která EGAP nabízí, je možné nalézt v samostatné kapitole 3.

EGAP plní roli tzv. Exportní úvěrové agentury (ECA); řídí se pravidly jak EU, tak i OECD. Nabídka produktů EGAP se od jejího založení značně rozšířila. V současnosti nejsou nabízena jen klasická pojištění vývozních dodavatelských a odběratelských úvěrů, ale také produkty předexportního financování výroby, pojištění investic českých podnikatelů v zahraničí nebo pojištění záruk vystavovaných mezi bankami. EGAP pokrývá svými produkty také mnohá rizika, se kterými se exportér setkává ve fázi přípravy a realizace vývozního kontraktu.

Pojištění EGAP se státní podporou je pro vývozce významné také z hlediska usnadnění přístupu k exportnímu financování, neboť je bankami akceptováno jako plnohodnotné zajištění úvěru, které snižuje bankám náklady na tvorbu rezerv dle bankovní regulatiky České národní banky (dále jen ČNB). Tímto EGAP umožňuje českým exportérům konkurovat zahraničním společnostem také podmínkami financování a pojištění, které je nabízeno společně s nabídkou zboží a služeb. Pochopitelně také roste konkurenceschopnost českých společností na zahraničních trzích.⁶³

⁶³ EGAP a.s. [online]. 2013. [vid. 2013-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

Postup EGAP v oblasti vlivu podporovaných projektů na životní a sociální prostředí

Všechny postupy EGAP jsou v souladu se současně platnými mezinárodními pravidly v oblasti ochrany životního prostředí. Jednou ze základních podmínek pro pojištění vývozního úvěru je vyhodnocení vlivu na životní a sociální prostředí v zemi určení vývozu. Na projekty u kterých je pravděpodobný negativní vliv na životní a sociální prostředí musí být zpracován posudek dopadů na životní a sociální prostředí (dále jen ESIA).

Hodnocením vlivu na životní a sociální prostředí však podléhají všechny projekty, u kterých exportér žádá o pojištění úvěru se státní podporou se splatností více než dva roky, a také všechny zahraniční investice. Odpovědnost za sociální a hlavně ekologickou nezávadnost nese vždy hlavní dodavatel, pokud je český exportér v roli subdodavatele, postačí mu pro žádost o pojištění exportu pouze posudek vypracovaný pro hlavního dodavatele. Pojištěný dodavatel musí vždy spolupracovat s EGAP a podávat informace o vlivu vývozu na životní a sociální prostředí.

V lednu roku 2004 vstoupilo v platnost výše zmíněné „*Doporučení OECD o společných přístupech k životnímu prostředí a ke státům podporovaným vývozním úvěrům*“, kde je uveden závazek všech členských států, nepodporovat takové projekty, které ničí životní prostředí. V červnu roku 2012 bylo Radou OECD přijato revidované „*Doporučení o společných přístupech pro oficiálně podporované vývozní úvěry a environmentální a sociální due diligence*“. Tento dokument dále rozšiřuje a posiluje původní postup.⁶⁴

Opatření proti podplácení v mezinárodním obchodě

Dne 17. prosince 1997 byla na základě „*Doporučení OECD o boji proti podplácení při mezinárodních podnikatelských transakcích*“ ČR přijata „*Úmluva o boji proti podplácení zahraničních činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích*“⁶⁵. Tato úmluva byla v ČR zveřejněna ve Sbírce mezinárodních smluv a začala platit dne 21. března 2000. Na tuto Úmluvu dále navazuje „*Doporučení Rady OECD ze dne 14. prosince 2006*“, které

⁶⁴ Doporučení Rady OECD k životnímu prostředí TAD/ECG (2007)9 [online]. 2007. Dostupné z WWW: <[http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=tad/ecg\(2007\)9&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=tad/ecg(2007)9&doclanguage=en)>.

⁶⁵ Sbírka mezinárodních úmluv, Sdělení ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích [online]. 2000. [vid. 2014-11-15]. Dostupný z WWW: <http://www.mzv.cz/public/c3/84/60/755902_664263_webMZV252000.pdf>.

zavazuje všechny členské státy OECD, aby v souladu s právním řádem přijaly příslušná opatření k zabránění podplácení v mezinárodních transakcích podporovaných formou pojištění nebo financování vývozních úvěrů.⁶⁶

Díky Úmluvě a Doporučení Rady OECD musela ČR vytvořit zákonné předpoklady proti uplatnění trestního postihu osob, které tato ustanovení poruší. Tyto zákonné předpoklady byly splněny přijetím znění § 331 až § 334 zákona č. 40/2009 Sb.,⁶⁷ trestní zákon a zákona č. 418/2011 Sb.⁶⁸, o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, podle kterých je možné trestně stíhat osoby, které při podnikatelské činnosti podplácí zahraniční veřejné činitele.

EGAP proto doporučuje všem vývozcům, resp. investorům přijmout kontrolní systémy snižující možnost podplácení v mezinárodních transakcích.

1.7.2 Financování vývozu se státní podporou

Financování vývozu je založeno na vytvoření podmínek financování vývozních dodávek tak, aby byli vývozci schopni konkurovat na mezinárodních trzích a získávat zakázky. Dle zákona č. 58/1995 Sb.⁶⁹ je „*financování exportních úvěrů a poskytování finančních služeb s exportem souvisejících, včetně financování místních nákladů v zemi sídla nebo trvalého pobytu dovozce, za podmínek zvýhodněných oproti tržním podmínkám, zejména z hlediska doby splatnosti závazků dlužníka nebo závazků exportéra nebo výrobce a z hlediska výše úrokových sazeb. Financování se státní podporou je dále dotování části úrokových rozdílů vzniklých exportérům z nižších úrokových výnosů jimi poskytovaných exportních dodavatelských úvěrů se splatností delší než dva roky ve srovnání s úrokovými náklady exportérů, spojenými s financováním těchto úvěrů*“.

Specializovaná banka (v ČR je to ČEB), doplňuje nabídku komerčních bank a financování vývozních operací, které vyžadují dlouhodobé zdroje financování za úrokové sazby

⁶⁶ Doporučení Rady OECD k zamezení podplácení v mezinárodním obchodě TAD/ECG (2006)24 [online]. 2006. Dostupné z WWW: <[http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=td/ecg\(2006\)24&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=td/ecg(2006)24&doclanguage=en)>.

⁶⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník [online]. 2009. [vid. 2015-4-15]. Dostupný z WWW: <www.mvcr.cz/soubor/sb011-09-pdf.aspx>.

⁶⁸ Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim [online]. 2011. [vid. 2015-4-15]. Dostupný z WWW:

<<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=418~2F2011&rpp=15#seznam>>.

⁶⁹ Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou [online]. 2015. [vid. 2015-6-15]. Dostupné z WWW

<<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=58~2F1995&rpp=15#seznam>>.

a v objemech pro vývozce jinak nedosažitelných, rozšiřuje tak možnosti českých vývozců pro vývoz do zemí s vysokým potenciálem, ale také vysokou mírou rizika je pověřena státem aby shromažďovala a přerozdělovala finanční zdroje za podmínek, které stát stanovil pro české vývozce s podmínkami rovnocennými se zahraniční konkurencí.⁷⁰

S účinností od 24. dubna 1995 byla zákonem č. 58/1995 Sb. ČEB pověřena provozováním zvýhodněného financování, s účinností od 28. června 2002 podpořeného financování vývozu. Zákon č. 58/1995 Sb. stanovuje ČEB podmínky, které musí plnit, aby mohla podpořené financování provozovat, a podmínky, za kterých je může provozovat. V souladu se zákonem č. 58/1995 Sb. jsou jí na úhradu ztrát vyplývajících z provozování podpořeného financování poskytovány ze státního rozpočtu dotace. Za závazky ze splácení finančních zdrojů a závazky z ostatních operací ČEB na finančních trzích ručí stát. Z ustanovení §8 zákona č. 58/1995 Sb. plyne, že stát ručí za závazky ČEB ze splácení získaných finančních zdrojů a za závazky z jejích ostatních operací na finančních trzích. Ministerstvo financí (MF), vykonávající akcionářská práva, stanovuje pro každý rok limitní částku záruk pro ČEB, která slouží jako indikace maximální výše zadlužení ČEB. Limitní částka je součástí schválených státních rozpočtů a obsahuje ji i zpráva o státním rozpočtu. O stavu závazků, za které ručí stát, je MF informováno ke konci každého čtvrtletí.⁷¹

Pokud vývozce přemýšlí nad výběrem metody financování a pojištění exportu bere v úvahu podmínky v cílové zemi, její hospodářská a politická rizika, stupeň rozvoje konkurence a také legislativu daného trhu a konkrétní režim obchodního práva.⁷²

ČEB nabízí několik variant financování exportu, zde je pouze stručná charakteristika nástrojů, které ČEB poskytuje. Charakteristika nástrojů ČEB poskytuje, je uvedena v kapitole 3.⁷³

⁷⁰ Státní podpora exportu [online]. 2012. [vid. 2013-11-16]. Dostupný z WWW: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/statni-podpora-exportu/1000485/>.

⁷¹ Ministerstvo financí ČR [online]. 2016. [vid. 2016-02-16]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/>.

⁷² Česká exportní banka a.s. [online]. 2013. [vid. 2013-11-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ceb.cz/content/view/92/35/>.

⁷³ Sdělení Komise, kterým se mění dočasný rámec Společenství pro opatření státní podpory zlepšující přístup k financování za současné finanční a hospodářské krize. [online]. 2009. Dostupné z WWW: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52009XC1031\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52009XC1031(01)).

Krátkodobé financování exportu, se splatností do 2 let – Produkty krátkodobého financování jsou určeny především na financování dodávek spotřebního zboží, zboží nestrojírenského charakteru a na dodávky strojírenského zboží nižší hodnoty, které nemají charakter investičních celků. ČEB se však soustředí převážně na dlouhodobé financování.

Střednědobé a dlouhodobé financování vývozu, se splatností od 2 do 10 let – Toto financování je v souladu jak se zákonem o bankách, ale také s mezinárodními pravidly pro státem podporované exportní úvěry podle pravidel Konsensu OECD (je vyloučené financování zemědělských produktů, zbraní a spotřebního zboží). ČEB může poskytnout financování i mimo pravidla OECD, a to v rámci komerčního podmínek.

Bankovní záruky – Bankovní záruky plní funkci zajištění splnění závazku příkazce vůči beneficiáři v zahraničí. Je to písemné prohlášení banky, že uspokojí věřitele do sjednané výše peněžní částky v souladu se záruční listinou, pokud vývozce nesplní své závazky, které souvisejí se sjednáním a plněním exportní smlouvy. Stát nabízí především neplatební záruky (prostřednictvím ČEB), a to neplatební záruky:

- za nabídku, ta zajišťuje závazek prodávajícího uzavřít smlouvu o exportu v případě, že prodávající uspěl v tendrovém řízení;
- za vrácení akontace, ta zajišťuje závazek prodávajícího vrátit akontaci nebo její poměrnou část, pokud nedodá zboží včas nebo jen částečně;
- za dobré provedení podmínek smlouvy o exportu, ta zajišťuje, že budou řádně plněny podmínky smlouvy o exportu.

Jako další možnosti lze uvést dokumentární platby, platební styk a zúčtování či financování místních nákladů v zemi sídla dovozce.⁷⁴

⁷⁴ Česká exportní banka a.s. [online]. 2013. [vid. 2013-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/content/view/92/35/>>.

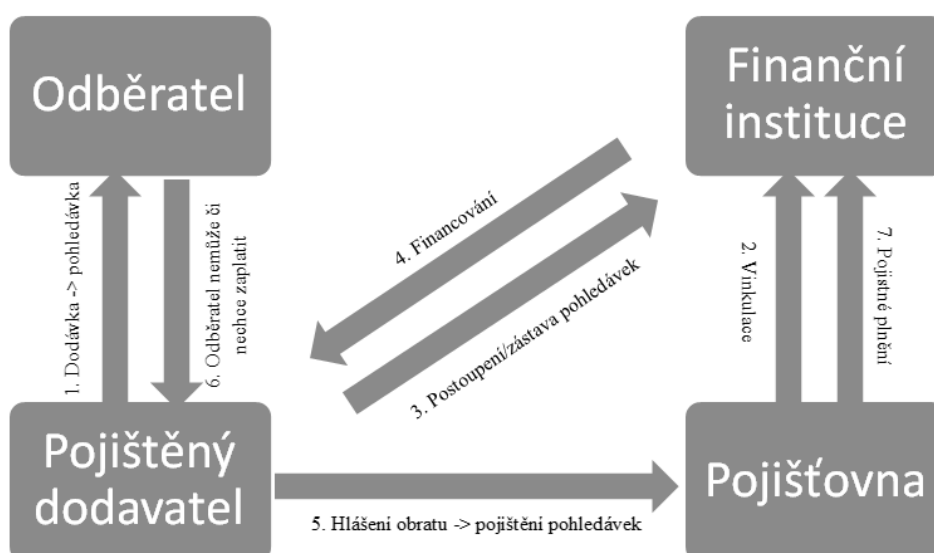
1.7.3 Komerční pojištění a financování vývozu

Komerční pojišťovny samozřejmě také podporují tuzemské podniky k exportu. Poskytují jim řadu úvěrů, bankovních záruk či dokumentárních plateb. Jde zpravidla o pojišťovny specializované na pojištění komerčních vývozních úvěrových rizik.

Komerční úvěrová pojišťovna KUPEG

Komerční úvěrová pojišťovna KUPEG skýtá ochranu proti riziku nezaplacení pohledávek, a to jak ze strany tuzemských tak i zahraničních odběratelů. Služby jsou přizpůsobovány jednotlivým klientům. Z velké části se na obratu KUPEG podílejí právě MSP. Pojišťovna KUPEG poskytuje pojištění rizika nezaplacení krátkodobých pohledávek za tuzemskými i zahraničními odběrateli, a to v důsledku jejich platební neschopnosti či platební nevěle (komerční riziko) nebo z důsledku teritoriálních rizik na straně zahraničního odběratele. Pokud odběratel pohledávku neuhradí, pojišťovna tuto pohledávku uhradí (maximálně do výše úvěrového limitu), částka však bude ponížena o spoluúčast pojištěného. Dále také pojišťovna nabízí pojištění záruk, které jsou vlastně substitutem k bankovním garancím.

Pojišťovna KUPEG se zabývá také analýzou ekonomických, politických a dalších situací a subjektů v různých zemích světa, a poskytuje o nich informace na svých webových stránkách.⁷⁵

Obrázek 3: Využití úvěrového pojištění jako záruky za poskytnuté financování
Zdroj: KUPEG (www.kupeg.cz), vlastní zpracování⁷⁶

⁷⁵ KUPEG [online]. 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.kupeg.cz/>>.

Obrázek 3 ukazuje pojistný vztah, kdy pojištěná společnost využívá úvěrové pojištění jako záruku za poskytnuté financování.

Atradius Credit Insurance N. V.

Společnost Atradius Credit Insurance N. V. poskytuje úvěrové pojištění obchodních pohledávek, pomocí níž pomáhá chránit podnikatele před platebním rizikem spojeným s prodejem zboží a služeb po celém světě. Atradius umožňuje podnikatelským subjektům přístup k informacím o 100 mil. společností po celém světě.

Pojištěním obchodních pohledávek se snižuje riziko, že se pohledávky stanou nedobytnými, s tím také souvisí stabilnější hotovostní tok a efektivnější převedení kapitálu rizikového do kapitálu investičního. Dále je poskytováno ohodnocení rizika platební neschopnosti u zahraničního odběratele, vymáhání pohledávek po splatnosti. Společnost také poskytuje spolehlivou ochranu proti řadě prodlení plynoucí ze smluvních závazků.⁷⁷

Euler Hermes Europa SA, organizační složka

Euler Hermes Europe SA, organizační složka (dříve Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.) byla založena v roce 1997 jako první specializovaná soukromá úvěrová pojišťovna v ČR. Společnost je součástí skupin Euler Hermes, AGF a Allianz.

Euler Hermes má vytvořenou síť informačních zdrojů a partnerů pro posouzení domácích rizik a následné vymáhání pohledávek. Je to jediná úvěrová pojišťovna v ČR, která umožňuje on-line připojení na databázi skupiny Euler Hermes, kde si podnikatelské subjekty mohou prověřit bonitu jejich budoucích odběratelů v rámci žádosti o prověření bonity odběratele (žádosti o úvěrový limit).

Euler Hermes Services Česká republika, s.r.o. je dceřinou společností Euler Hermes Europe SA., tato společnost se zaměřuje na inkaso pohledávek a poskytování kompletního servisu s vymáháním pohledávek po celém světě, poskytuje také pojištění související s obchodní činností a to jak v ČR, tak i v zahraničí.

⁷⁶ KUPEG [online]. 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.kupeg.cz/>>.

⁷⁷ Atradius Credit Insurance N. V. [online]. 2014. [vid. 2014-04-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.atradius.cz/>>.

Komerční banky

Komerční banky také poskytují podporu při realizaci exportu, a to jak poskytováním exportních a předexportních úvěrů, tak i využíváním dokumentárních plateb jako jsou dokumentární akreditiv či dokumentární inkaso a dále také poskytováním bankovních záruk. Mezi komerční banky poskytující podporu exportu patří zejména: Komerční banka (dále jen KB), ČSOB, Česká spořitelna, Raiffeisen Bank, Commerzbank, PPF – banka, HSBC a další. Komerční banky a ČEB uzavírají „*Dohody o spolupráci při poskytování podpory MSP*“, na základě této dohody mohou komerční banky poskytovat zvýhodněné úvěry na financování kontraktů se zahraničními partnery a k jejich zajištění mohou využít bankovní záruky ČNB. Principem této spolupráce je zvýhodněné financování poskytované komerční bankou, které je zajištěné bankovní zárukou ČEB.

Komerční banky se zaměřují právě na podporu krátkodobých aktivit společností, a to s dobou splatnosti do 2 let. Nástroje podpory exportu komerčních bank:

- **Předexportní úvěr** – Předexportní úvěr je vhodný pro exportéry, kteří začínají pronikat na zahraniční trhy a získávají nové zakázky, mají přitom nedostatek finančních prostředků na financování exportu. Prostřednictvím předexportního úvěru můžou společnosti financovat až 85 % svých nákladů na export. U vyšších zakázek banka spolupracuje s EGAP, která nahrazuje nedostatečné možnosti banky při zajištění úvěru.⁷⁸
- **Exportní odběratelský úvěr** – Exportní odběratelský úvěr je takový, který slouží exportním společnostem k financování vývozu zboží a služeb. Je charakterizován jako úvěr účelový poskytovaný bankou exportéra zahraničnímu kupujícímu, bývá poskytován do výše 85 % hodnoty obchodního kontraktu, v individuálních případech i do výše 100 %. Úvěr slouží především k financování vývozu zboží a služeb původem převážně z ČR. Úvěr může být čerpán až po dodání zboží či služeb nebo vyplacením sjednané částky přímo na účet exportéra. Poskytnuté financování je pojišťováno EGAP až do výše 95 % hodnot úvěru při spoluúčasti banky vy výši 5 % z částky úvěru. EGAP kryje úvěrové riziko splacení pohledávek, chrání financující banku proti riziku nesplacení pohledávky zahraničním

⁷⁸ UniCredit Bank a.s.[online]. 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.unicreditbank.cz/>>.

odběratelem v případě teritoriálních rizik nebo tržně nezajistitelných komerčních rizik.⁷⁹

- **Exportní dodavatelský úvěr** – Exportní dodavatelský úvěr je takový, který umožňuje financování pohledávky exportéra za dodávky zboží a služeb zahraničnímu odběrateli. Je tedy určen společnostem, které vyvážejí zboží a služby do zahraničí. Úvěr je charakterizován jako úvěr, kdy exportér poskytne zahraničnímu odběrateli exportní dodavatelský úvěr, za dodávku zboží a služeb, to znamená, že poskytne odběrateli odklad placení za dodané zboží či služby. Pohledávku exportér postoupí bance, která si samozřejmě účtuje poplatek s tím, že nemá možnost uplatnit zpětný postih exportéra. U krátkodobého dodavatelského úvěru se splatností do 2 let, je pohledávka postoupená bance ve výši 100 %, u střednědobého a dlouhodobého úvěru je pohledávka postoupená bance do výše 85 % (15 % sjednané částky musí zahraniční kupující uhradit dodavateli předem, ve formě akontace).
- **Bankovní záruky** – Dle H. Machkové⁸⁰ je bankovní záruka v mezinárodním obchodě často využívaným nástrojem k zajištění závazků. Používá se při zajištění jak platebních, tak i neplatebních závazků. Mezi neplatební závazky patří zejména splnění kontraktu kupujícím, platnost nabídky apod. Uplatnění bankovní záruky je velice široké, mohou být zajištěny závazky jak kupujícího tak i prodávajícího. Bankovní záruku lze však využít i vůči jiným subjektům jako jsou např. dopravci, soudy, celní úřady apod. Záruky mohou být poskytovány nejenom bankami, ale také pojišťovnami nebo obchodními firmami. Bankovní záruka je definována takto: *„Bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určené peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.“* Bankovní záruky poskytuje řada komerčních bank.
- **Dokumentární platby** – M. Máče⁸¹ řadí mezi dokumentární platby dokumentární akreditiv a dokumentární inkaso.

⁷⁹ Komerční banka a. s. [online]. 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW: <<http://www.kb.cz/>>.

⁸⁰ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchodní operace*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007.

⁸¹ MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. Osobní a rodinné finance.

- **Dokumentární akreditiv** – dokumentární akreditiv je jeden z nejstarších bankovních nástrojů, který se používá převážně v mezinárodním obchodě a slouží jako platební a zajišťovací nástroj. Jedná se o závazek banky poskytnout beneficiantovi plnění určené v akreditivu, jestliže beneficiant předloží včas stanovené dokumenty a splní všechny akreditivní podmínky. Banka vystaví akreditiv na žádost příkazce a podle jeho instrukcí. Akreditiv je výhodný pro exportéry, jelikož díky jeho vystavení získávají bankovní závazek k jeho plnění. Banky bývají považovány jako subjekty dobré pověsti a proto jsou jejich závazky považovány za bonitnější než závazky obchodních firem.

- **Dokumentární inkaso** – dokumentární inkaso je v mezinárodním obchodě hojně používáno jako platební podmínka. Je oproti dokumentárnímu akreditivu vhodnější pro importéry. Prodávající zde předkládá bance dokumenty a pověřuje jí, aby obstarala jejich předání kupujícímu proti zaplacení kupní ceny nebo akceptaci směnky. Vývozce v této situaci odešle zboží a je vystaven riziku je kupující zboží odmítne přijmout a tím pádem i zaplatit. Exportér má díky dokumentárnímu inkasu zajištěné, že kupující nemůže se zbožím disponovat, dokud nezaplatí kupní cenu nebo neakceptuje směnku.⁸²

- **Poskytování informací** – Mezi důležitou podporu exportérům, patří také poskytování informací o zemích, do kterých je vhodné vyvážet, tak aby se společnosti mohli rozhodnout, která země je pro ně příznivá, jaká v zemi panuje politická a ekonomická situace apod. Mezi instituce které poskytují tyto informace, se samozřejmě řadí CzechTrade (již zmiňován výše), dále sem patří pojišťovna KUPEG, Ministerstvo zahraničních věcí (dostupné na www.export.cz), internetový portál BusinessInfo.cz (dostupný na www.businessinfo.cz), MPO a další.

- **Refinancování prostřednictvím ČEB** – Jedná se o refinancování exportního dodavatelského Českou exportní bankou.

⁸² MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchodní operace*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007.

1.8 Úloha měnového kurzu

Realizace exportu a importu v obchodní společnosti je výrazně ovlivněna volatilitou měnového kurzu. Česká ekonomika se vyznačuje svou otevřeností a proexportním zaměřením, ale stojí mimo ekonomický prostor s jednotnou měnou. Tento fakt přináší nutnost kurzová rizika řešit. Na druhé straně existence koruny zakládá možnost využít měnového kurzu jako významného nástroje hospodářské, tedy zejména proexportní politiky. Vzhledem k tomu, že se v dohledné době nepředpokládá vstup ČR do eurozóny, bude řešení uvedeného tématu i nadále aktuální. G. Shoup⁸³ dále uvádí, že nepředvídatelnost měnového kurzu vytváří riziko v každé společnosti a nepředvídatelný kurz může mít nepříznivý vliv na obchod jako takový nebo na návrat provedených investic.

V případě vstupu ČR do měnové unie, by problém řešení kurzového rizika alespoň z části odpadl. Dále by se řešilo jen kurzové riziko pro export a import do zemí mimo měnovou unii.

Pokud podnikatelské subjekty čerpají státní podporu exportu, což nejspíš vede k tomu, že jejich export exponenciálně roste a stávají se stále více proexportně zaměřenými, musí do své exportní strategie zavést řešení tohoto kurzového rizika.⁸⁴

1.8.1 Řízení kurzového rizika a jeho metody

Jak uvádí Černošková⁸⁵: „Kurzové riziko je spojeno se všemi formami mezinárodních hospodářských vztahů a vyplývá z proměnlivosti vývoje kurzů jednotlivých měn. Toto riziko lze charakterizovat jako možnost, že v důsledku vývoje kurzů měn bude muset účastník zahraničních ekonomických vztahů vydat více hodnot oproti původnímu předpokladu, že bude inkasovat relativně méně hodnot, eventuálně, že v důsledku kurzových pohybů sníží stav devizových aktiv nebo zvýší devizová pasiva. Změny kurzové však mohou být i opačného charakteru a působit pozitivně na dosažené výsledky.“

⁸³ SHOUP, G. *Currency risk management: a handbook for financial managers, brokers, and their consultants*. [Library ed.]. Chicago: Glenlake Pub. Co, 1998.

⁸⁴ GE Money Bank a. s., [online] 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW: <<https://www.gemoney.cz/firmy/zahranicni-obchod/zajisteni-exportniho-rizika>>.

⁸⁵ ČERNOŠKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

Aby mohlo být kurzové riziko efektivně řízeno, je nutné ho nejprve identifikovat, a dále také kvantifikovat. E. Černošlávková⁸⁶ konstatuje že, kvantifikace rizika může být provedena například Metodou alternativních scénářů či metodou Value at Risk. Velikost kurzového rizika závisí na velikosti čisté devizové expozice a pravděpodobnosti nepříznivého vývoje kurzu domácí měny.

Metoda alternativních scénářů je vysvětlena na fiktivní firmě. Tato firma nakoupila zboží ze zahraničí za 1 mil. eur, faktura má splatnost 30 dní. Tato firma jiná aktiva ani pasiva denominované v cizí měně nemá. Stávající kurz domácí měny je 27 CZK/EUR. Finanční manažeři předpokládají, že kurz se s pravděpodobností 30 % během těchto 30 dní nezmění. Z 50 % pravděpodobností očekávají, že domácí měna bude oslabovat na 28 CZK a se zbývajících 20% pravděpodobností že bude měna posilovat na 26 CZK/EUR.

Metoda Value at Risk umožňuje měřit maximální očekávanou ztrátu z dané pozice na určité hladině spolehlivosti během daného časového intervalu. Předpokládá se, že změny měnového kurzu je možné popsat určitým rozdělením pravděpodobnosti. Nejčastěji využívané je tzv. normální rozdělení (Gaussovo rozdělení). K měření kurzového rizika se využívají základní charakteristiky normálního rozdělení.

Dalším krokem v řízení kurzového rizika je jeho zajištění. Finanční management se rozhoduje, zda danou devizovou pozici zajistit nebo ji nechat otevřenou.

Rozhodnutí o zajištění má tři základní faktory, a to:

- očekávání budoucího vývoje měnového kurzu;
- kolik bude firmu zajištění kurzového rizika stát;
- subjektivní vztah rozhodujících osob k riziku.

Rozhodnutí o zajištění devizové pozice závisí na mnoha dílčích faktorech, a je nutné rozhodovat také podle aktuální situace na trhu a situace, ve které se firma právě nachází.⁸⁷

Jestliže se finanční management firmy rozhodne, že bude kurzové riziko zajišťovat uzavřením devizové pozice, pak je možné za tímto účelem využít celou řadu metod. Dle

⁸⁶ ČERNOŠLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

⁸⁷Tamtéž.

Ch. Ullricha⁸⁸ může být ochrany proti kurzovému riziku dosaženo prostřednictvím interního nebo externího hedgingu. Tyto metody a další způsoby zajištění kurzového rizika uvádí tabulka 4.

Tabulka 4: Metody zajištění kurzového rizika

Metody zajištění kurzového rizika	
Externí	Interní
Zajištění měnovými deriváty	Přirozený hedging
Uzavření devizové pozice	Časování plateb
	Měnová diverzifikace
	Změna struktury aktiv a pasív
	Netting
	Úpravy kupních smluv, kurzové doložky

Zdroj: vlastní zpracování

Externí způsoby zajištění kurzového rizika

Měnové deriváty zajišťují účinně kurzové riziko. Dle E. Černohlávkové⁸⁹ uzavření devizové pozice s využitím služeb peněžního trhu znamená tzv. spárování budoucích finančních toků v cizích měnách. K otevřené devizové pozici, která vyplývá např. obchodní činností firmy, se otevře na peněžním trhu další nová pozice, která vytváří protisměrné finanční toky v cizí měně se stejnou splatností a ve stejné výši jako pozice první.

Měnové deriváty

J. Taušer⁹⁰ konstatuje, že měnové deriváty jsou součástí finančních derivátů, které vznikaly v 70. letech 20. století. Vznikaly jako odezva na zvyšující se výkyvy úrokových sazeb, měnových kurzů a kurzů cenných papírů (CP). Původní úkolem měnových derivátů bylo zajistit riziko, ale postupem času se staly také spekulativním či arbitrážním nástrojem. Jde tedy o termínované kontrakty, které jsou dohodnuty se všemi náležitostmi dnes, ale vypořádány budou až k určitému datu v budoucnosti. Označení deriváty znamená, že jejich hodnota je derivována od hodnoty podkladového aktiva. Podkladovým aktivem může být finanční nástroj, v tomto případě to je měna.

⁸⁸ ULLRICH, Ch. *Forecasting and hedging in the foreign exchange markets*. New York: Springer, c2009. Lecture notes in economics and mathematical systems.

⁸⁹ ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

⁹⁰ TAUŠER, J. *Měnový kurz v mezinárodním podnikání*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007.

Podnik využívá měnové deriváty k tomu, aby snížil rizikovost očekávaných výnosů a mohl plánovat svou budoucnost. Tyto operace fungují tak, že si podnik zafixuje cenu měny neboli měnový kurz k domluvenému termínu v budoucnosti. Tímto způsobem se vyrovná otevřená devizová pozice podniku.^{91,92}

Pokud jsou deriváty využívány k zajišťování měnového obchodu, je úrokové riziko vždy součástí peněžních toků. Toto riziko ovlivňuje všechny očekávané příjmy a výdaje. Mezi měnové deriváty patří:

- měnový forward;
- měnové futures;
- měnové swapy;
- opce na cizí měnu.⁹³
-

Uzavření devizové pozice

Zajišťování otevřených operací tímto způsobem může firma spojit jak řízení kurzového rizika, tak i financování, kde může firma peníze ze zahraničního úvěru převést na domácí měnu a použít při financování dalších aktivit firmy.

Krátké devizové pozice je také možno zajišťovat pomocí peněžního trhu. Pokud má firma závazek 1 mil. EUR se splatností 90 dní a chce se vyhnout kurzovému riziku spárováním finančních operací v eurech, musí již dneska vložit peníze do banky na 3 měsíce, musí ale uložit takovou částku, aby po 3 měsících z banky vyzvedla přesně 1 mil. EUR, a touto částkou uhradí svůj závazek, devizová pozice je takto uzavřena. Efektivní kurz je závislý na aktuálním měnovém kurzu a na tom jaké jsou úrokové sazby.⁹⁴

⁹¹ DVOŘÁK P., *Deriváty*. 1. přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2006.

⁹² JÍLEK J., *Finanční a komoditní deriváty v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005.

⁹³ TAUŠER, J. *Měnový kurz v mezinárodním podnikání*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007.

⁹⁴ BusinessInfo.cz, [online] 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW:

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manual-exportera/zajisteni-kurzoveho-rizika/1001370/53409/>>.

Interní metody zajišťování kurzového rizika

Mezi interní metody zajišťování kurzového rizika patří tyto: přirozený hedging, metoda časování plateb, měnová diverzifikace rizika, netting a kurzové doložky. Interní metody jsou popsány níže.

Přirozený hedging

Firmy přirozeně generují uzavřené devizové pozice. Dle E. Černoškové⁹⁵ má firma pravidelné příjmy v cizí měně a běžné nákupy výrobních vstupů platí v téže cizí měně, tato devizová pozice nebude zcela uzavřená, ale jestli je velká část aktiv v cizí měně kryta pasivy v cizí měně se stejnou dobou splatností, je kurzové riziko do velké míry přirozeně vyřešeno.

Metoda časování plateb

Je to metoda, která je založena na flexibilním časovém přizpůsobení inkas a plateb v cizí měně předpokládanému vývoji měnového kurzu. V tomto případě se používají tyto termíny: leading a lagging

- Leading je vlastně urychlování plateb a inkas vyjádřených v zahraniční měně.
- Lagging se naopak od leadingu nesnaží o urychlení plateb, ale právě o jejich oddálení, a to z důvodu očekávání změn měnového kurzu.

Měnová diverzifikace aktiv a pasiv

Velikost kurzového rizika závisí na korelaci jednotlivých měn. Jestliže má firma aktiva či pasiva denominována ve více cizích měnách, je kurzové riziko nižší, čím méně jsou kurzy cizích měn korelovány navzájem. Pokud má tedy aktiva v jedné měně a pasiva v měně jiné, tak je kurzové riziko nižší, čím větší je korelace těchto dvou měn. Velké transnacionální podniky snižují kurzové riziko tak, že diverzifikují obchodní aktivity mezi mnoha zemí, a tedy i měn.

Firmy mohou kurzové riziko řešit i tak, že usilují o změnu složení aktiv a pasiv, aby tím bylo dosaženo přirozeného hedgingu. Účelně tedy ovlivňují své obchodní aktivity, a při obchodním rozhodování berou na vědomí i kurzové riziko. Tato metoda spočívá v tom, že

⁹⁵ ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

je upřednostněn dodavatel z těch zemí, kam je také vyvážena velká část své výroby. Firmy se snaží vstupovat na trhy, kde budou inkasovat tržby v měně, ve které hradí své závazky. Avšak stále je potřeba udržovat jistou rovnováhu mezi obchodními a finančními rozhodnutími. Určitě se nebude upřednostňovat zahraniční dodavatel před domácím, který má mnohem nižší ceny, jen kvůli tomu, aby bylo sníženo kurzové riziko.

Netting

Tuto metodu používají převážně velké transnacionální firmy. Jde o započtení vzájemných závazků a pohledávek. Netting může být dvoustranný a to například mezi dvěma podnikatelskými jednotkami (většinou mateřskou a dceřinou společností, nebo dvěma dceřinými společnostmi), nebo může jít o mnohostranný systém zúčtování, a to mezi větším počtem podnikatelských subjektů.

Kurzové doložky

Mezi další interní metody je řazena tzv. kurzovou doložku, kterou exportér vloží do kupní smlouvy. Kurzová doložka říká, jak se bude určovat kupní cena v závislosti na tom, jak se mění měnový kurz. V kurzové doložce může být například napsáno, jestliže se měnový kurz zhodnotí oproti stanovenému referenčnímu kurzu např. o 2 %, pak i kupní cena se zvýší o 2 %. Kurzové riziko je tak z části přesunuto na odběratele. Úplného omezení kurzového rizika je dosaženo tak, že je kupní smlouva uzavřena přímo v domácí měně, celé kurzové riziko je pak přeneseno na zahraničního odběratele, tato metoda však není vždy možná.⁹⁶

1.8.2 Řízení ekonomického kurzového rizika

E. Černošková⁹⁷ konstatuje že, ekonomické kurzové riziko, (nebo také operativní, konkurenční a strategické kurzové riziko), představuje riziko, že změna měnového kurzu bude negativně působit na konkurenční postavení firmy na zahraničních trzích, a tím nebudou naplněny původně zamýšlené plány podniku.

⁹⁶ BusinessInfo.cz, [online] 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW:

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manual-exportera/zajisteni-kurzoveho-rizika/1001370/53409/>>.

⁹⁷ ČERNOŠKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

Řízení ekonomického rizika je většinou subjektivnější a finanční manažeři by měli mít značné zkušenosti a znalosti. Ekonomické riziko a jeho řízení bude vysvětleno na následujícím příkladu.

Česká koruna, která má z důvodu reálné ekonomické konvergence ČR přirozený apreciační trend, způsobuje postupné klesání příjmů firmy přepočtené na koruny. Postupně se budou snižovat zisky firmy a ta tento problém musí nějak řešit. K řešení se nabízejí dvě následující možnosti.

Za prvé bude firma výrobky zdražovat tak, aby při apreciaci koruny její příjmy neklesaly což, však může vést k poklesu prodaných výrobků na zahraničním trhu a snížení příjmů za prodané výrobky. To záleží na tom, jestli je zahraniční poptávka po tuzemských výrobcích elastická či neelastická. Pokud je elastická, tak budou příjmy z prodaných výrobků klesat, ale pokud je neelastická tak zvýšení ceny výrobků povede ke zvýšení příjmů vyjádřených v zahraniční měně. V této době je však velice silná konkurence, což znamená, že většina českých vyvážených výrobků má poptávku elastickou, proto zvýšení ceny výrobků sebou musí nést i zvýšení kvality či přidání dalších doprovodných služeb.

Druhou možností je snižování nákladů. Náklady je možné snižovat například nákupem materiálu a různých součástí výrobku v zahraničí, protože jejich ceny jsou pro nás díky apreciaci koruny nižší. Velkou část nákladů však budeme hradit v korunách, jsou to např. energie, materiál, mzdy. Tyto náklady je také možné snížit zvyšováním produktivity práce.

Pokud tedy česká koruna dlouhodobě apreciuje, musí exportující firmy hledat řešení nejen ve zvyšování ceny a kvality, ale zároveň i ve zvyšování produktivity práce. Dle makroekonomických údajů se toto českým exportérům velice daří.

Na druhé straně importující firmy při dlouhodobé apreciaci domácí měny nakupují od zahraničních dodavatelů za stále nižší ceny, mohou tak snižovat náklady a tím i úspěšně čelit konkurenci.

Ekonomické kurzové riziko tedy ovlivňuje nejen exportující a importující firmy, ale i domácí firmy, které musí na domácím trhu bojovat se zahraniční konkurencí tak, že budou zvyšovat kvalitu výrobků a produktivitu práce, tak aby byly stále konkurenceschopné.

Poté co firmy odhalí ekonomické kurzové riziko, musí se snažit o jeho snížení. To je však složitější proces než v případě rizika transakčního. Ekonomickou devizovou pozici je možné snížit změnou struktury hospodářských transakcí. Je možné například zvýšit podíl dovážených vstupů nebo úvěr v domácí měně vyměnit za úvěr v měně zahraniční. Nově vytvořená struktura bude méně citlivá na změny měnových kurzů.

E. Černošlávková⁹⁸ tvrdí že, restrukturalizace je dlouhodobým řešením problému kurzového rizika, rozhodnutí je velice zásadní, protože může měnit postavení a orientaci firmy na trhu.⁹⁹

1.8.3 Kurzové spekulace založené na vzájemné závislosti měnových párů

Hodnota měnových kurzů se v čase neustále mění. Důvodem těchto změn je devizový trh, na kterém se potkává nabídka s poptávkou po jednotlivých měnách, jež tvoří samotní účastníci trhu, kterými jsou například komerční a národní banky, penzijní společnosti a jiné fondy, importéři a exportéři zboží. Přirozeně i tady platí, že když poptávka převažuje nad nabídkou, tak cena měny roste, tedy měna posiluje a naopak. V zásadě by tato vzájemná interakce nákupců a prodejců měn měla odrážet ekonomický stav země. Platí tedy intuitivní pravidlo, že čím je na tom domácí hospodářství lépe, tím je domácí měna vůči těm ostatním žádanější, a tedy silnější. Konkrétní příklad kurzové spekulace s pomocí metody regresní a korelační analýzy bude uveden v samostatné kapitole 2.

⁹⁸ ČERNOŠLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

⁹⁹ BusinessInfo.cz, [online] 2014. [vid. 2014-03-29]. Dostupný z WWW:

<<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manual-exportera/zajisteni-kurzoveho-rizika/1001370/53409/>>.

2 Použitá metodika – regresní a korelační analýza

Jednou z metod použitých v disertační práci je regresní a korelační analýza. Pro pochopení dané problematiky budou tyto metody stručně charakterizovány níže.

2.1 Regresní analýza

Podle R. Hindlse¹⁰⁰ je regresní analýza souhrn statistických metod a postupů sloužících k odhadu hodnot nebo středních hodnot zvolené proměnné, která odpovídá určitým hodnotám jedné či více proměnných. Tato statistická metoda vede k detailnímu pochopení závislosti mezi těmito proměnnými. Jak uvádí L. Cyhelský¹⁰¹, „regresní analýzu je možné rozdělit na dva základní typy, a to na regresní analýzu jednoduchou nebo vícenásobnou“. Jednoduchá regresní analýza zkoumá závislost dvou číselných proměnných, kde jedna je příčina (proměnná vysvětlující) a druhá je důsledek (proměnná vysvětlovaná). Vícenásobná regresní analýza potom vysvětluje závislost více než dvou číselných proměnných, v tomto případě je jedna proměnná vysvětlovaná a ostatní jsou vysvětlující.¹⁰²

Výběr regresního modelu

Regresní model je matematický model, který vysvětluje představu o statistické závislosti a výchozích předpokladech regresní analýzy. Podle R. Hindlse¹⁰³ regresní model popisuje závislost vysvětlované a vysvětlujících proměnných určitou konkrétní rovnicí (v grafu určitou křivkou). Regresní model obsahuje dvě složky, a to složku deterministickou a složku náhodnou. Složka deterministická vysvětluje závislost mezi hlavními proměnnými a je vyjádřena konkrétní funkcí. Složka náhodná popisuje závislost proměnné vysvětlující na proměnných, které jsou neznámé nebo nepozorované a popisuje i vliv náhody. Náhodná složka není vyjádřena funkcí. Výběr vhodného modelu je důležitým krokem regresní analýzy, jelikož má rozhodující vliv na kvalitu modelu. Nejvhodnějším modelem je ten, u kterého se funkční hodnoty co nejvíce přibližují skutečně naměřeným hodnotám. Funkce, která prochází nejbliže všem bodům je vždy jen jedna a k jejímu nalezení se používá

¹⁰⁰ HINDLS, R. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000.

¹⁰¹ CYHELSKÝ, L. *Základy teorie statistiky pro ekonomy*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1979, 365 s.

¹⁰² CYHELSKÝ, L, I. NOVÁK a K. SEIDLER. *Statistické minimum pro ekonomy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

¹⁰³ HINDLS, R.. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000.

metoda nejmenších čtverců (MNC)¹⁰⁴. Tato metoda slouží jako nástroj k bodovému odhadu parametrů regresní funkce.

Jak konstatuje L. Cyhelský¹⁰⁵, u řady funkcí je možné jejich parametry odhadnout pomocí MNC např.:

- regresní přímka;
- regresní parabola;
- regresní hyperbola;
- regresní polynom;
- regresní logaritmická funkce, atd.

Pro výběr nejvhodnějšího modelu je dle L. Cyhelského¹⁰⁶ možné použít dva postupy:

- apriorní volba – volba modelu je podmíněna praktickou nebo teoretickou znalostí závislosti;
- empirická volba – nejlepší model se zvolí podle bodového grafu nebo pomocí nástrojů regresní analýzy. (pokud je počet pozorování příliš malý, nemusí vést tento postup k výběru vhodné funkce pro popis závislosti v základním souboru, ale pouze pro popis závislosti výběrového souboru.

R. Hindls¹⁰⁷ postupuje při řešení regresní analýzy dle následujících bodů:

- stanovení nejvhodnějšího tvaru regresního modelu (určení regresní rovnice);
- stanovení parametrů regresního modelu;
- stanovení statistické významnosti modelu;
- interpretace výsledků.

V modelu regresní analýzy jsou testovány dvě hypotézy. První hypotéza se týká významnosti regresního modelu. Tato hypotéza se zabývá testováním jednotlivých

¹⁰⁴ Metoda nejmenších čtverců je matematicko-statistická metoda pro aproximaci řešení přeuročených soustav rovnic.

¹⁰⁵ CYHELSKÝ, L. *Základy teorie statistiky pro ekonomy*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1979, 365 s.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ HINDLS, R. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000.

parametrů. Pokud je parametr nevýznamný, tak daná proměnná nepřispívá ke zpřesnění odhadu závislé proměnné a je v modelu zbytečná. Testuje se hodnota P oproti určené hladině významnosti. Druhou hypotézou je testován model jako celek. Je zjišťováno, zda kombinace nezávislých proměnných statisticky významně zpřesní odhad závislé proměnné oproti použití jejího průměru. Testuje se významnost F oproti hladině významnosti.¹⁰⁸

Analýza reziduí

Reziduem je rozuměn rozdíl mezi pozorovanou a odhadnutou hodnotou. Reziduum se značí symbolem e a v příslušném bodě je možné jej vypočítat dle následujícího vztahu:

$$e_i = Y_i - \hat{Y}_i, \quad (1)$$

kde, Y_i je pozorovaná hodnota, \hat{Y}_i je odhadnutá hodnota.

Reziduum vyjadřuje velikost chyby, které se v příslušném bodě při odhadu model dopouští.

Rezidua by měla splňovat tři podmínky:

- jsou náhodná a nezávislá;
- mají normální rozdělení;
- jejich rozptyl je konstantní.

Jednoduchá regresní analýza

Podle R. Freunda¹⁰⁹ zkoumá jednoduchá regresní analýza závislost dvou numerických proměnných, kde jedna je proměnná vysvětlující a druhá proměnná vysvětlovaná.

Obecná rovnice jednoduché regresní analýzy je:

$$y = b_0 + b_1 * x_1 + \varepsilon \quad (2)$$

Koeficienty regresní funkce jsou vypočítány podle následujících vzorců:

$$b_1 = \frac{xy - \bar{x} - \bar{y}}{x^2 - \bar{x}^2} \quad (3)$$

¹⁰⁸ CYHELSKÝ, L. *Elementární statistická analýza*. 2. vyd. Praha: Management Press, 1999.

¹⁰⁹ FREUND, Rudolf J, William J WILSON a Ping SA. *Regression analysis: statistical modeling of a response variable*. 2nd ed. / . Burlington, MA: Elsevier Academic Press, c2006.

$$b_0 = \bar{y} - b_1 * \bar{x} \quad (4)$$

kde, b_1, b_0 – koeficienty regresní funkce a \bar{x}, \bar{y} – průměr hodnoty x, y .

Dalším krokem je provedení regresní analýzy pomocí programu STATGRAPHICS Centurion. Nejdůležitějším číslem, které nás ve výsledku regresní analýzy zajímá je koeficient determinace R^2 . Tímto koeficientem je posuzována kvalita modelu a vystihuje, jak data přiléhají k regresní křivce. Čím vyšší je koeficient determinace, tím vyšší je kvalita modelu a model je vhodnější. Z analýzy je také možné vyčíst další hodnoty, jako je například chyba střední hodnoty, počet pozorování, koeficienty ze kterých se dále sestaví regresní rovnice, či hodnoty pro stanovení statistické významnosti modelu či proměnných. Hlubší vysvětlení bude podáno v kapitole samostatné kapitole 3.7 na konkrétním příkladu.

Vícenásobná korelace a regresní analýza

Vícenásobná korelace a regresní analýza popisuje závislost více než dvou číselných proměnných, ze kterých je více proměnných nezávislých (vysvětlujících) a jedna závisle proměnná (vysvětlovaná). Proměnné mohou být i slovní, ale v tom případě, musí být převedeny na numerické hodnoty. Vícenásobný regresní model je zjednodušené zobrazení reality, závislost je popsána pomocí konkrétní rovnice:¹¹⁰

- regresní roviny (pro dvě vysvětlující proměnné);
- regresní nadroviny (pro 3 a více vysvětlujících proměnných) – tohoto příkladu se týká rovnice regresní nadroviny.

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n + \varepsilon \quad (5)$$

kde, y – vysvětlovaná proměnná, $\beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n$ – determinující složka a ε – náhodná složka.

Nadrovina, která prochází nejbližše všem bodům, je vždy pouze jedna. Aby byla nalezena, použije se MNČ, která je založena na řešení soustavy normálních rovnic. Výsledkem je odhad koeficientů b_0, b_1, \dots, b_n .

¹¹⁰ HINDLS, R. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000.

Testování hladiny významnosti jednotlivých proměnných

Po provedení regresní analýzy je nutné jednotlivé proměnné otestovat na hladině významnosti, která bude stanovena. Nejčastěji bývá použita míra významnosti 5 %, je označena α , hladinu významnosti je tedy stanovena na $\alpha = 0,05$.

Hodnota P označuje hladinu významnosti pro každou jednotlivou proměnnou. Hodnotu P lze dosadit do nulové hypotézy, a tak je zjištěna významnost jednotlivých proměnných. Pokud je „Hodnota P“ nižší než α , je nulová hypotéza zamítnutá a daná proměnná je statisticky významná. Pokud je tomu naopak, nulová hypotéza je přijata a proměnná je statisticky nevýznamná. Statisticky nevýznamné proměnné budou z regresní analýzy vyloučeny, a regresní analýza se provede znovu bez vyloučených proměnných. Takto se pokračuje dále, dokud nezbydou pouze statisticky významné proměnné. Je možné, že vyrazení nějaké z proměnných sníží index determinace a sníží se tedy spolehlivost modelu, pokud však je proměnná doopravdy statisticky nevýznamná, neměl by tento krok hladinu spolehlivosti modelu značně ovlivnit.

Testování statistické významnosti regresního modelu:

Dalším krokem regresní analýzy je stanovení statistické významnosti regresního modelu jako celku. Opět je stanovena hladina významnosti na hladině $\alpha = 0,05$. Regresní model je statisticky významný, pokud hodnota „Významnost F“ je na hladině stanovené významnosti. Pokud je tato hodnota větší než α je přijata nulová hypotéza a regresní model je v tomto případě statisticky nevýznamný, v opačném případě je nulová hypotéza zamítnuta a model není statisticky nevýznamný, to znamená, že zvolený regresní model je vhodný.

2.2 Korelační analýza

Jak uvádí Hindls¹¹¹ ve své knize *Metody statistické analýzy pro ekonomy*, korelace popisuje vliv změny úrovně jednoho znaku na změnu úrovně jiných znaků a platí pro kvantitativní znaky. Lze rozeznat několik typů korelace: jednoduchá, mnohonásobná, parciální, kladná, záporná, lineární, nelineární.

¹¹¹ HINDLS, R. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přepracované vyd. Praha: Management Press, 2000.

Dle A. K. Sharmy¹¹² korelační analýza zkoumá existenci závislosti a její druhy, měří těsnost závislosti a ověřuje hypotézy o statistické významnosti závislosti.

Pokud se v korelační matici nachází korelační koeficienty vyšší, než 0,8 znamená to, že proměnné jsou mezi sebou vysoce korelovány, jedná se o tzv. multikolinearitu (v regresním modelu se nesmí nacházet silná korelace mezi vysvětlujícími proměnnými, pokud je korelační koeficient vysvětlujících proměnných vyšší než 0,8, to znamená, že daná dvojice je vzájemně vysoce závislá a proto by měla být z modelu vyřazena).

¹¹² SHARMA, A.K. *Text Book Of Correlations And Regression*. Vyd.1. New Delhi: Discovery Publishing House, 2005.

3 Metodická východiska práce

Tato kapitola se zabývá postupným plněním dílčích cílů, které vyústí ve splnění cíle hlavního. Bude provedena definice rizik při vstupu na zahraniční trh s návrhem řešení pro snížení, diverzifikaci či eliminaci tohoto rizika. Dalším bodem je charakteristika nástrojů státní podpory exportu, tedy analýza produktů, které nabízí EGAP a ČEB, komparace těchto produktů s produkty nabízenými komerčními bankami nebo pojišťovnami. Dále kapitola popisuje přístup institucí státní podpory exportu k malým a středním podnikům. V poslední části kapitoly bude provedena regresní a korelační analýza vzájemné závislosti měnových kurzů, čímž se stanoví regresní rovnice pro predikci (spekulaci) měnového páru CZK/EUR.

3.1 Definice rizik při vstupu na zahraniční trh

Aktivní působení podniku v mezinárodním obchodu mění rizikovost jeho aktivit, a to jak v pozitivním tak i negativním smyslu. Za pozitiva je možné především považovat diverzifikaci rizik při obchodování na více zahraničních trzích. Dále snížení závislosti podniku na jednotlivých trzích, na jejich konjunkturách, výkyvech, politickém a sociálním prostředí či jejich vývoji hospodářských politik. Zaměření se na více trhů také rozděluje postupovaná rizika mezi více trhů, na nichž může být odlišný vývoj, zvyšuje se tím také stabilita podnikatelských výsledků.

Na druhou stranu jsou zde také další, pro mezinárodní obchod specifická rizika, která podnik podstupuje, rozhodne-li se exportovat na zahraniční trhy. Některá běžná rizika (např. právní či přepravní), která podnik podstupuje i pokud neexportuje, se mohou s existencí exportu přiosměřit, což souvisí především s rozdíly v sociálně-ekonomických podmínkách, geografickou polohou a vzdáleností trhů, odlišnou právní úpravou, hospodářskou politikou a mnoha dalšími faktory.

R. Willsher¹¹³ uvádí, že každý požadavek na financování zahraničního obchodu vždy způsobuje nové druhy obchodních specifík a rizik. Rizika, která jsou spojena s mezinárodním obchodem, zastupují poměrně velkou skupinu, která může být členěna z různých hledisek. Rizika je možné dělit například podle příčiny jejich vzniku a to na

¹¹³ WILLSSHER, R. *Export finance: risks, structures and documentation*. Basingstoke: Macmillan, 1995.

rizika cenová, odbytová, inflační, politická apod. Dále podle procesů, ve kterých se tato rizika projeví a to na rizika obchodní, přepravní, úvěrová, investiční a další.

Při zapojení se do mezinárodního podnikání, se podnik musí vypořádat jak s riziky, která jsou běžná pro jejich předmět podnikání jako např. vývoz potravin, dodávky stavebních prací apod., tak i s dalšími riziky, která jsou specifická právě pro mezinárodní obchod.

H. Machková¹¹⁴ řadí mezi hlavní typy těchto rizik následující:

- rizika tržní;
- rizika komerční;
- rizika přepravní;
- rizika teritoriální;
- rizika kurzová;
- další.

V kontextu se zaměřením disertační práce se práce bude v následujících částech přednostně zabývat riziky kurzovými (nebo také řízením kurzového rizika), a dále teritoriálními a komerčními, a to v rámci pojištění vývozních úvěrových operací.

3.1.1 Komerční riziko

Mezi komerční rizika jsou řazena především rizika vyplývající z nesplnění závazků obchodním partnerem. Dle H. Machkové¹¹⁵ se komerční riziko vyskytuje jak v tuzemském obchodu, tak i v obchodu mezinárodním, v mezinárodním měřítku má však toto riziko ostřejší podobu, a to z důvodu jiných ekonomických zvyklostí, obchodních podmínek, mentality obyvatelstva, právních a ekonomických apod.

Návrh řešení:

Komerční riziko může společnost ovlivnit výběrem obchodního partnera, země, do které exportuje, vhodným právním zajištěním, volbou vhodných platebních podmínek a také pojištěním.

¹¹⁴ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchod a marketing: [praktická výkladová encyklopedie]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002.

¹¹⁵ Tamtéž.

Komerčnímu riziku je vhodné předcházet především budováním pozitivních vztahů s obchodními partnery, získáváním informací o daném trhu. Spolehlivost obchodních partnerů však také ovlivňují teritoriální aspekty, podnikatel by měl proto průběžně získávat relevantní informace a to hlavně od subjektů k tomu určeným. V ČR podávají tyto informace např. agentura CzechTrade, banky, pojišťovny, ratingové agentury či specializované poradenské firmy.

Hlavním nástrojem pro ovlivnění a snížení komerčního rizika je správná volba platebních podmínek. Pro snížení nejistoty ve vztahu mezi dodavatelem a odběratelem je vhodné použít akontaci, směnečné zajištění pohledávky, dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso, bankovní záruky, factoring, forfaiting a další.

Na trhu je běžně dostupné úvěrové pojištění, a to pojištění dokumentárního akreditivu, dokumentárního inkasa, pojištění proti platební neschopnosti či platební nevůli.

U krátkodobých exportních úvěrů je toto riziko zajišťováno komerčními pojišťovnami jako je např. komerční úvěrové pojišťovny KUPEG, Euler Hermes a Atradius které poskytuje pojištění proti riziku nezaplacení pohledávky, a to jak pro tuzemské, tak i zahraniční pohledávky, a to v důsledku jejich platební neschopnosti či platební nevůle (komerční riziko) nebo z důsledku teritoriálních rizik na straně zahraničního odběratele. Pokud odběratel pohledávku neuhradí, pojišťovny tuto pohledávku uhradí (maximálně do výše úvěrového limitu). Dále také tyto komerční úvěrové pojišťovny nabízejí pojištění záruk, které jsou vlastně substitutem k bankovním garancím.

Pojištění dokumentární plateb a bankovní záruky poskytují převážně všechny komerční pojišťovny.

3.1.2 Teritoriální riziko

H. Machková¹¹⁶ konstatuje, že teritoriální rizika jsou převážně rizika negativního charakteru a jejich výskyt a vývoj je velmi těžké předvídat, může se jednat nejen o nejistotu s politických či ekonomickým vývojem v dané zemi, ale mohou být také důsledkem přírodních katastrof, embarga apod.

¹¹⁶ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchod a marketing: [praktická výkladová encyklopedie]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002.

Teritoriální rizika se nejvýrazněji projevují právě u mezinárodních úvěrových vztahů a přímých zahraničních investic. Proti těmto rizikům, je možné se pojistit u EGAP. EGAP nabízí mnoho forem pojištění vývozních úvěrů a to se státní podporou.

Nejhůře se projevují rizika politická, jako například války, občanské nepokoje apod. To může vést k nutnosti omezení nebo dokonce přerušení hospodářských vztahů v dané zemi. Řešení makroekonomických problémů jednotlivých zemí může také vést k různým administrativním opatřením v oblasti obchodní a hospodářské politiky, která vedou k ovlivňování vývoje platební bilance, ovlivňování cenového vývoje zboží na tuzemském trhu či poskytováním ochrany domácím výrobcům. Výše zmíněná opatření mívají protekcionistickou formu, jako je například omezení či zákaz dovozu či vývozu, odebrání vývozní či dovozní licence, zavedení antidumpingových cen, omezení transferu apod.¹¹⁷

Návrh řešení:

Nejúčinnějším opatřením proti těmto rizikům je dostatek informací. Společnost musí průběžně a stále sledovat informace o zemích, do kterých vyváží, obzvláště o těch politicky či hospodářsky nestabilních. Mohou sbírat různé statistické údaje, periodické zprávy, ratingové hodnocení státu a také čerpat ze svých zkušeností s danou oblastí. Informace o některých zemích jsou však neustále špatně dostupné a mnohdy i velice zkreslené.

Výrazné omezení tohoto rizika představuje pojištění teritoriálních rizik, které je ve většině států poskytováno se státní podporou, v ČR je touto pojišťovnou právě EGAP.

Význačná úloha státu je zde vytvářena také uzavíráním bilaterálních a multilaterálních smluv, nástroji obchodní diplomacie, ale i poskytováním subvencí na finanční, pojišťovací, informační a marketingové služby.

3.1.3 Kurzové riziko

Společnosti, které exportují své zboží do zahraničí, značně ovlivňuje, mimo jiné, riziko kurzové. Jelikož v současné době není neočekáváno přijetí společné měny euro, je tento problém více než aktuální. Společnosti, které obchodují se zahraničím v cizí měně, ať už se jedná o EUR či USD, musí řešit jak se proti kurzovému riziku bránit, a ne všechny

¹¹⁷ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchod a marketing: [praktická výkladová encyklopedie]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002.

společnosti se právě tímto problémem do hloubky zabývají. H. Machková¹¹⁸ říká, že kurzové riziko může přinášet dva druhy výsledků, přičemž jeden důsledek je pozitivní a jeden negativní. Jedná se o kurzové rozdíly. Kurzové riziko působí také nepřímo na domácí trh, a to prostřednictvím cen produkce, která je ze zahraničí dovážena.

Kurzové riziko bývá nejvyšší u obchodů dlouhodobých, ve kterých není přesně sjednané, jaký kurz bude pro přepočtení měny použit, a to právě proto, že během průběhu obchodu se může kurz značně změnit, a to ať už ve prospěch firmy, tak i často v neprospěch, a společnosti se zvyšují dodatečné náklady na danou transakci.

Kurzové riziko ale může mít mnohem širší působení. Větší kurzové výkyvy mohou například znamenat snížení konkurenceschopnosti vývozce, naopak však také může vstup na zahraniční trh značně usnadnit.

Společnosti by měli sledovat vývoj měnových kurzů a podle toho přizpůsobovat svoji exportní strategii. Pro omezení negativních dopadů výkyvů měnových kurzů existuje celá řada nástrojů a postupů. Podle H. Machkové¹¹⁹ mezi ně patří zejména:

- volba měny, ve které dochází k úhradám závazků a pohledávek;
- operace na devizovém trhu;
- měnové doložky;
- započtení rizika do ceny produkce.

Návrh řešení:

Metodami pro snížení, diverzifikaci či eliminaci kurzového rizika se zabývá kapitola 1.8.1. Možností predikce měnového páru CZK/EUR v závislosti na změně dalším měnových párů se zabývá podkapitola 3.7. Další možností snížení kurzového rizika je pojištění proti kurzovému riziku.

¹¹⁸ MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní obchod a marketing: [praktická výkladová encyklopedie]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2002.

¹¹⁹ Tamtéž.

3.2 Charakteristika nástrojů pojištění se státní podporou

EGAP nabízí velkou řadu pojistných produktů, kromě standardního pojištění odběratelských a dodavatelských úvěrů, EGAP kryje také rizika u investic českých výrobců v zahraničí, předexportní financování aj. Tato kapitola již řeší první výzkumnou otázku a to: Jakým způsobem mohou české proexportně založené společnosti využívat nástroje státní podpory exportu?

Tabulka 5 uvádí přehled produktů, které nabízí EGAP a jejich označení výši spoluúčasti.

Tabulka 5: Přehled pojistných produktů EGAP

Označení	Název produktu	Spoluúčast
B	Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
Bf	Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
C	Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
Cf	Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru	10 %
D	Pojištění vývozního odběratelského úvěru	5 %
E	Pojištění potvrzeného akreditivu	5 %
F	Pojištění úvěru na předexportní financování	20 %
I	Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí	2,5 %
If	Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí	2,5-5 %
V	Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu	15 %
Z	Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plněním smlouvou o vývozu	5-20 %

Zdroj: EGAP (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁰

Ve třetím sloupečku tabulky 5 je uvedena výše spoluúčasti pojištěného na pojistné události. Spoluúčast se pohybuje od 2,5 % u pojištění investic do zahraničí až do výše 20 %, například u pojištění předexportního financování.

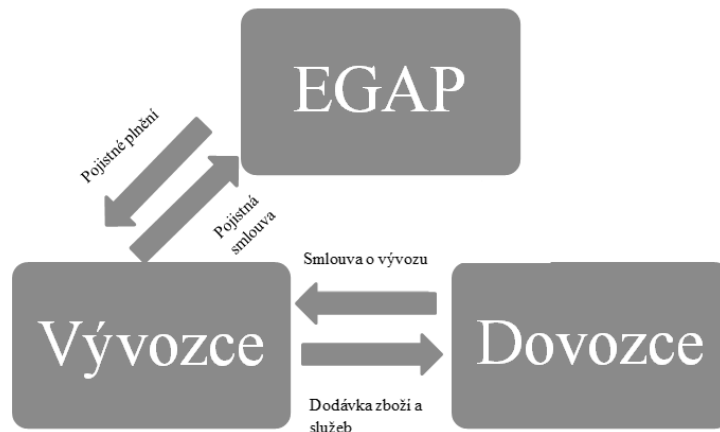
V následujícím textu je stručně charakterizován každý s pojistných produktů, který je společností EGAP nabízen.

3.2.1.1 B – Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru

Pojistný produkt s označením B – Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru je úvěr, který je poskytnutý vývozcem dovozci (tedy zahraniční osobě), a to ve formě odkladu platby za dodané zboží a služby (tzv. vývozní pohledávka). Jelikož se jedná o pojištění krátkodobého úvěru, splatnost tohoto produktu je menší než 2 roky. Tento

¹²⁰ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

vývozní dodavatelský úvěr nemá charakter bankovního úvěru. Pojištěným je přímo vývozce a to proti riziku, že dovozce nezaplatí dlužnou částku včas, v domluveném termínu (vývozní pohledávku). Obrázek 4 popisuje graficky průběh pojištění.

Obrázek 4: Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²¹

Předmětem pojištění jsou vývozní pohledávky, tím je rozuměno pohledávky, které má pojištěný za dovozce z daného vývozního úvěru, tedy za pohledávky za úhradu závazků, které vyplývají ze smlouvy o vývozu, které jsou charakterizované v pojistné smlouvě. Pojistnou událostí je chápáno dílčí nebo úplně nezaplacení vývozní pohledávky, a to z důvodu teritoriálních či komerčních rizik, popřípadě jejich kombinací. Výše pojistného je přímo závislá na objemu vývozu, platebních podmínkách, rizikovosti země a na výši spoluúčasti. Sjednaná výše pojistného je po celou dobu trvání pojištění neměnná a již obsahuje možné zvýšení či snížení pojistného rizika.¹²²

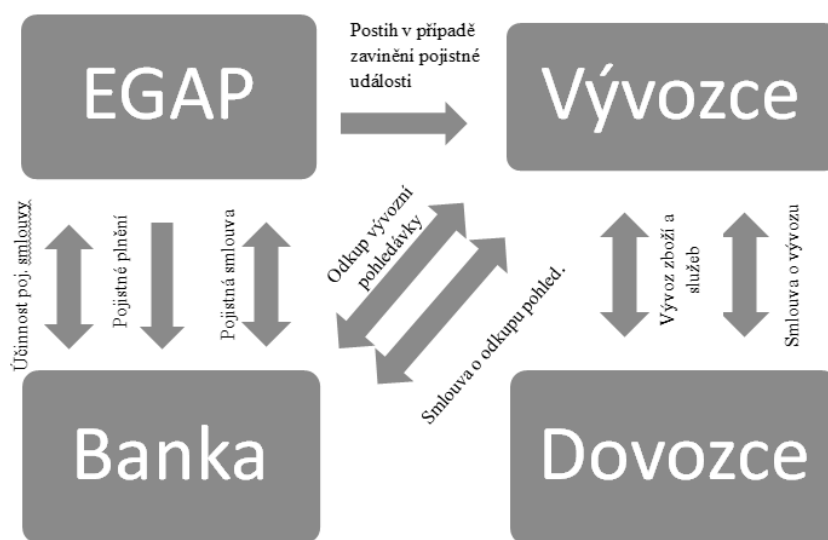
3.2.1.2 Bf – Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru

Tímto dodavatelským úvěrem je rozuměn úvěr, který vývozce poskytuje dovozci (zahraniční firma) a to formou odložení platby za dodané zboží a služby, který banka odkoupí od vývozce a to bez možnosti zpětného postihu. Splatnost tohoto úvěru je stejně

¹²¹ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

¹²² Sdělení Komise, kterým se mění sdělení Komise členským státům na základě čl. 93 odst. 1 Smlouvy o ES, kterým se použijí články 92 a 93 Smlouvy na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů [online]. 2001. Dostupné z WWW: <http://www.eurlex.cz/dokument.aspx?celex=32011R1233>.

jako u pojištění úvěru typu B kratší než dva roky. V tomto případě je pojištěným proti riziku banka, banka je pojištěna proti riziku nesplacení celé dlužné částky za zboží a služby. Pojistná smlouva je také podepsaná vývozce, ten uznává všechny své závazky z pojistné smlouvy, v první řadě to, že zajistí řádné plnění smlouvy o vývozu. Obrázek 5 graficky popisuje celou tuto situaci.

Obrázek 5: Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²³

Předmětem pojištění typu Bf je pohledávka na úhradu závazku vyplývající ze smlouvy o vývozu, které jsou specifikované v pojistné smlouvě. Pojistná smlouva dále stanovuje dokumenty, které budou prokazovat vznik pojištěné pohledávky a její řádné splnění. Pojistnou událostí je pak, stejně jako u pojistného produktu B dílčí nebo úplně nezaplacení dané vývozní pohledávky v důsledku komerčních či teritoriálních rizik, nebo jejich kombinací. Výše pojistného je závislá na objemu vývozu, platebních podmínkách, způsobu zajištění plateb, rizikovosti dovozce, rizikovosti země, do které je vývoz určen a na výši spoluúčasti.

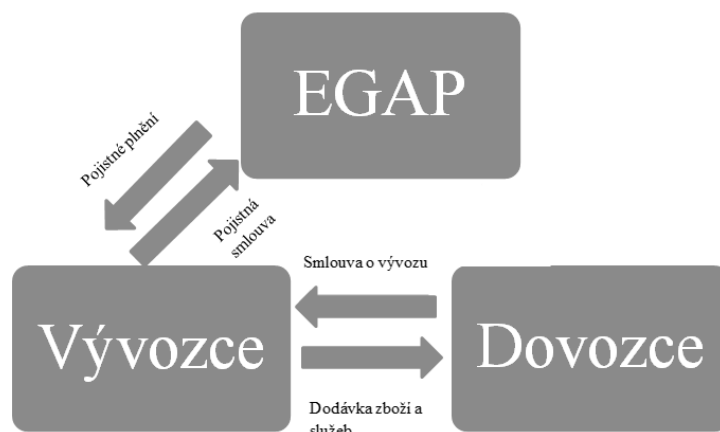
3.2.1.3 C – Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru

Tímto typem pojištění se rozumí pojištění střednědobého či dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru, tento úvěr je takový, který poskytuje vývozce dovozci (zahraniční osoba) a to formou odkladu platby za vývozcem dodané zboží a služby. Podmínky tohoto

¹²³ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

typu pojištění se řídí pravidly Konsensu OECD. Jelikož se jedná o úvěr střednědobý či dlouhodobý jeho splatnost je delší než dva roky a dovozce je povinen zaplatit akontaci, a to minimálně ve výši 15 % z celkové hodnoty vývozu (celkovou hodnotu vývozu stanovuje smlouva o vývozu). Vývozní dodavatelský úvěr nemá charakter bankovního úvěru.

Podle pravidel OECD podléhá pojištěný vývoz vyhodnocení jeho vlivu na životní a sociální prostředí. EGAP si tedy ve vybraných případech může od vývozce vyžádat doložení posudku o vlivu vývozu na životní prostředí v zemi dovozce. Pojištěným je v tomto případě vývozce a stejně jako v předchozích případech proti riziku nezaplacení.

Obrázek 6: Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁴

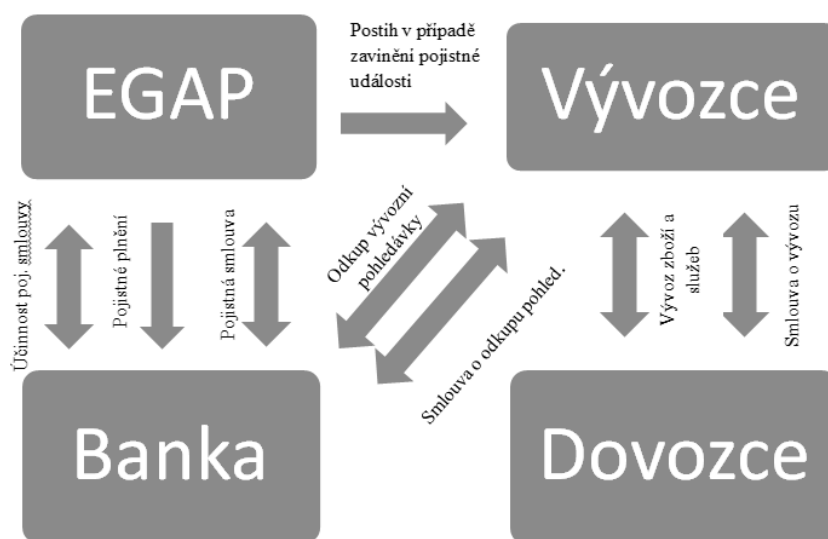
Předmětem pojištění je vývozní pohledávka pojištěného za dovozcem z vývozního dodavatelského úvěru. Pojistnou událostí je v tomto případě dílčí nebo úplné nezaplacení vývozní pohledávky, a to právě z důvodů teritoriálních, komerčních nebo kombinací rizik obou těchto forem. Výše pojistného je závislá na velikosti objemu vývozu, platebních podmínkách, způsobu zajištění plateb, rizikovosti dovozce a země, do které je vývoz realizován a na výši spoluúčasti. Výše pojistného je po celou dobu neměnná a zahrnuje v sobě možnou změnu rizika, ať už ve formě zvýšení či snížení daného rizika (viz obrázek 6).

¹²⁴ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

3.2.1.4 Cf – Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru

Bankou financovaný vývozní dodavatelský úvěr je takový úvěr, který poskytuje vývozce dovozci (zahraniční osoba), a to opět jako u předchozího produktu formou odklady platby vývozní pohledávky, tento úvěr následně odkoupí banka bez možnosti zpětného postihu. Tento druh pojištění se řídí podmínkami Konsensu OECD. Jelikož se jedná o úvěr středně či dlouhodobý, splatnost úvěru je delší než dva roky a dovozce je povinen předem zaplatit akontaci je výši minimálně 15 % objemu vývozu. Stejně jako pojistný produkt typu Bf podléhá i produkt Cf vyhodnocení vlivu na životní a sociální prostředí, pokud si tento požadavek EGAP vyžádá.

Pojištěným je v tomto případě banka, a to proti riziku nezaplacení vývozní pohledávky dodavatelem v řádně stanoveném termínu. Pojistná smlouva je taktéž podepsána od vývozce, který uznává své závazky z pojistné smlouvy, zejména zajištění řádného plnění smlouvy o vývozu.

Obrázek 7: Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru

Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁵

Obrázek 7 popisuje průběh pojištění pojistného produktu typu Cf. Předmětem pojištění je vývozní pohledávka. Dokumenty, které budou prokazovat vznik pojištěné vývozní pohledávky a které budou pojištěným akceptovány, stanovuje pojistná smlouva. Pojistnou

¹²⁵ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

událostí je opět dílčí nebo úplně nezaplacení vývozní pohledávky dovozcem a to z komerčních, teritoriální a kombinací těchto dvou kategorií rizik.

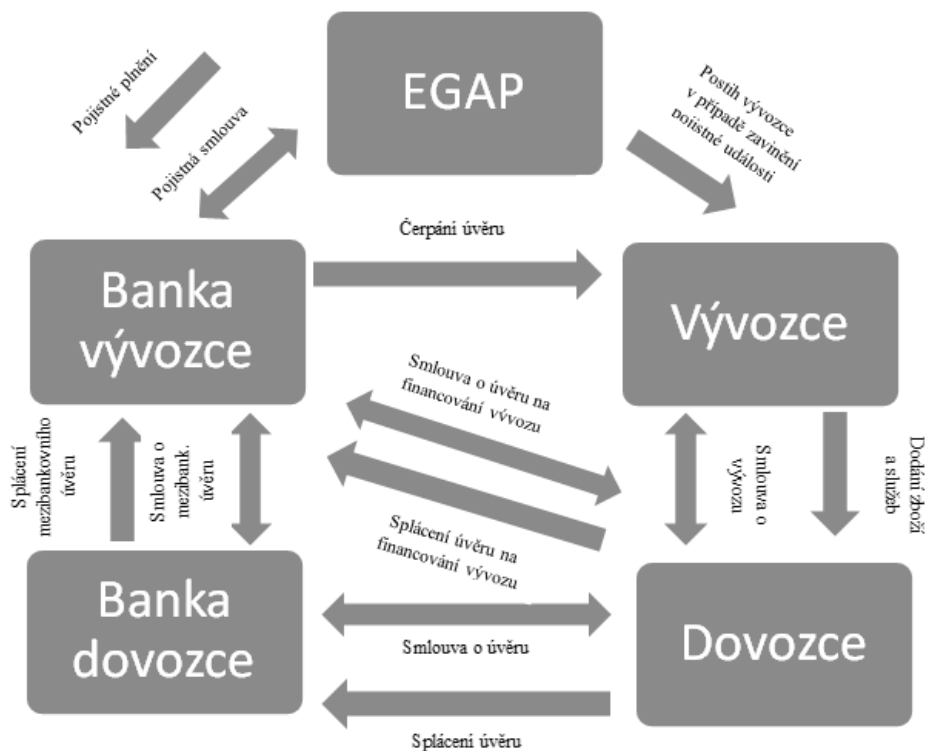
Výše pojistného je odvíjí od objemu vývozní pohledávky, platebních podmínek, rizikovosti země a dovozce a na výši spoluúčasti.

Výše pojistného závisí na objemu vývozu, sjednaných platebních podmínkách, způsobu zajištění plateb, hodnocení charakteru a rizikovosti dovozce, hodnocení rizikovosti země nebo teritorií souvisejících s plněním smlouvy o vývozu a na výši spoluúčasti. Sjednaná výše pojistného již v sobě zahrnuje možné zvýšení nebo snížení pojistného rizika a je neměnná po celou dobu trvání pojištění. Tato výše je po celou dobu neměnná a zahrnuje v sobě možnou změnu rizika, ať už ve formě zvýšení či snížení daného rizika.

3.2.1.5 D – Pojištění vývozního odběratelského úvěru

Pojištění vývozního odběratelského úvěru, je pojištění úvěru, který je poskytnutý bankou odběrateli na nákup zboží a služeb. Banka vlastně zaplatí dovozci za uskutečněnou dodávku (vývoz). Dovozece poté dlužnou částku v pravidelných termínech splácí. V některých případech může být příjemcem úvěru, a tedy dlužníkem také banka dovozce, potom se jedná o nepřímý odběratelský úvěr. Splatnost tohoto úvěru bývá v zásadě delší než dva roky. Podmínky pojištění se řídí pravidly Konsensu OECD, a proto je také požadována minimálně 15% akontace. Pojištěným je banka, a to proti riziku nesplacení dlužné částky dovozcem ve sjednaných termínech. V rámci pojištění vývozního odběratelského úvěru je možné pojistit také financování projektů, výjimečně také krátkodobé odběratelské úvěry za podmínek, které jsou stanoveny EU.

Financování projektů je převážně financování nové samostatné ekonomické jednotky (SPV – Special Purpose Vehicle), jejíž výnosy jsou tím jediným zdrojem pro splácení úvěru a aktiva jsou jediným způsobem zajištění, splátek. Základem tohoto financování je cash flow SPV, to musí zajistit dostatečné množství zdrojů, aby bylo možné uhradit provozní náklady a splácení úvěru po celou dobu trvání úvěru. Obrázek 8 popisuje pojištění vývozního odběratelského úvěru.

Obrázek 8: Pojištění vývozního odběratelského úvěru
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁶

Předmětem pojištění je pohledávka pojištěného za dlužníkem ze smlouvy o úvěru, a to zejména za úhrady jistiny úvěru, úroků z jistiny a poplatky za rezervaci zdrojů podle smlouvy o úvěru. Pojistnou událostí se rozumí dílčí nebo úplně nezaplacení pohledávky a to z důsledku komerčních či teritoriálních rizik, nebo jejich kombinace. Výše pojistného je odvislá na rozsahu pojištěného rizika, charakteru a rizikovosti vývozu a jeho financování, hlavně na objemu vývozu, platebních podmínkách, způsobu zajištění plateb, rizikovosti dovozce a rizikovosti země spojené s plněním smlouvy o vývozu, dále na délce pojištění, výši spoluúčasti.

3.2.1.6 E – Pojištění potvrzeného akreditivu

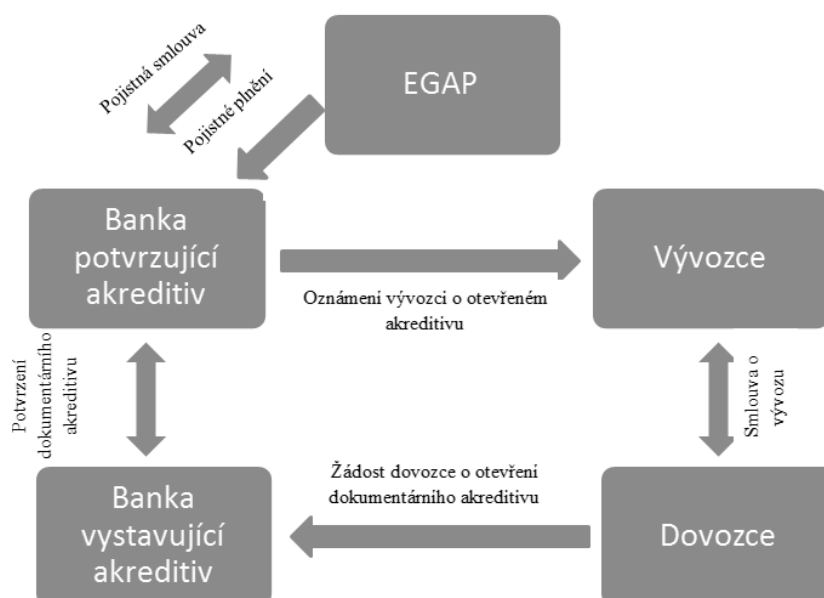
Dokumentární akreditiv je písemný závazek banky zahraničního importéra zaplatit exportérovi po doložení požadovaných dokumentů za dodané zboží a služby. Vystavený dokumentární akreditiv banka exportéra potvrdí, a tím ruší za závazek banky zahraničního importéra. Pojištěným je v tomto případě banka exportéra proti riziku majetkové újmy

¹²⁶ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

v důsledku úplného nebo dílčího nezaplacení podle podmínek stanovených dokumentárním akreditivem. Pojištění platí i v případě tzv. tichého potvrzení dokumentárního akreditivu.

Pojistnou událostí je v případě pojištění potvrzeného akreditivu dílčí nebo úplně nezaplacení pohledávky vystavující bankou z důvodu komerčních či teritoriálních rizik. Výše pojistného je závislá na době splatnosti potvrzeného akreditivu, termínu jeho splatnosti a výši spoluúčasti.

Průběh poskytnutí pojištění potvrzeného akreditivu vysvětluje obrázek 9.

Obrázek 9: Pojištění potvrzeného akreditivu
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁷

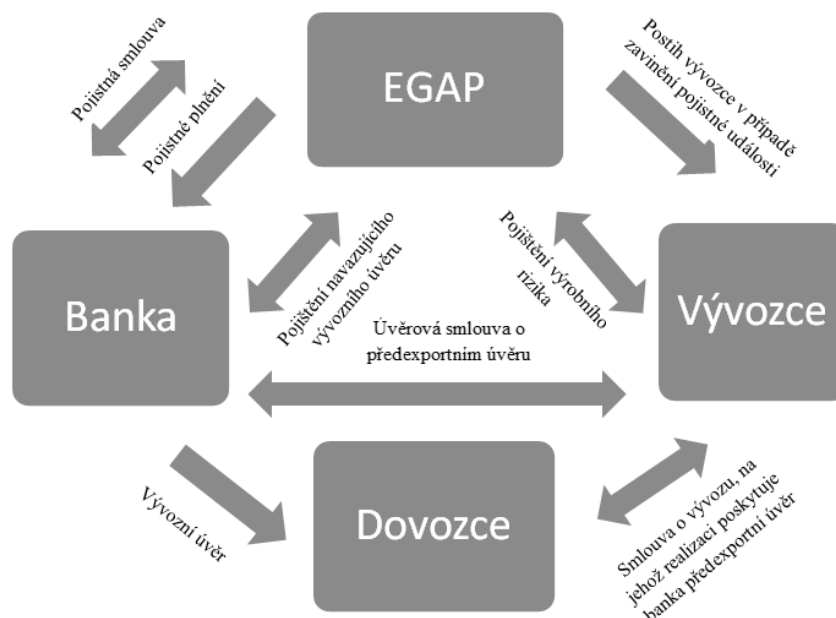
3.2.1.7 F – Pojištění úvěru na předexportní financování

Předexportním úvěrem je úvěr, který poskytuje banka exportérovi na financování výroby pro export, a v případě pozitivní zkušenosti s exportem i na financování investic na výrobu pro export. Pojištěným je v tomto typu pojištění banka, a toto pojištění je možné sjednat pouze v návaznosti na pojištění některého z typů vývozním úvěrů (obrázek 10).

Do jaké výše může být předexportní úvěr pojištěn, je ovlivněno délkou splatnosti vývozního úvěru. Při splatnosti úvěru do dvou let je možné předexportní úvěr pojistit do výše 85 % objemu vývozu, pokud je splatnost delší, pak pouze do výše 75 % objemu

¹²⁷ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

vývozu. Předexportní úvěr na investice do výroby pro export je možné poskytnout pouze v případě, že minimálně 75 % výroby je určeno pro export a smluvně je zabezpečeno minimálně 75 % předexportního úvěru.

Obrázek 10: Pojištění úvěru na předexportní financování

Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁸

Předmětem pojištění je pohledávky pojištěného za dlužníkem z předexportního úvěru, na úhradu jistiny, úroků z úvěru za každé úrokové období a poplatků, které ze smlouvy o úvěru vyplývají. Pojistnou událostí je v tomto případě dílčí či úplně nesplacení úvěru z důvodu neschopnosti exportéra naplnit smlouvu o úvěru nebo neschopnosti výrobce produkovat zboží a služby určené pro export. Výše pojistného se odvíjí od výše a délky předexportního úvěru, rizikovosti exportéra a na výše spoluúčasti.

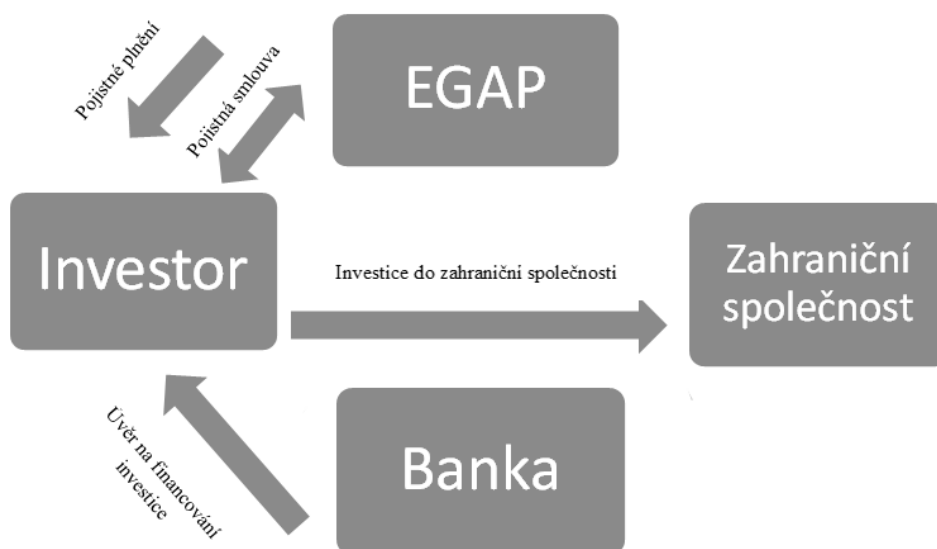
3.2.1.8 I – Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí

Investice v zahraničí je každá majetková hodnota poukázaná do zahraniční dceřiné společnosti, která souvisí s hospodářskou činností českého investora. Jedná se například o výstavbu „na zelené louce“ nebo koupi již zavedené společnosti v zahraničí. Investice musí být dlouhodobá, a to minimálně po dobu tří let. Investor je česká právnická osoba. Pokud investice představuje ohrožení životního prostředí, může si EGAP vyžádat

¹²⁸ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

předložení odborného posudku. Díky pojištění je investor ochráněn před zamezením převodu výnosů z investice, vyvlastnění či politicky motivovaným násilným poškozením.

Pojistnou událostí se rozumí úplné nebo částečně znehodnocení investice, dílčí nebo úplně neprovedení převodu dividend, výnosů, zisku po zaplacení daní a poplatků a to ani v karenční době a to z důsledku teritoriálních či jiných nekomerčních příčin, těmito příčinami mohou být vyvlastnění, politické násilné činy, nemožnost konverze výnosů či porušení smluvních závazků hostitelským státem. Výše pojistného je odvislá hlavně od hodnocení rizikovosti země, do které investice míří, dále na tom, zda má daná země s ČR uzavřenou mezinárodní dohodu o ochraně investic, a také na výši spoluúčasti. Grafické znázornění pojištění investic českých právnických osob v zahraničí zobrazuje obrázek 11.

Obrázek 11: Pojištění investic českých právnických osob v zahraničí
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹²⁹

3.2.1.9 If – Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí

Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí je pojištění úvěru, který je poskytnutý bankou na pořízení majetku, a to jak dlouhodobého hmotného, tak i nehmotného, či finančního do zahraniční společnosti, která je ovládána českým investorem, nebo také na akvizici zahraniční společnost českým investorem, a také na provozní financování zahraniční společnosti. Je možné pojistit úvěr, u kterého je doba

¹²⁹ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

čerpání kratší než tři roky. Podmínkou je také částečné financování investice investorem a to alespoň ve výši 25 %. Pojištěný, je u tohoto typu pojištění se státní podporou banka, a to proti riziku nesplacení úvěru, který byl poskytnut českému investorovi nebo jeho zahraniční dceřiné společnosti. Tato situace je znázorněna obrázkem 12.

Obrázek 12: Pojištění úvěru na financování investic českých právnických osob v zahraničí
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹³⁰

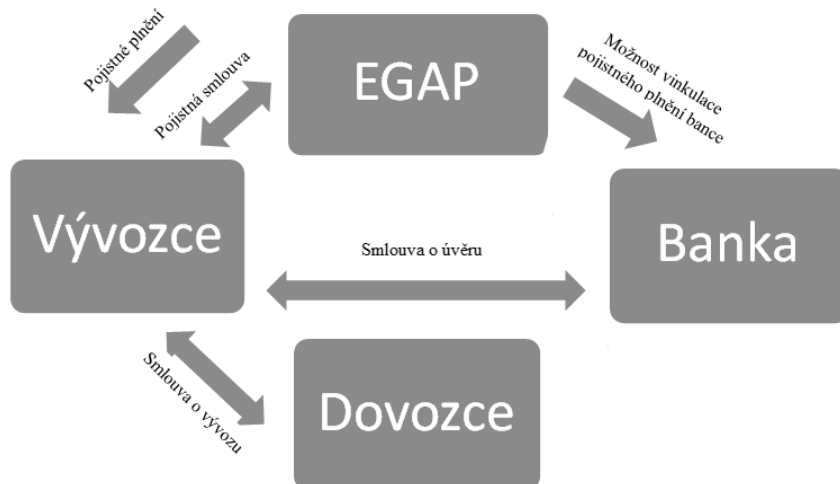
Předmětem pojištění je pohledávka za dlužníkem na úhradu jistiny úvěru na investici, úroku a také a další poplatky spojené se smlouvou o úvěru. Pojistnou událost je dílčí či úplné nezaplacení pojištěného úvěru a to v důsledku teritoriálních či komerčních rizik. Výše pojistného je ovlivněn objemem a délkou úvěru na investici, velikostí teritoriálních či komerčních rizik, hodnocení rizikovosti investora a jeho charakteru a na výši spoluúčasti.

3.2.1.10 V – Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu

Výrobní riziko neboli riziko nemožnosti plnění smlouvy o vývozu znamená možnost zrušení či přerušování smlouvy o vývozu ze strany zahraničního dovozce v rámci probíhající výroby. Důvodem může být nejen platební neschopnost zahraničního importéra či odmítnutí převzetí dodaného zboží, ale také politické, finanční či makroekonomické důvody v zemi dovozce. Pojištěným je v tomto případě přímo exportér.

¹³⁰ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

Pojištění kryje riziko vývozce, že v důsledku nemožnosti splnit smlouvu o vývozu utrpí finanční ztrátu, a může být sjednáno buď samostatně, nebo v návaznosti na pojištění vývozního, případně předexportního úvěru (obrázek 13).

Obrázek 13: Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu
Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹³¹

Pojistná událost je dílčí či úplná nemožnost exportéra splnit závazky vyplývající ze smlouvy o vývozu v domluveném termínu, a to ani v průběhu karenční doby zejména v důsledku komerčních nebo teritoriálních příčin a jejich kombinace.

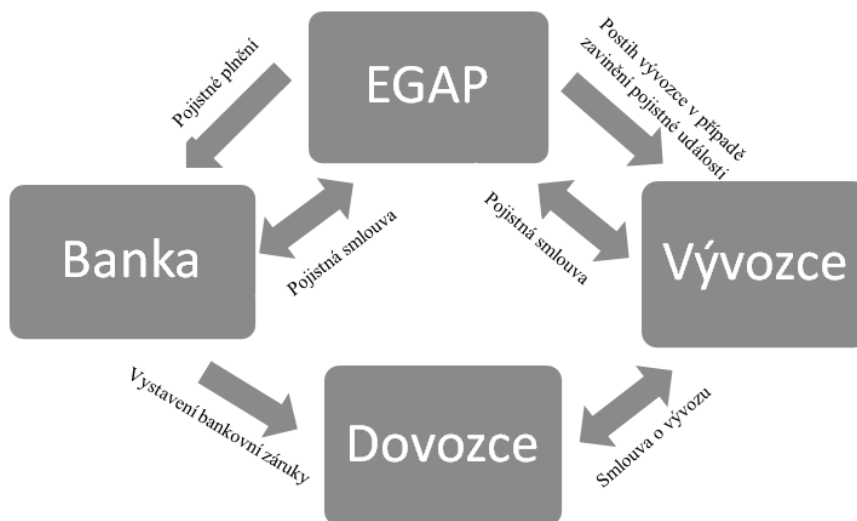
Výše pojistného závisí na rozsahu pojištěné ztráty, hodnocení charakteru a rizikovosti dovozce, hodnocení rizikovosti země nebo teritorií souvisejících s plněním smlouvy o vývozu a na výši spoluúčasti. Sjednaná výše pojistného již v sobě zahrnuje možné zvýšení nebo snížení pojistného rizika a je neměnná po celou dobu trvání pojištění.

3.2.1.11 Z – Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plnění smlouvu o vývozu

Bankovní záruka je závazkem banky uspokojit beneficianta do výše sjednané peněžní částky dle obsahu a podmínek záruky. Beneficiant je importér nebo také banka importéra. Banka vystaví bankovní záruku na základě požadavku exportéra s vazbou na podmínky již uzavřené smlouvy o vývozu nebo vyhlášený tendr. Mezi nejčastější záruky, které banky vystavují je Bid Bond (záruka za nabídku českého exportéra), Advance Payment Bond (záruka za vrácení akontační platby od importéra) a Performance Bond (záruka za řádné

¹³¹ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

provedení smlouvy o vývozu). Pojištěným je banka, a to proti riziku neoprávněného a oprávněného čerpání záruky beneficentem, pro kterého je záruka vystavena (obrázek 14).

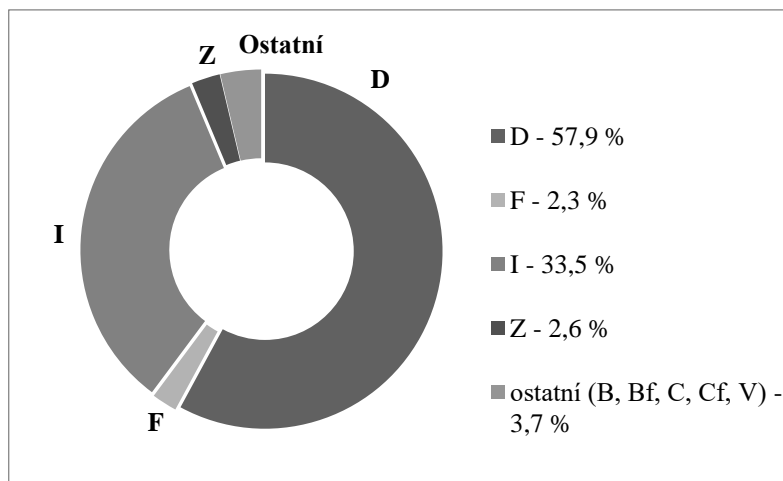
Obrázek 14: Pojištění bankovních záruk vystavených v souvislosti se získáním nebo plnění smlouvy o vývozu

Zdroj: EGAP, (www.egap.cz), vlastní zpracování¹³²

Předmět pojištění je bankovní záruka vystavená pojištěnou bankou za příkazce v souvislosti s podmínkami plnění a také získání smlouvy o vývozu. Pojistnou událostí je rozuměno neoprávněné čerpání ze záruky a oprávněné čerpání, je-li tak v pojistné smlouvě ujednáno. Neoprávněné čerpání je čerpání, pokud vývozce neporuší své povinnosti, které vyplývají ze smlouvy o vývozu, nebo podmínek výběrového řízení, dále také čerpání z důvodu teritoriálních a jiných nekomerčních rizik, které mají povahu vyšší moci. Naopak oprávněné čerpání je čerpání v důsledku neplnění smluvních vztahů exportérem. Výše pojistného je odvislá od objemu a délky pojištěné záruky, rizikovosti exportéra a rizikovosti země, spojené se zemí spojenou s plněním smlouvy o vývozu, podmínkách výběrového řízení, typu záruky a výši spoluúčasti.

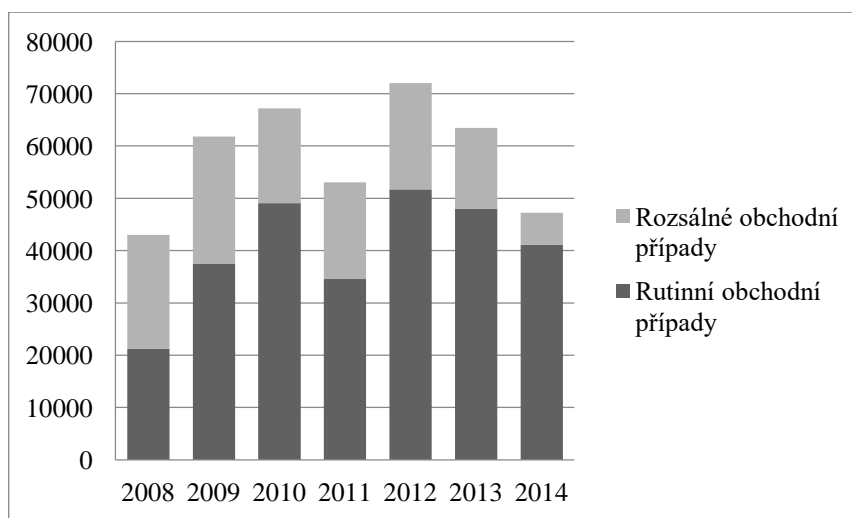
Obrázek 15 znázorňuje podíl jednotlivých typů pojištění na celkovém portfoliu EGAP v roce 2014. Z obrázku je zřejmé, že nejvíce využívaný je nástroj D – Pojištění vývozního odběratelského úvěru, jehož podíl tvoří téměř 60 % z celku. Dalšími často využívanými nástroji jsou produkty typu I, F a Z. Ostatní pojistné produkty tvoří zbylou část a to 3,7 %.

¹³² EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

Obrázek 15: Produktová struktura nových pojistných smluv uzavřených v roce 2014
Zdroj: EGAP 2014 (www.egap.cz), vlastní zpracování¹³³

Obrázek 16 popisuje vývoj nově uzavřených pojistných smluv v letech 2008–2014, na obrázku je patrný rozdíl mezi rozsáhlými obchodními případy, který tvoří menší část nově uzavřených smluv a rutinními obchodními případy.

Obrázek 16: Nově uzavřené pojistné smlouvy v letech 2008–2014 (v mld. CZK)
Zdroj: Výroční zpráva EGAP 2014 (www.egap.cz), vlastní zpracování¹³⁴

Základní podmínky pojištění

Každý pojistný produkt EGAP má základní podmínky pojištění – tzv. Všeobecné pojistné podmínky, některé podmínky jsou pro všechny produkty stejné, jiné jsou specifické pro jednotlivé druhy pojistných produktů. Tabulka 6 uvádí stručný přehled základních

¹³³ Výroční zpráva EGAP 2014 [online]. 2015. [vid. 2015-07-15]. Dostupné z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39527212&subjektId=432491&spis=74345>>.

¹³⁴ Tamtéž.

podmínek pojištění, v druhém sloupci jsou uvedeny druhy pojištění, pro které daná podmínka platí.

Tabulka 6: Základní podmínky jednotlivých druhů pojistných produktů

Podmínky	Druhy pojištění
Podíl hodnoty dodávek s původem v ČR na hodnotě vývozu je vyšší než 50 %	B, Bf, C, Cf, D, E, F, V, Z
Bezproblémová kreditní historie subjektů,	B, Bf, C, Cf, D, E, F, If, I V, Z
Subjekt (banka, investor) existuje a vykonává činnost, která je předmětem vývozu, a to minimálně 2 roky před předložením žádosti o pojištění	B, Bf, C, Cf, D, E, F, V, Z, If, I
Maximální výše úvěru činí 85 % z celkové hodnoty vývozu	C, Cf, D
Podíl místních nákladů nepřevyšuje 15%, resp. výjimečně 30 % celkové hodnoty vývozu	C, Cf, D
Vyhodnocení vlivu vývozu na životní a sociální prostředí a neuplatnění mezinárodních sankcí	C, Cf, D, I, If
Akontace ve výši minimálně 15 % z celkové hodnoty musí být uhrazena dovozcem před začátkem pojištění na účet vývozce	D
Přípravenost a financování výroby předmětu vývozu je zajištěno	D
neporušení ustanovení, norem a zvyklostí mezinárodního práva, neporušení právních předpisů v oblasti podplácení.	D, E
Jedná se o neodvolatelný dokumentární akreditiv čerpatelný a projednatelný v ČR, vystavený na základě žádosti příkazce vystavující bankou	E
Maximální výše předexportního úvěru činí 75% z celkové hodnoty vývozu	F
Pojištění předexportního úvěru lze sjednat pouze v souvislosti s pojištěním typu B, Bf, C, Cf.	F
Zajištění připravenosti výroby předmětu vývozu bude prověřeno na náklady pojištěné banky nezávislou inspekční společností určenou bankou v případě předexportního úvěru nad 50 mil. Kč	F
Účelovost čerpání úvěru bude na náklady pojištěné banky kontrolována nezávislou inspekční společností určenou	F, If
Investor je právnickou osobou splňující požadavek sídla a majetkové účasti podle zákona č. 58/1995 Sb.	I
Investice je vynaložena investorem a má formu uvedenou v zákoně č. 58/1995 Sb., investice musí být na dobu nejméně 3 let	I
Nejedná se o investice do: výroby zbraní, hazardních nebo vysoce spekulativních projektů, výroby omamných a psychotropních látek	I
Podíl vlastních zdrojů investora na financování investice v zahraničí činí minimálně 20 % z hodnoty investice, u investic s prvky financování projektů minimálně 25 %.	If
Investice investora bude pojištěna pojištěním EGAP typu „I“	If

Podmínky	Druhy pojištění
Pojištění majetku zahraniční společnosti bude vinkulováno ve prospěch pojištěné banky	If
Zajištění a zabezpečení pohledávek ze smlouvy o vývozu: pojištěním u EGAP – B, Bf, C, Cf, D pojištěním u komerčního pojistitele akreditivem 100% akontací	V
V případě akontační záruky s hodnotou nad 50 mil. Kč bude účelovost čerpání akontace na náklady pojištěné banky kontrolována nezávislou inspekční společností určenou bankou	Z
Jednoznačná povinnost příkazce zajistit beneficiantovi poskytnutí záruky podle podmínek smlouvy o vývozu nebo podmínek soutěže	Z
Záruka není v rozporu s mezinárodními obchodními zvyklostmi pro bankovní záruky	Z
Hodnota záruky nepřesahuje procentní podíl z celkové hodnoty vývozu obvyklý pro jednotlivé typy záruk podle mezinárodních obchodních zvyklostí	Z

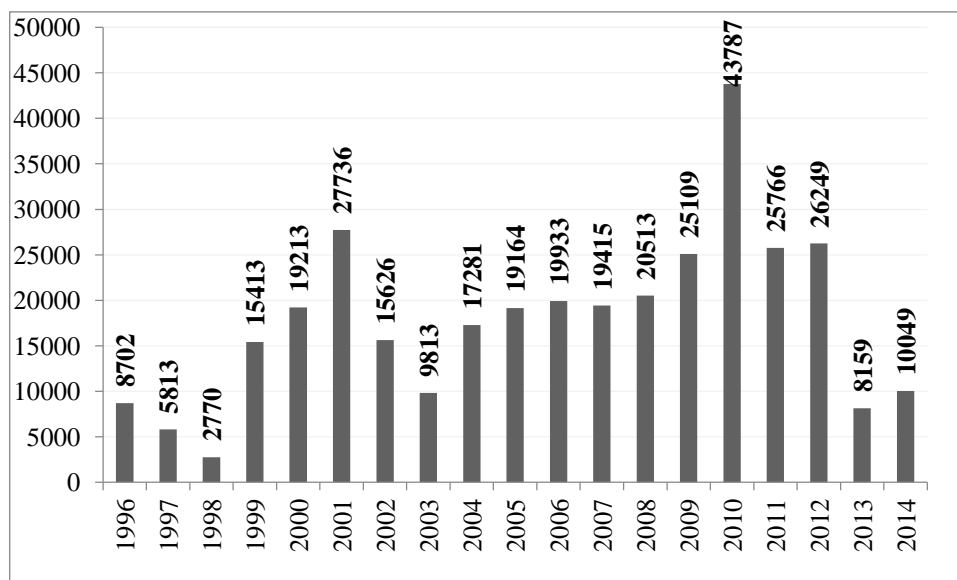
Zdroj: EGAP (www.egap.cz), vlastní zpracování¹³⁵

3.3 Charakteristika nástrojů financování exportu se státní podporou

ČEB nabízí celou škálu finančních produktů zaměřených na exportní transakce tuzemských exportérů. Kromě klasických exportních úvěrů, nabízí ČEB také předexportní úvěry, financuje investice českých exportérů v zahraničí, vystavuje bankovní záruky a provádí dokumentární platby. V dalším textu budou nástroje, které ČEB nabízí, charakterizovány.

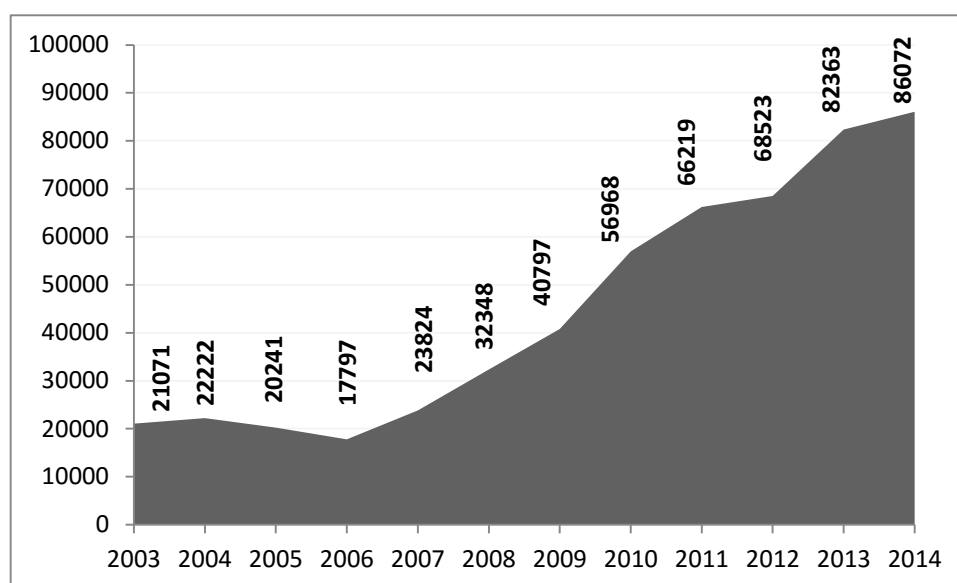
Celkový objem podepsaných smluv na financování úvěrů a vystavení záručních listin, který v roce 2013 dosáhl výše 8 519 milionů korun, což je o 17 730 méně než v roce 2012. (viz obrázek 17).

¹³⁵ EGAP a.s. [online]. 2015. [vid. 2015-5-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/pojistne-produkty/index.php>>.

Obrázek 17: Objem podepsaných smluv 1996-2014 v mil. CZK
Zdroj: Výroční zpráva ČEB 2014(www.ceb.cz), vlastní zpracování¹³⁶

Stav jistiny poskytnutých exportních úvěrů a odkoupených pohledávek k 31. prosinci 2013 meziročně vzrostl oproti roku 2012 o 20,2 % (obrázek 18). Úvěry jsou poskytovány v CZK, EUR a USD.

Obrázek 18: Stav jistiny poskytnutých úvěrů 2003 – 2014 (v mld. CZK)
Zdroj: Výroční zpráva ČEB 2014(www.ceb.cz)¹³⁷, vlastní zpracování

¹³⁶ Výroční zpráva ČEB 2014 [online]. 2015. [vid. 2015-2-20]. Dostupný z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=20957537&subjektId=457155&spis=75627>>.

¹³⁷ Tamtéž.

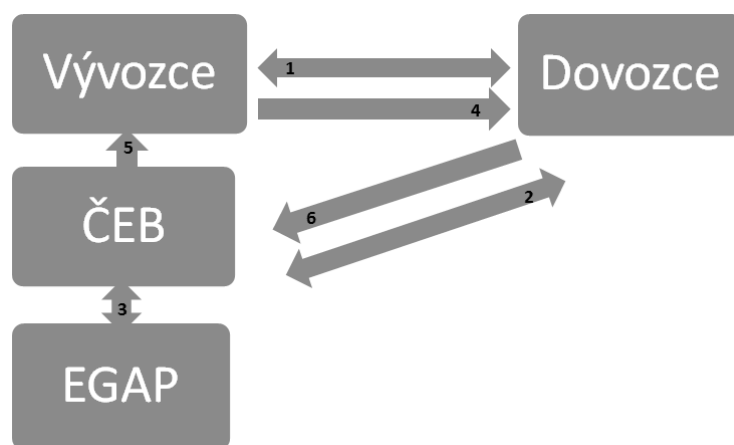
3.3.1 Nástroje financování exportu se státní podporou

V následujícím textu je stručně charakterizován každý z nástrojů financování exportu se státní podporou, které nabízí ČEB:

3.3.1.1 Přímý exportní odběratelský úvěr (příjemcem úvěru je zahraniční dovozce)

Přímý exportní odběratelský úvěr umožní vývozci realizovat objemnější zakázky pro zahraničního dovozce. Obrázek 19 popisuje krok po kroku, jak tento druh odběratelského úvěru funguje:

1. Mezi exportérem a importérem je uzavřena smlouva o vývozu, jejímž předmětem je dodávka zboží či služeb;
2. Mezi ČEB a importérem je uzavřena úvěrová smlouva;
3. ČEB uzavře s EGAP smlouvu o pojištění exportních úvěrových rizik¹³⁸;
4. Vývozce provede dodání zboží či služeb zahraničnímu odběrateli;
5. Exportér čerpá odběratelský úvěr;
6. Dovozece splácí úvěr přímo ČEB.

Obrázek 19: Přímý exportní odběratelský úvěr (příjemcem úvěru je zahraniční dovozce)
Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz), vlastní zpracování¹³⁹

Přímý exportní odběratelský úvěr (příjemcem úvěru je zahraniční dovozce) může mít dvě podoby a to z hlediska jeho trvání. První formou je úvěr krátkodobý, druhou dlouhodobý.

¹³⁸ Dle novely zákona Č. 58/1995 Sb. již není pro poskytnutí podpořeného financování podmínkou pojištění EGAP. Na základě požadavků ČEB může být pojištění <http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>.

¹³⁹ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

- Krátkodobý úvěr – jeho splatnost je nižší než dva roky, výše úvěru může být až 100 % hodnoty smlouvy o vývozu, úroková sazba je na bázi pohyblivé úrokové sazby (Referenční úroková sazba mezinárodního trhu – LIBOR nebo referenční úroková sazba mezibankovního trhu – EURIBOR atd.)
- Dlouhodobý úvěr – tento úvěr musí být v souladu s pravidly OECD, v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory exportu. Jeho splatnost je delší než dva roky. Výše úvěru je až 85 % hodnoty smlouvy o vývozu. Oproti krátkodobému úvěru je zde použita fixní úroková sazba – obchodní úroková referenční sazba, dále jen CIRR nebo její ekvivalent na bázi pohyblivé úrokové sazby (LIBOR, EURIBOR).

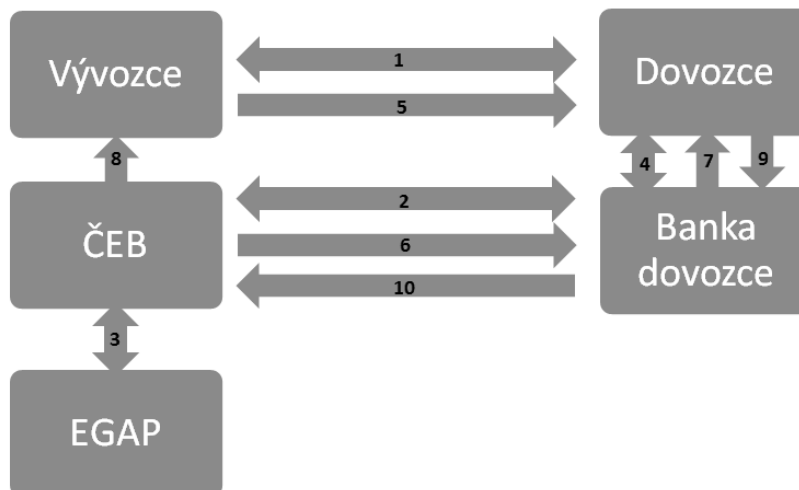
Pro pojištění přímého exportního odběratelského úvěru je použit typ pojištění EGAP „D“, kde ČEB je pojištěným subjektem.

3.3.1.2 Nepřímý exportní odběratelský úvěr (příjemcem úvěru je banka zahraničního dovozce)

Nepřímý exportní úvěr pomáhá realizovat dodávky českého vývozce pro zahraničního importéra v objemnějším množství.

Tento druh je úvěru je oproti přímému exportnímu odběratelskému úvěru o něco složitější, níže následuje jeho postup, který je dále také zobrazen na obrázku 20:

1. podpis smlouvy o vývozu, mezi exportérem a importérem;
2. mezibankovní úvěrová smlouva, která je realizována mezi ČEB a bankou importéra;
3. smlouva o pojištění exportních úvěrových rizik mezi ČEB a EGAP;
4. úvěrová smlouva mezi importérem a jeho bankou;
5. realizace dodávky zboží či služeb;
6. poskytnutí odběratelského úvěru mezi bankou dovozce a ČEB;
7. banka dovozce poskytne úvěr importérovi ze zdrojů ČEB;
8. exportér čerpá odběratelský úvěr;
9. importér splácí úvěr své bance;
10. banka dovozce splatí úvěr ČEB.

Obrázek 20: Nepřímý exportní odběratelský úvěr
Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴⁰, vlastní zpracování

Stejně jako u přímého odběratelského úvěru, je i u nepřímého exportního odběratelského úvěru nutné rozlišovat mezi úvěrem krátkodobým a dlouhodobým.

- krátkodobý úvěr – jeho splatnost je nižší než dva roky, výše úvěru může být až 100 % hodnoty smlouvy o vývozu, úroková sazba je na bázi pohyblivé úrokové sazby (LIBOR, EURIBOR atd.);
- dlouhodobý úvěr – je v souladu s pravidly OECD a pravidly pro poskytování státní podpory exportu. Jeho splatnost je delší než dva roky. Může být poskytnut až do výše 85 % hodnoty dodávky, sjednané ve smlouvě o vývozu. Akontace činí 15 %. Úroková sazba je fixní sazba CIRR nebo pohyblivá sazba na bázi úrokové sazby (LIBOR, EURIBOR atd.).

Pro pojištění přímého exportního odběratelského úvěru je použit typ pojištění EGAP „D“, kde ČEB je pojištěným subjektem.

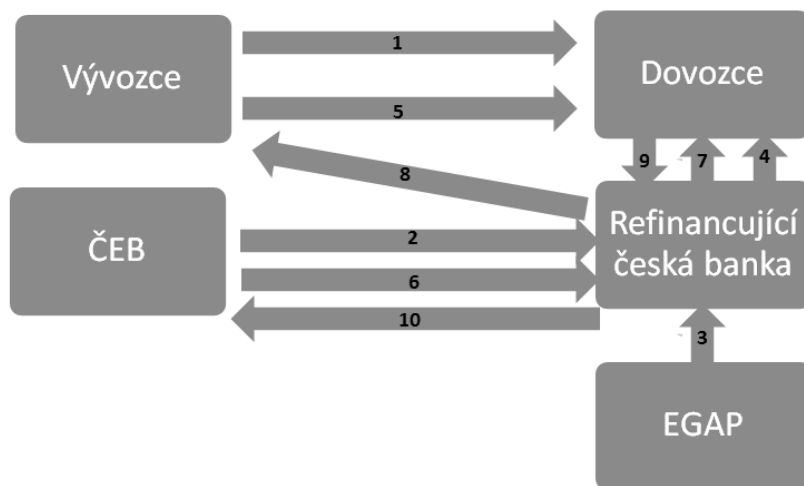
3.3.1.3 Refinanční exportní odběratelský úvěr

Refinanční exportní odběratelský úvěr umožní poskytnout finanční prostředky bance vývozce, které mohou být využity k poskytnutí úvěru zahraničnímu importérovi za zvýhodněných podmínek.

¹⁴⁰ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

Realizace refinančního exportního odběratelského úvěru probíhá v následujících krocích:

1. exportér a importér podepíší smlouvu o vývozu, jejímž předmětem je dodávka zboží či služeb;
2. ČEB a refinancující česká banka podepíší Úvěrovou smlouvu podle pravidel OECD;
3. refinancující banka uzavře smlouvu o pojištění úvěrových exportních rizik;
4. importér uzavře úvěrovou smlouvu s refinancující českou bankou;
5. proběhne dodávka zboží či služeb mezi exportérem a importérem;
6. ČEB poskytne refinanční úvěr bance vývozce;
7. refinancující banka poskytne získané prostředky dovozci (pouze účetní krok)
8. čerpání odběratelského úvěru ve prospěch exportéra;
9. dovozce splácí úvěr refinancující bance;
10. refinancující banka splácí úvěr ČEB.

Obrázek 21: Refinanční exportní odběratelský úvěr

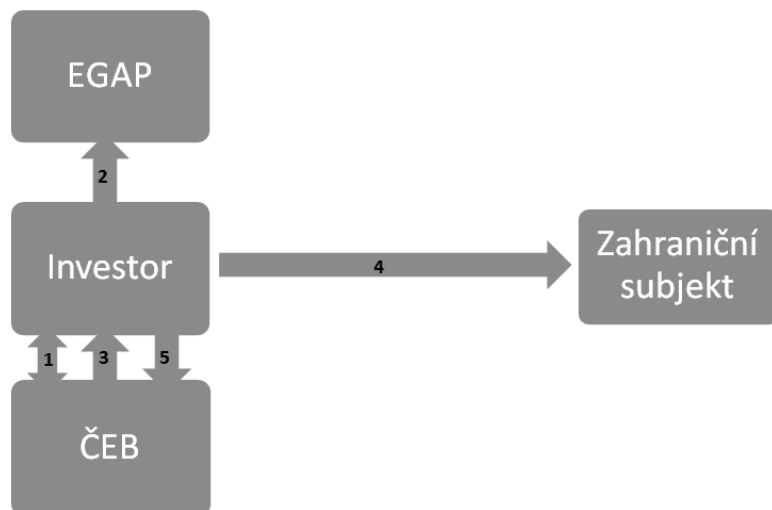
Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴¹, vlastní zpracování

Refinancující česká banka uzavírá smlouvu o pojištění exportních úvěrových rizik u EGAP, využívá pojistný produkt typu D (obrázek 21).

¹⁴¹ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

3.3.1.4 Úvěr na investice v zahraničí

Úvěr na investice v zahraničí umožní, aby mohl český investor získat dostatek dlouhodobých finančních prostředků z financování své investiční činnosti v zahraničí (obrázek 22).

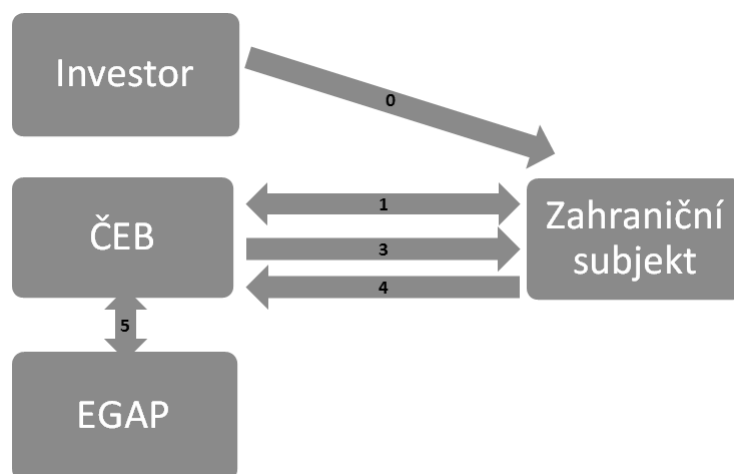

Obrázek 22: Úvěr na investice v zahraničí

Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴², vlastní zpracování

1. Po projednání investičního záměru a formy investování uzavře investor s ČEB úvěrovou smlouvu;
2. investor se pojistí u EGAP, využije pojistného produktu typu I;
3. investor dostane úvěr od ČEB;
4. investor tyto peněžní prostředky využije k e svému investičnímu záměru v zahraničí;
5. investor splatí úvěr z příjmu generovaných z uskutečněné investice.

¹⁴² Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

Obrázek 23: Úvěr na investice v zahraničí s vlastnických vztahem investora v zahraničí
Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴³, vlastní zpracování

Pokud má investor vlastnické právo k zahraniční společnosti (krok 0), bude probíhat úvěr na investice způsobem, který zobrazuje obrázek 23. veškeré vztahy tedy budou probíhat přímo mezi ČEB a zahraniční společností.

1. Zahraniční společnost uzavře po projednání investičního záměru a formy investování smlouvu o úvěru;
2. ČEB a EGAP mezi sebou uzavřou smlouvu o pojištění investic, typu I;
3. zahraniční subjekt dostane úvěr na financování investice;
4. zahraniční společnost splácí úvěr z příjmu z investice rovnou ČEB.

Základní charakteristika úvěru na investice v zahraničí:

- minimální doba trvání investice je 3 roky;
- úroková sazba – fixní CIRR, nebo na bázi pohyblivé úrokové sazby LIBOR, EURIBOR atd.;
- je možné financovat založení, nebo rozšíření podnikání zahraničního subjektu, pokud je investor vlastníkem majetkového podílu dané společnosti;
- pro pojištění úvěru na investice v zahraničí se používá pojistný produkt EGAP typu „I“;

¹⁴³ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

- úvěr na investice v zahraničí musí být v souladu s pravidly pro poskytování státní podpory exportu.

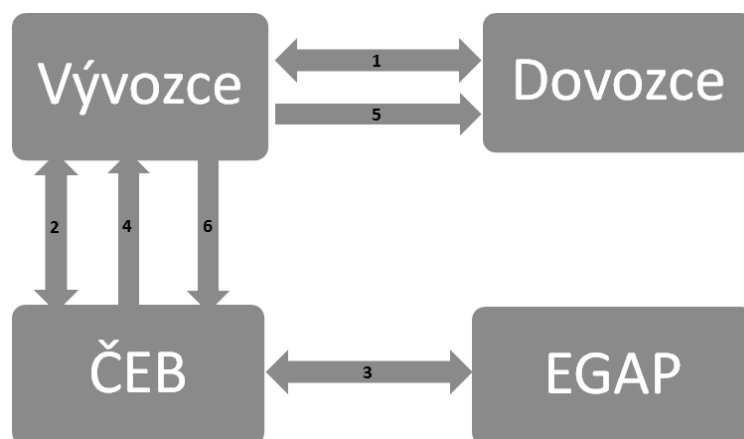
3.3.1.5 Předexportní úvěr

Díky předexportnímu úvěru může český exportér financovat náklady spojené s realizací svých dodávek do zahraničí. Tento úvěr zahrnuje financování následujících nákladů:

- náklady na nákup materiálu, surovin a další komponentů, které jsou určeny k výrobě zboží či služeb určených pro export;
- náklady na výrobky, zboží, které jsou určeny pro vývoz;
- osobní náklady, které souvisejí s výrobou pro vývoz, a to mzdové náklady, náklady na sociální a zdravotní pojištění;
- náklady spojené s pořízením investičního majetku pro umožnění výroby pro vývoz.

Obrázek 24 ukazuje, jak předexportní úvěr probíhá krok po kroku:

1. uzavře se smlouva o vývozu mezi vývozcem a dovozcem;
2. vývozce požádá ČEB o úvěr a uzavře se úvěrová smlouva;
3. ČEB se pojistí u EGAP proti exportnímu úvěrovému riziku;
4. vývozce čerpá úvěr na základě dokladů potvrzujících vynaložení nákladů na výrobu;
5. vývozce dodá vyrobené zboží dovozci;
6. vývozce splácí úvěr buď z neodvolatelného akreditivu, nebo z čerpání exportního odběratelského úvěru.

Obrázek 24: Předexportní úvěr

Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴⁴, vlastní zpracování

Předexportní úvěr může mít podobu jak úvěru krátkodobého tak i dlouhodobého:

- krátkodobý úvěr – splatnost úvěru je do dvou let, úvěr je možné poskytnout až do výše 85 % hodnoty smlouvy o exportu;
- dlouhodobý úvěr – úroková sazba je stanovena na bázi pohyblivé úrokové sazby (LIBOR, EURIBOR atd.), splatnost úvěru je delší než dva roky, výše úvěru je možné poskytnout až do výše 75 % hodnoty smlouvy o exportu.

V rámci pojištění předexportního úvěru je využit pojistný nástroj typu „F“, kde pojištěným je právě ČEB.

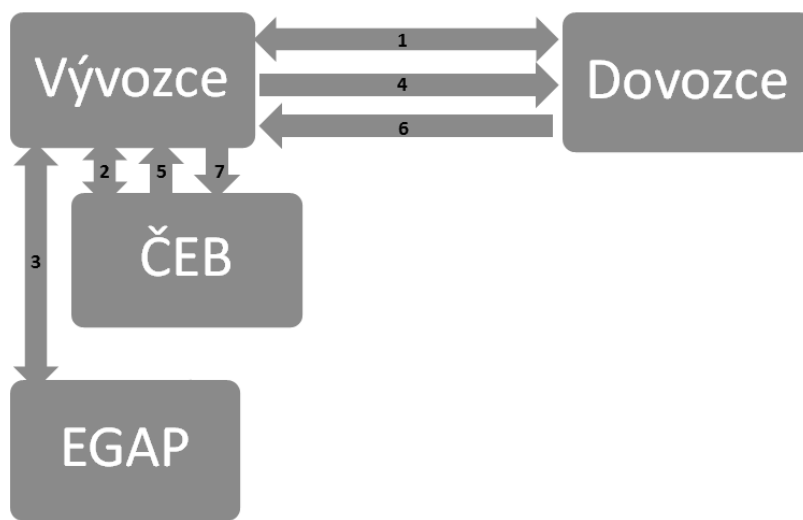
3.3.1.6 Přímý exportní dodavatelský úvěr

Tento druh exportního úvěru umožňuje českému vývozci, aby mohl financovat své pohledávky vůči zahraničnímu importérovi. Obrázek 25 podrobně popisuje průběh přímého dodavatelského úvěru.

1. Prvním krokem je uzavření smlouvy o vývozu mezi vývozcem a zahraničním dovozcem;
2. vývozce poté uzavře Smlouvu o úvěru s ČEB;
3. vývozce uzavře s EGAPem smlouvu o pojištění exportních úvěrových rizik;

¹⁴⁴ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

4. proběhne dodání zboží či služeb mezi dodavatelem a odběratelem;
5. vývozce čerpá úvěr od ČEB;
6. dovozce zaplatí za zboží či služby vývozci;
7. vývozce splatí úvěr ČEB.

Obrázek 25: Přímý exportní dodavatelský úvěr

Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴⁵, vlastní zpracování

Přímý exportní dodavatelský úvěr může mít podobu úvěru krátkodobého či dlouhodobého:

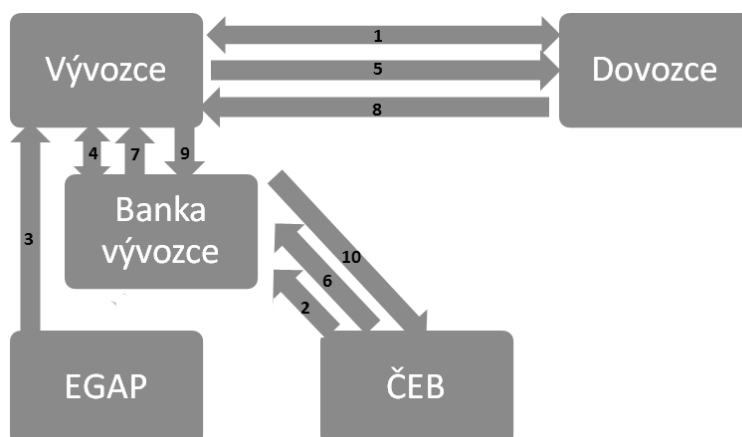
- Krátkodobý úvěr – splatnost je kratší než dva roky, úvěr může být poskytnut až do výše 100 % hodnoty smlouvy o exportu. Úroková sazba je určena na bázi pohyblivé úrokové sazby (LIBOR, EURIBOR atd.). Exportér se pojišťuje u EGAP a využívá pojistný produkt typu „B“.
- Dlouhodobý úvěr – dlouhodobý úvěr musí být v souladu s pravidly OECD a pravidly pro poskytování státní podpory exportu. Splatnost je delší než dva roky a výše úvěru se poskytuje až do 85 % hodnoty smlouvy o vývozu. Akontace je ve výši 15 %. Úroková sazba je fixní CIRR nebo její ekvivalent na bázi pohyblivé

¹⁴⁵ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>.

úrokové sazby (LIBOR, EURIBOR atd.). Exportér využívá pojistný produkt typu „C“.

3.3.1.7 Refinanční exportní dodavatelský úvěr

Refinanční exportní dodavatelský úvěr umožní bance vývozce poskytnout prostředky, které budou využity k poskytnutí úvěru vývozci za zvýhodněných podmínek.

Obrázek 26: Refinanční exportní dodavatelský úvěr
Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴⁶, vlastní zpracování

Refinanční exportní dodavatelský úvěr probíhá následovně (viz obrázek 26):

1. vývozce a dovozce uzavřou smlouvu o vývozu;
2. ČEB poskytne bance exportéra refinanční úvěr;
3. exportér uzavře u EGAP smlouvu o pojištění exportních úvěrových rizik;
4. exportér a jeho banka uzavřou úvěrovou smlouvu;
5. exportér dodá zahraničnímu importérovi zboží či služby uvedené ve smlouvě o vývozu;
6. ČEB poskytne refinanční úvěr banka exportéra;
7. banka vývozce poskytne finanční prostředky získané od ČEB exportérovi;
8. dovozce splatí dodavatelský úvěr;
9. exportér splácí úvěr své bance;

¹⁴⁶ Česká exportní banka; *Nabízené produkty* [online]. 2015. [vid. 2015-5-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

10. banka exportéra splácí úvěr ČEB.

3.3.1.8 Projektové financování

Projektové financování je speciální případ úvěrování vývozního případu, jež je používán převážně u velkých a investičně náročných projektů. V období, kdy investor shání dostatek finančních prostředků pro financování svého investičního záměru, často naráží na problém kvalitního zajištění formou zástavy majetku. Projektovým financováním lze v tomto případě řešit zárukou, tak že se jako záruka použijí aktiva pořízená v rámci projektu a očekávané výnosy z dané investice. Pro získání projektového financování je nutné kontaktovat přímo obchodní manažery a řešit s nimi obchodní případ individuálně, a to z důvodu náročnosti tohoto úvěrování.

3.4 Propojení vývozního financování a pojištění vývozu

Propojení mezi ČEB a EGAP je zřejmé nejen z vlastnického propojení, ale i ze zákonem stanovených pravidel jejich fungování. Podmínkou pro poskytování úvěrů ČEB bylo od založení ČEB pojištění vývozních úvěrových rizik u EGAP. Tato podmínka byla zákonem č. 58/1995 Sb. (novelizován zákonem č. 23/2006 Sb.) o pojišťování a financování vývozu se státní podporou povinná pro všechny produkty nabízené ČEB pokud existuje odpovídající pojistný produkt EGAP. S účinností novely 23/2006 Sb. je od roku 2006 oslabeno monopolní propojení ČEB a EGAP, neboť podle této novely může ČEB nahradit pojištění EGAP jiným typem zajištění. Hlavním motivem odstranění dřívější podmínky, že veškeré aktivity ČEB musely být pojištěny u EGAP, nebylo primárně posílení konkurenčního prostředí, ale snaha rozšířit působení ČEB i na oblasti, ve kterých ze zákona společnost EGAP nemohla vývoz pojišťovat. V této podkapitole je zodpovězena druhá výzkumná otázka: Jak je propojeno financování a pojišťování úvěrů se státní podporou?

Tabulka 7 zobrazuje přehled typů financování exportu a jejich návaznost na pojistné produkty EGAP.¹⁴⁷

¹⁴⁷ Česká exportní banka [online]. 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

Tabulka 7: Produkty ČEB a jejich návaznost na pojistné produkty EGAP

Název produktu	Typ pojištění EGAP
Předexportní úvěr	F
Přímý exportní dodavatelský úvěr	C
Přímý exportní odběratelský úvěr	D
Nepřímý exportní odběratelský úvěr	D
Refinanční exportní odběratelský úvěr	D
Refinanční exportní dodavatelský úvěr	B, C
Úvěr na investice v zahraničí	I
Bankovní záruky	Z
Doprovodné finanční služby	E

Zdroj: Česká exportní banka (www.ceb.cz)¹⁴⁸, vlastní zpracování

3.5 Podpora malých a středních podniků

Dle zákona č. 47/2002 Sb. o podpoře MSP je malý a střední podnikatel (MSP)¹⁴⁹ definován jako: „*podnikatel která má méně než 250 zaměstnanců a jeho aktiva nepřesahují korunový ekvivalent 43 mil. EUR, nebo má obrat nižší než korunový ekvivalent 50 mil. EUR.*“

Podle statistiky se na celkovém českém exportu v roce 2014 podílely MSP necelými 50 %.¹⁵⁰

3.5.1 EGAP a podpora MSP

MSP představují pro EGAP významnou část klientů, proto EGAP ve spolupráci s některými komerčními pojišťovny (Československá obchodní banka (ČSOB), ČEB, Česká spořitelna, KB, LBBW Bank CZ, Commerzbank, UniCredit Bank a Citibank) připravily zjednodušený postup při pojišťování předexportních úvěrů a bankovních záruk. Zjednodušení administrativy umožní zvýšit rychlost vyřízení úvěrů a tím také konkurenceschopnost tuzemských exportéru na zahraničních trzích.

S ohledem na mezinárodní pravidla pro státem podporované vývozy, která omezila působnost státních úvěrových pojišťoven, pouze na tu část trhu, kterou komerční pojišťovny nepokrývají, zabývá se tedy EGAP převážně předexportním financování a bankovními zárukami.

¹⁴⁸ Česká exportní banka [online] 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

¹⁴⁹ Zákon č. 47/2002 Sb. o podpoře malého a středního podnikání BANKA [online] 2002.

[vid. 2015-7-12]. Dostupný z WWW:

< <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=47~2F2002&rpp=15#seznam>>.

¹⁵⁰ Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře 2014 [online]. 2014. [vid. 2015-05-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument151050.html>>.

Dohoda s bankami sjednocuje rating exportérů, tj. proces analýzy a vyhodnocení rizikovosti firem, které žádají o předexportní úvěr nebo bankovní záruku. Na rozdíl od běžné praxe, EGAP nezkoumá bonitu klienta, ale přebírá rating, který zpracuje banka a pokud je ve stanoveném limitu, pojistí úvěr nebo záruku automaticky. Zkracuje se doba potřebná k zpracování a vyřízení pojistky, exportér tím ušetří nejen čas, ale také část nákladů, které by jinak exportér vynaložil na vstupní audit, který zpracovává inspekční společnost.

ČEB, ČMZRB a další komerční banky a EGAP spolupracují na speciálním produktu, který je přímo určený pro MSP. Produkt využívá synergického efektu vzájemné spolupráce, při které státní instituce validují bonitu a důvěryhodnost subdodavatele z kategorie MSP, tím výrazně snižují rizika komerčních bank při financování výroby pro vývoz.

Pojistný produkt pojištění rizika nezaplacení faktury za dodané zboží nebo služby, je standardně nabízen komerčními úvěrovými pojišťovnami. Pro ostatní případy EGAP nabízí pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru, pokud se bude jednat o krátkodobou exportní pohledávku ještě před její splatností, je možné využít pojistný produkt Bf, a tedy pojištění bankou financovaného exportního dodavatelského úvěru.

Jelikož jsou všechny pojistné produkty určeny pro všechny vývozce českého zboží a služeb, a to bez ohledu na jejich velikost, objem vývozu či právní formu podnikání, mohou tedy klienti velikosti MSP využít celou škálu pojištění se státní podporou, a to při splnění několika základních podmínek:

- žadatel o pojištění je daňově registrován v ČR;
- český podíl na vývozu je minimálně ve výši 50 %;
- rizika, která jsou spojena s vývozem, jsou komerčně nepojistitelná.

Pro MSP nabízí EGAP tyto pojistné produkty, které jsou uvedeny v tabulce 8:

Tabulka 8: *Pojistné produkty EGAP pro MSP*

Pojistný produkt	Označení
Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení	B
Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení	Bf
Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru proti riziku nezaplacení	C
Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního	Cf
Pojištění úvěru na předexportní financování výroby pro vývoz	F
Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu	V
Pojištění bankovních záruk	Z

Zdroj: EGAP pro MSP (www.egap.cz)¹⁵¹, vlastní zpracování

3.5.2 ČEB a podpora MSP

ČEB pokračuje v přizpůsobování svých produktů, tak aby vyhovovaly i malým a středním podnikům. U vybraných produktů financování je nabízena možnost rychlejšího projednání obchodního případu:

- financování výroby pro vývoz;
- krátkodobé financování vývozu;
- bankovní záruky;
- financování subdodavatelů;
- odkup pohledávky z akreditivu.

Při financování českých exportů malých a středních podnikatelů ČEB spolupracuje také s několika tuzemskými faktoringovými společnostmi. Pro subdodavatele českých exportérů je nabízeno financování ve spolupráci s komerčními bankami, kde je také možné využít rychlejšího projednání žádosti o úvěr.

Dne 20. června 2014 byla podepsána „*Dohoda o podmínkách spolupráce při poskytování podpory subjektům malého a středního podnikání*“, která je uzavřená mezi ČEB a Komerční bankou. KB může svým klientům – subdodavatelů konečných exportérů, zvýhodněné úvěry na financování obchodního případu a k jejich zajištění použije bankovní záruky ČEB.¹⁵²

¹⁵¹ EGAP pro MSP [online]. 2015. [vid. 2015-06-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/egap-pro-msp/index.php>>.

¹⁵² Česká exportní banka [online]. 2015. [vid. 2015-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

3.6 Komparace nástrojů státní a komerční podpory vývozu

Velkým segmentem úvěrového pojištění v ČR je komerční pojištění, kterého se netýká státní podpora exportu a je realizováno na účet komerčních úvěrových pojišťoven.

S ohledem na mezinárodní pravidla pro státem podporované vývozy, je činnost státních úvěrových pojišťoven omezena pouze na tu část trhu, kterou nemohou pokrýt komerční úvěrové pojišťovny. EGAP tedy pojišťuje především střednědobé a dlouhodobé úvěry, tedy úvěry se splatností delší jak dva roky. Krátkodobé úvěry jsou EGAP pojištěny, pouze pokud se jedná o riziko teritoriální, či kombinované, na kterou komerční pojišťovny nemají dostatečnou kapacitu.

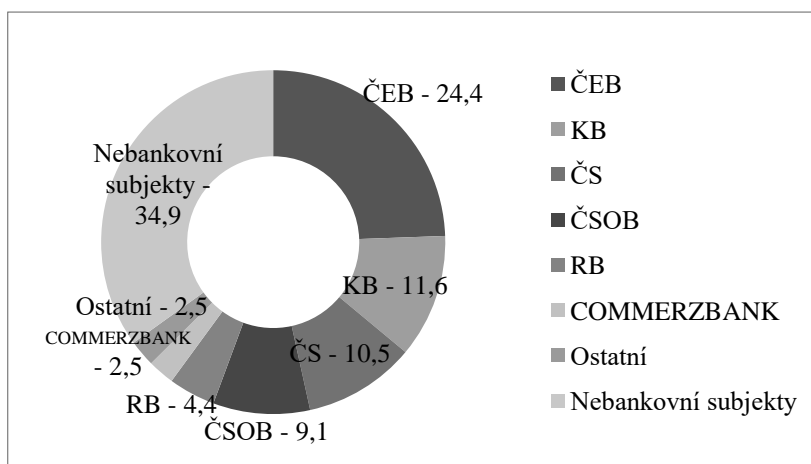
Krátkodobé pojišťování komerční rizik není předmětem zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování vývozních úvěrových rizik. Komerční pojištění se řídí zákonem č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví¹⁵³. Předmětem komerčního pojištění jsou tedy pouze tržně zajistitelná rizika a stát pro tuto činnost neposkytuje žádnou podporu, formou záruk za závazky komerčních pojišťoven ani formou poskytování dotací, subvencí či jiných. V každé zemi působí jen jedna státní úvěrová pojišťovna, komerčních pojišťoven však zde může existovat nespočet. Úvěrová pojišťovna, která působí na bázi komerční pojišťovny s podporou zajištění smlouvy, může poskytovat svoje služby subjektu z jakéhokoliv teritoria a může fungovat v souladu s principy jednotného evropského pojistného trhu.

Komerční úvěrové pojištění je v ČR poskytováno těmito společnostmi: Komerční úvěrová pojišťovna KUPEG, Atradius Credit Insurance N. V. a Euler Hermes Europa S. A, organizační složka. Možnost poskytovat úvěrové pojištění mají i další komerční pojišťovny a to především Česká pojišťovna, ČSOB pojišťovna, Kooperativa pojišťovna, Komerční pojišťovna a další). Tyto společnosti mají však celkem omezený rozsah služeb a obvykle jsou tyto služby nabízeny pouze významným klientům v rámci komplexní nabídky pojištění.

Komerční pojišťovny se specializují převážně na obchodní dodavatelské úvěry. Je kryto zejména riziko platební neschopnosti a platební nevůle.

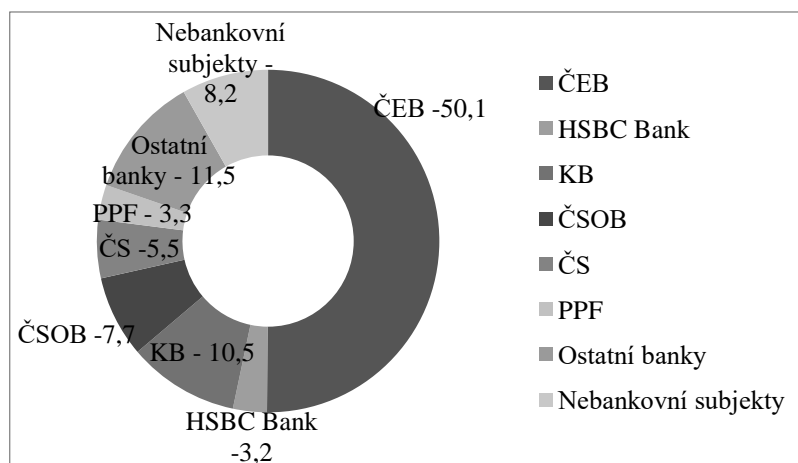
¹⁵³ Zákon č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví [online]. 2014. [vid. 2015-01-12] Dostupný na WWW: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/pojistovnictvi/>>.

V roce 2014 činil podíl komerčních bank na novém pojištění exportních úvěrů okolo 41 %, podíl ČEB, který se oproti roku loňskému o něco snížil, činil pouze 24,4 %. Jak ukazuje obrázek 27, na pojištění exportních úvěrů se dále podílely banky jako například KB, Česká spořitelna či ČSOB.

Obrázek 27: Pojištění exportní úvěry a další produkty bank v průběhu roku 2014 (v %) Zdroj: Výroční zpráva EGAP 2014 (www.egap.cz)¹⁵⁴, vlastní zpracování

Pokud se na tuto situaci hledí z pohledu pojistné angažovanosti (obrázek 28), ČEB se na aktuální výši všech platných pojistných smluv k 31. prosinci 2014 podílí více než 50 %. Ostatní banky pak společně tvoří přibližně 41,7 %.

Obrázek 28: Podíl bank na pojistné angažovanosti k 31. prosinci 2014 (v %) Zdroj: Výroční zpráva EGAP 2014 (www.egap.cz)¹⁵⁵, vlastní zpracování

¹⁵⁴ Výroční zpráva EGAP 2014, [online] 2015. [vid. 2015-07-15]. Dostupné z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39527212&subjektId=432491&spis=74345>>.

¹⁵⁵ Tamtéž.

3.7 Predikce měnových kurzů pomocí regresní a korelační analýzy

V první podkapitole je provedena jednoduchá regresní analýza závislosti dvou proměnných, CZK/EUR a CZK/USD. Dále je provedena regresní a korelační analýza vícenásobná s použitím šesti světových měn a výpočtem regresní rovnice pro predikci měnových kurzů.

3.7.1 Jednoduchá regresní analýza

Jak již bylo zmíněno v druhé kapitole disertační práce, jednoduchá regresní analýza zkoumá závislost dvou numerických proměnných, kde jedna je proměnou vysvětlovanou a druhá proměnou vysvětlující. V tomto případě je proměnou vysvětlovanou měnový kurz CZK/EUR a bude vysvětlován pomocí měnového kurzu CZK/USD.

V příloze A jsou uvedena vstupní data, která byla v analýze použita. Vstupní data jsou použita za posledních 10 let, a to od ledna roku 2005 do prosince 2015.¹⁵⁶

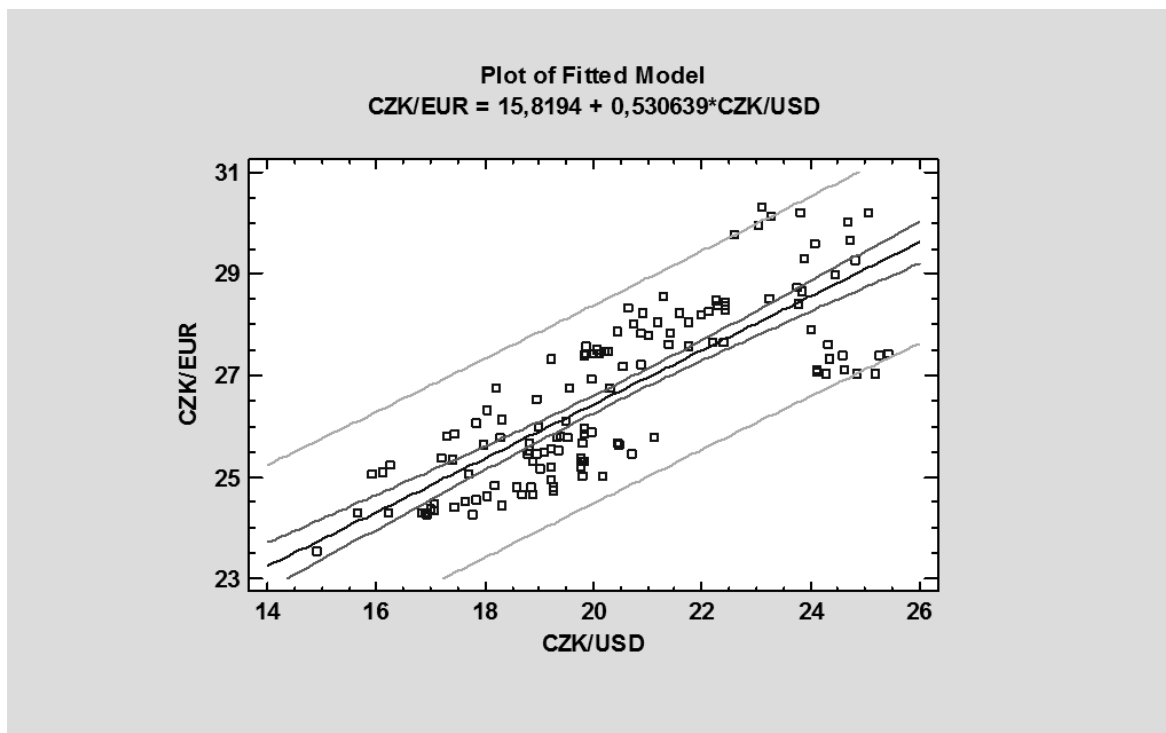
Obecná rovnice regresní analýzy je:

$$y = b_0 + b_1 * x_1 + \varepsilon, \quad (6)$$

kde: b_0 je absolutní člen regresní rovnice, b_1 je regresní koeficient a ε je náhodná složka.

Ze vstupních dat (viz příloha A), měnových kurzů CZK/USD a CZK/EUR, byl vygenerován graf, kterým byla proložena regresní přímka. Z obrázku 29 je zřejmé, že se jedná o lineární regresi.

¹⁵⁶ Česká národní banka [online]. 2015. [vid. 2015-07-25]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_form.jsp>.

Obrázek 29: Lineární regrese – závislost měnových párů CZK/USD a CZK/EUR
 Zdroj: ČNB (www.cnb.cz), vlastní zpracování

Dalším krokem byl výpočet regresních koeficientů pomocí MNC. Výpočet jednotlivých regresních koeficientů byl proveden podle následujících obecných rovnic:

$$b_0 = \bar{y} - b_1 * \bar{x} \quad (7)$$

$$b_1 = \frac{xy - \bar{x} - \bar{y}}{x^2 - \bar{x}^2} \quad (8)$$

Rovnice jednoduché regresní analýzy pro dané páry měnových kurzů je následovná:

$$CZK/EUR = 15,8194 + 0,530639 * CZK/USD \quad (9)$$

Následovně byla v programu STATGRAPHICS Centurion provedena jednoduchá regresní analýza. Výsledek ukazuje tabulka 9:

Tabulka 9: Jednoduchá lineární regrese

Vysvětlovaná proměnná	CZK/EUR			
Vysvětlující proměnná	CZK/USD			
Lineární model	$y = b_0 + b_1 * x_1$			
Počet sledování	132			
<i>Parametr</i>	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba střední hodnoty</i>	<i>t stat</i>	<i>Hodnota P</i>
b ₀	15,8194	0,701893	22,5382	0,0000
b ₁	0,530639	0,0341688	15,5299	0,0000

Zdroj	SS	Rozdíl	MS	F
Regrese	232,538	1	232,538	241,18
Rezidua	125,343	130	0,964175	
Celkem	357,881	131		
Koeficient korelace	0,80608			
Hodnota spolehlivosti R	64,9764 %			
Upravená hodnota spolehlivosti R	64,7070 %			
Chyba střední hodnoty	0,837345			

Zdroj: vlastní zpracování

Koeficient determinace R^2 je 0,6498. Tímto koeficientem je posuzována kvalita modelu a vystihuje, jak data přiléhají k regresní křivce. Čím vyšší koeficient determinace, tím vyšší kvalita modelu a model je vhodnější. **Výsledkem této analýzy je tedy tvrzení, že model odpovídá z cca 65 % naměřeným hodnotám. Modelem tedy bylo vysvětleno přibližně 65 % příčin změn měnového kurzu CZK/EUR.**

3.7.2 Vícenásobná regresní a korelační analýza

Vícenásobná korelace popisuje závislost dvou a více proměnných numerických, kde jedna proměnná je vysvětlována (závisle proměnná) a ostatní jsou vysvětlující (nezávisle proměnná).

Obecná regresní rovnice s více proměnnými vypadá následovně:

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n + \varepsilon \quad (10)$$

kde, y – vysvětlovaná proměnná, $\beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + \dots + \beta_n x_n$ – determinující složka a ε – náhodná složka.

3.7.2.1 Korelační analýza

Pro zjištění vzájemné závislosti proměnných je nutné provést korelační analýzu. Jelikož analýza obsahuje více proměnných, není možné pro zjištění závislosti použít bodový graf. Proto je sestavena korelační matice (tu je možné sestavit pro více proměnných). Korelační analýza (tabulka 10) je provedena pomocí nástroje v MS Excel, Data analysis – Corellation.

Tabulka 10: Korelační matice vybraných měnových párů

	Kurz CZK/EUR	Kurz CZK/GBP	Kurz CZK/JPY	Kurz CZK/PLN	Kurz CZK/RUB	Kurz CZK/USD
Kurz CZK/EUR	1					
Kurz CZK/GBP	0,888668690	1				
Kurz CZK/JPY	0,065247988	-0,060993925	1			
Kurz CZK/PLN	0,639609304	0,805061500	-0,284114207	1		
Kurz CZK/RUB	0,439276752	0,541397052	0,031608212	0,667594406	1	
Kurz CZK/USD	0,806079766	0,762177773	0,212593670	0,357491546	0,079217267	1

Zdroj: vlastní zpracování

Z korelační analýzy vyplývá, že kurzy CZK/PLN a CZK/GBP jsou mezi sebou vysoce korelovány, jedná se o tzv. multikolinearitu. Dalším krokem je provedení vícenásobné regresní analýzy, ze které vyplyne jakou z proměnných z další analýzy vyřadit. V regresním modelu se nesmí nacházet silná korelace – multikolinearita mezi vysvětlujícími proměnnými. Pokud je korelační koeficient vyšší než 0,8, jde o multikolinearitu. Z tabulky 10 je možné konstatovat, že vybrané měnové páry jsou mezi sebou závislé, což zodpovídá třetí výzkumnou otázku a to: Je možné pomocí regresní a korelační analýzy prokázat vzájemnou závislost měnových párů?

Tabulka 11: Vícenásobná lineární regrese

Vysvětlovaná proměnná	CZK/EUR			
Vysvětlující proměnná	CZK/USD CZK/GBP CZK/JPY CZK/RUB CZK/PLN			
Počet sledování	132			
Parametr	Koeficienty	Chyba střední hodnoty	t stat	Hodnota P
CONSTANT	14,6537	1,3572	10,797	0,0000
CZK/GBP	0,15616	0,0407137	3,83558	0,0002
CZK/JPY	0,153907	1,96242	0,0784272	0,9376
CZK/RUB	1,74686	0,796221	2,19394	0,0301
CZK/USD	0,270297	0,060517	4,46647	0,0000
CZK/PLN	-0,0099171	0,251781	-0,0393878	0,9686
Zdroj	SS	Rozdíl	MS	F
Regrese	299,767	5	59,9535	129,99
Rezidua	58,1135	126	0,461219	
Celkem	357,881	131		
Hodnota spolehlivosti R	83,7618 %			
Upravená hodnota spolehlivosti R	83,1174 %			
Chyba střední hodnoty	0,542133			

Zdroj: vlastní zpracování

Z provedené regresní analýzy vyplývá, že proměnná CZK/PLN je statisticky nevýznamná na hladině významnosti 95 %. Proto bude z další analýzy vyloučena. Po jejím vyloučení se regresní rovnice zjednoduší. Dále bude korelační analýza provedena znovu, aby bylo zřejmé, že model již multikolaritu nevykazuje.

Tabulka 12: Korelační matice měnových párů po vyřazení CZK/PLN pro multikolaritu

	Kurz CZK/EUR	Kurz CZK/GBP	Kurz CZK/JPY	Kurz CZK/RUB	Kurz CZK/USD
Kurz CZK/EUR	1				
Kurz CZK/GBP	0,88866869	1			
Kurz CZK/JPY	0,065247988	-0,060993925	1		
Kurz CZK/RUB	0,439276752	0,541397052	0,031608212	1	
Kurz CZK/USD	0,806079766	0,762177773	0,21259367	0,079217267	1

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky 12 vyplývá, že provedená korelační analýza již multikolaritu nevykazuje. Všechny kurzy jsou závislé na kurzu CZK/EUR, což je v pořádku vzhledem k tomu, že se jedná o proměnnou vysvětlovanou. A korelace mezi proměnnými vysvětlujícími není vyšší než 0,8.

Proto je možné pokračovat vícenásobnou regresní analýzou. Do regresní analýzy byly zahrnuty zbylé měnové páry a to: CZK/EUR, CZK/GBP, CZK/JPY, CZK/RUB a CZK/USD.

Tabulka 13: Regresní analýza s vysvětlujícími proměnnými CZK/JPY, CZK/RUB, CZK/GBP a CZK/USD

Vysvětlovaná proměnná	CZK/EUR			
Vysvětlující proměnná	CZK/USD CZK/GBP CZK/JPY CZK/RUB			
Počet sledování	132			
Parametr	Koeficienty	Chyba střední hodnoty	t stat	Hodnota P
CONSTANT	14,6062	0,617146	23,6673	0,0000
CZK/GBP	0,155106	0,0305579	5,07581	0,0000
CZK/JPY	0,174045	1,88718	0,0922247	0,9267
CZK/RUB	1,74044	0,776315	2,24193	0,0267

CZK/USD	0,271186	0,0559267	4,84896	0,0000
Zdroj	SS	Rozdíl	MS	F
Regrese	299,767	4	74,9416	163,77
Rezidua	58,1143	127	0,457593	
Celkem	357,881	131		
Hodnota spolehlivosti R	83,7616 %			
Upravená hodnota spolehlivosti R	83,2501 %			
Chyba střední hodnoty	0,542014			

Zdroj: vlastní zpracování

Ze sloupce „Koeficienty“ tabulky 13 jsou použita data k sestavení regresní rovnice. Rovnice lineární regresní analýzy je:

$$\begin{aligned}
 CZK/EUR = & 14,6062 + 0,155106 * CZK/GBP + 0,174045 * CZK/JPY + 1,74044 * \\
 & CZK/RUB + 0,271186 * CZK/USD
 \end{aligned}
 \tag{11}$$

Index determinace, který lze nalézt v horní části tabulky na obrázku 34 jako R Square, tedy R^2 je 83,76 %. Koeficient udává kvalitu regresního modelu, tedy kolik procent rozptylu vysvětlované proměnné je vysvětleno modelem a kolik zůstalo nevysvětleno. Pro zjištění statistické významnosti všech proměnných, je třeba provést otestování těchto proměnných pomocí testování hypotéz.

Je stanovena hladina významnosti $\alpha = 0,05$, tedy 95 %. Nulová hypotéza určuje, zda je proměnná statisticky významná na hladině významnosti 95 %.

- $H_0 = P\text{-hodnota} > \alpha$...proměnná je statisticky významná
- $H_1 = \text{non } H_0$

Hodnota „P-hodnota“ pro každou proměnnou je vypočítána v regresní analýze, tato hodnota byla odečtena tabulky 14.

Tabulka 14: Testování statistické významnosti jednotlivých proměnných

Proměnná	P-hodnota	Hypotéza	Výsledek
CZK/GBP	0,0000	H_0	stat. významná
CZK/JPY	0,9267	H_0	stat. významná
CZK/RUB	0,0267	H_0	stat. významná
CZK/USD	0,0000	H_0	stat. významná

Zdroj: vlastní zpracování

Všechny proměnné jsou na hladině významnosti 95 % statisticky významné. Nulová hypotéza je zamítnuta a přijata je H_1 . Proměnná CZK/JPY je sice statisticky významná, má

však velice blízko ke statistické nevýznamnosti, proto bude z důvodu zjednodušení regresní rovnice z další analýzy vyloučena.

Proměnná CZK/JPY je tedy vyřazena a regresní analýza musí být provedena znovu. Je statisticky možné, že z důvodu vyřazení jedné proměnné se sníží koeficient determinace. Jelikož je však proměnná CZK/JPY téměř statisticky nevýznamná, nemělo by to ve větší míře ovlivnit kvalitu modelu (tabulka 14).

Tabulka 15: Regresní analýza s vysvětlujícími proměnnými CZK/RUB, CZK/GBP a CZK/USD

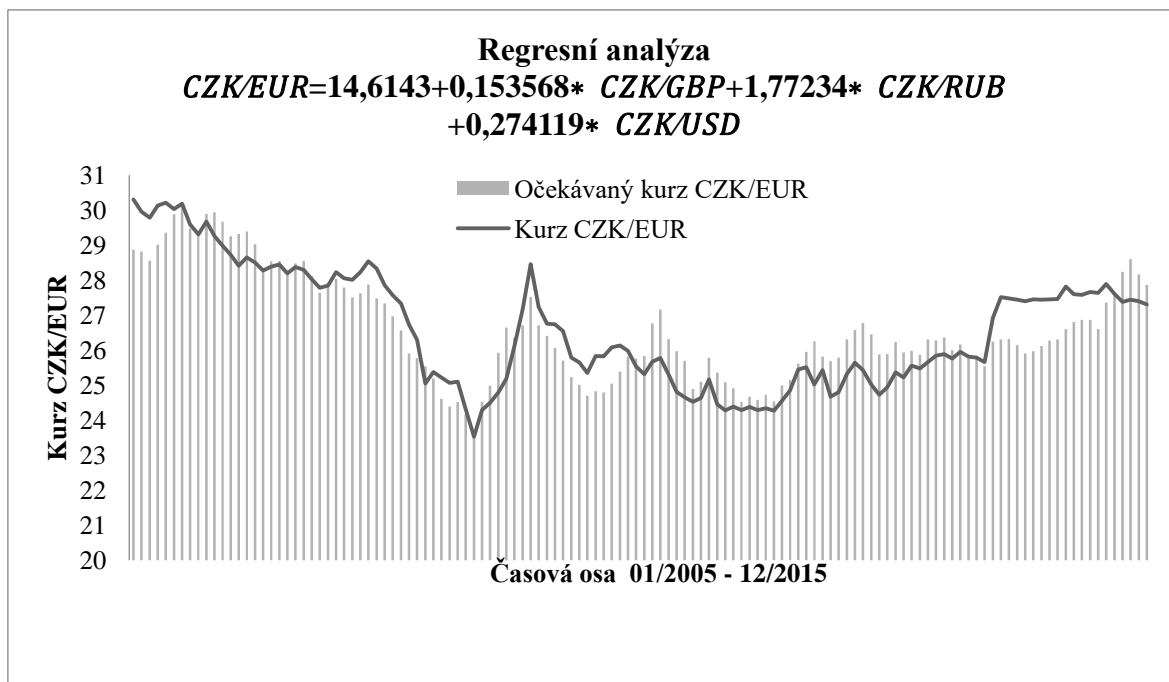
Vysvětlovaná proměnná	CZK/EUR			
Vysvětlovaná proměnná	CZK/USD CZK/GBP CZK/RUB			
Počet sledování	132			
<i>Parametr</i>	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba střední hodnoty</i>	<i>t stat</i>	<i>Hodnota P</i>
CONSTANT	14,6143	0,608483	24,0176	0,0000
CZK/GBP	0,153568	0,0255033	6,02148	0,0000
CZK/RUB	1,77234	0,69231	2,56004	0,0116
CZK/USD	0,274119	0,0458263	5,98171	0,0000
<i>Zdroj</i>	<i>SS</i>	<i>Rozdíl</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>
Regrese	299,763	3	99,9209	220,07
Rezidua	58,1182	128	0,454048	
Celkem	357,881	131		
Hodnota spolehlivosti R	83,7605 %			
Upravená hodnota spolehlivosti R	83,3799 %			
Chyba střední hodnoty	0,542344			

Zdroj: vlastní zpracování

Koeficient determinace se po vyřazení proměnné CZK/JPY mírně zvýšil, a to na hodnotu 83,76. Přestože se spolehlivost modelu mírně zvýšila, regresní rovnice se zjednodušila:

$$CZK/EUR = 14,6143 + 0,153568 * CZK/GBP + 1,77234 * CZK/RUB + 0,274119 * CZK/USD \quad (12)$$

Obrázek 30 reflektuje přímo výstup z výsledné regresní analýzy, je na něm patrný skutečný průběh kurzu CZK/EUR ve sledované období, a to 01/2005 až 12/2015 v porovnání s očekávanými hodnotami vypočítanými pomocí regresní rovnice. Na obrázku jsou patrná rezidua (tedy velikost rozdílu mezi skutečnými a očekávanými hodnotami), jejichž velikost odpovídá kvalitě dosaženého modelu.

Obrázek 30: Výstup regresní analýzy
 Zdroj: vlastní zpracování

3.7.2.2 Testování statistické významnosti modelu

Posledním krokem je testování statistické významnosti samostatného modelu. Znovu je stanovena hladina významnosti $\alpha = 0,05$ a hypotézy:

- $H_0 =$ Významnost $F > \alpha$...model není statisticky významný
- $H_1 =$ non H_0

Regresní model je statisticky významný jelikož hodnota „Významnost (Significance) F“ je $3,68308 * E^{-43}$.

$$3,68308 * E^{-43} < 0,05 \quad (13)$$

Z tohoto důvodu je zamítnuta nulová hypotéza o nevhodnosti modelu a přijata H_1 , model je statisticky významný.

3.7.3 Výsledky regresní analýzy

Výsledkem regresní analýzy je regresní rovnice, která popisuje, jak se bude vyvíjet kurz CZK/EUR pokud se budou měnit hodnoty kurzů měnových párů CZK/RUB a CZK/USD. Rovnice regresní analýzy byla vypočítána následovně:

$$CZK/EUR = 14,6143 + 0,153568 * CZK/GBP + 1,77234 * CZK/RUB + 0,274119 * CZK/USD \quad (14)$$

Jedná se o modelový příklad ovlivňování vývoje měnového páru CZK/EUR. Ve skutečnosti však kurz ovlivňuje mnohem více proměnných, a to jak numerických tak i slovních. Jde např. o nabídku a poptávku po dané měně, export, import, saldo obchodní a platební bilance, úrokové sazby, vývoj v dané zemi, ekonomická a politická situace či aktuální události v zemi, a také měnová politika národní banky v dané zemi.

Tento model a jeho výslednou regresní rovnici je možné využít při tvorbě exportní strategie, výběru obchodních partnerů, volbu zemí, do kterých bude společnost vyvážet či z ní dovážet. Nebo také při měnové spekulaci a obchodech na burze, jelikož pomocí modelu je možné předpokládat, jak se bude vyvíjet kurz CZK/EUR, pokud je spekulováno nad apreciací či depreciací měnových kurzů USD, GBP a RUB. Tímto byla zodpovězena poslední čtvrtá výzkumná otázka: Pomůže uplatnění regresní rovnice exportním firmám při volbě vhodné exportní strategie?

4 Aplikační část disertační práce

V této kapitole bude provedena aplikace státní podpory exportu na dvě vybrané společnosti a to formou výzkumné případové studie. Pro možnost komparace společností a jejich možností, byla vybrána jedna společnost typu MSP a druhá typu velký podnik. V následujících dvou podkapitolách bude provedena aplikace obecných doporučení a postupů čerpání státní podpory vývozu do zemí, které se nachází mimo Evropskou unii. Třetí podkapitola bude již zaměřena na komparaci toho, jaké státní podpory exportu může dosáhnout každý z těchto dvou odlišných typů podniků.

4.1 MSP

Společnost G D K spol. s r.o. byla založena v roce 1993. Společnost se zabývá stavbou strojů pro zpracování plastů. Výrobní program firmy tvoří vyfukovací stroje, které slouží pro výrobu dutých těles z plastů. Typickými výrobky jsou zejména obaly. Láhve a kanystry nacházejí své uplatnění při balení, uchování a přepravě produktů jako je bytová chemie nebo potraviny. Další skupinu tvoří technické výrobky jako např. vzduchové potrubí, zásobníky provozních tekutin v automobilu nebo výrobky pro použití ve zdravotnictví.

Vyfukovací stroje GDK tvoří ucelenou objemovou řadu v pěti velikostních modifikacích. Nejmenší typ je vhodný například k výrobě obalů pro hotelovou kosmetiku, největší stroj je schopen produkovat výrobky do objemu až 30 litrů.

Základem činnosti společnosti je vlastní vývoj a konstrukce vyráběných strojů. Jednotlivé komponenty jsou poté zajišťovány subdodavateli pro finální montáž. Tomuto účelu slouží vlastní výrobní hala, kde jsou stroje sestavovány, zkoušeny a předávány zákazníkům. V současné době má společnost 20 zaměstnanců převážně v technických profesích, kteří disponují dostatkem zkušeností pro profesionální práci.

Roční produkce představuje cca 15 kusů strojů v různých modifikacích. Vyfukovací stroje jsou z větší části exportovány do zahraničí. Dominantní trh tvoří většinou země EU, ale technologie putují také do oblasti jižní Ameriky (Surinam, Uruguay) atd. Pro podporu exportu, který představuje významnou část prodeje, firma pravidelně prezentuje své výrobky na specializovaných zahraničních veletrzích.

Z hlediska struktury zákazníků je lze rozdělit do dvou skupin. Jednu z nich tvoří pouze výrobci obalů či technických dílů, kteří svou produkci uplatňují ve spotřebitelském řetězci směrem k výrobcům vlastních produktů (potravin, bytové chemie, kosmetiky apod.). Druhou skupinu tvoří zákazníci, kteří technologii vyfukování zařazují do vlastních výrobních procesů. Tím vznikají komplexní produkční linky zahrnující výrobu obalu, plnění produktu, uzavírání, etiketování a balení.

Exportní strategii společnosti tvoří management společnosti. Jako podporu exportu společnost využívá služby agentury CzechInvest (Agentura pro podporu podnikání a investic), a to nejen při pomoci s účastí na zahraničních veletrzích, ale také při vyhledávání informací a kontaktování nových obchodních partnerů. Společnost se účastní výstav a veletrhů v Polsku, Německu, Itálii, Velké Británii, Turecku, ale také třeba na Floridě, kde má blízko ke svým odběratelům z Jižní Ameriky. V plánu je další rozšiřování exportu právě do této oblasti Jižní Ameriky a Karibiku, kde je o danou technologii stále větší zájem.

Především z důvodu omezené znalosti nových trhů hodlá společnost GDK spol. s r.o. využít státní podpory exportu včetně pojištění souvisejících rizik. Do současné doby byla rizika kryta tvorbou vlastních rezerv. M. Faure¹⁵⁷ konstatuje, že tvorba rezerv však není rozložením rizik a není ho tak možné přenést na pojistitele, banku, či jinou osobu. Novým přístupem je využití aktuální strategie ČEB i EGAP v přístupu k MSP a příležitost této podpory naplno využívat.¹⁵⁸

4.1.1 Aplikace exportní strategie v MSP

Společnost GDK chce rozšířit svůj vývoz do zemí střední a jižní Ameriky, proto bude obchod demonstrován na plánování exportu do Peru. Společnost v Peru si nemůže dovolit financovat celý vývoz z vlastních prostředků, proto bude pro financování obchodu využít přímý odběratelský úvěr ČEB.

Obchod se bude týkat stroje – Vyfukovací stroj GM 750, jehož cena je cca 5 000 000 CZK. Jak již bylo řečeno, společnost bude prodávat stroj do Peru, k financování bude využít

¹⁵⁷ FAURE, M. a T. HARTLIEF. *Insurance and expanding systemic risks*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2003.

¹⁵⁸ GDK spol. s r.o., interní materiály společnosti.

„Přímý odběratelský úvěr se státní podporou“ od ČEB a bude pojištěn u EGAP s využitím produktu „Pojištění vývozního odběratelského úvěru“.

4.1.1.1 Dokumentace a vyjednávání obchodu

1. Dohoda o budoucím obchodním případě – prvním krokem pro získání úvěru je uzavření dohody o budoucím obchodním případě mezi společností GDK spol. s r.o. a zahraničním dovozcem v Peru. Tato smlouva má buďto podobu „*Smlouvy o smlouvě budoucí*“ či „*Předběžného smluvního ujednání*“. Smlouva většinou obsahuje, co bude předmětem obchodu, platební podmínky, termíny dodání zboží, cena obchodního případu, záruky, zajištění a apod. Už v této smlouvě je řečeno, že bude pro financování obchodu využít přímý odběratelský úvěr;
2. Předložení dohody o budoucím případě ČEB – GDK spol. s r.o. předloží tuto dohodu a další doklady, které se týkají dodávek stroje bance;
3. Posouzení dokumentů bankou – ČEB posoudí správnost a úplnost dokumentů a vyžádá si posouzení projektu u EGAP;
4. Vyhodnocení EGAP – EGAP vyhodnotí jak bonitní je dovozce v Peru a stanoví pojistný limit, v jakém by byla úvěrová smlouva pojištěna;
5. EGAP informuje ČEB o posouzení projektu – ČEB na základě posouzení projektu vystaví tzv. „*Term Sheet*“, což je další předběžný dokument, který obsahuje informace o budoucích transakcích a základních podmínkách financování;
6. ČEB předloží „Term Sheet“ společnosti GDK spol. s r.o. a společnosti v Peru;
7. Obě strany musí „Term Sheet“ odsouhlasit, po odsouhlasení vypracuje ČEB „*Úvěrový návrh*“, který uvádí informace o celém projektu, popisuje účastníky transakce a mnohé další podrobnosti;
8. Schválení „Úvěrového návrhu“ – po schválení „*Úvěrového návrhu*“ společností GDK spol. s r.o. si ČEB u EGAP zajistí příslib, že bude daný úvěr pojištěn;
9. EGAP musí také schválit projekt a poskytne „*Příslib pojištění*“ bance vývozce, tedy ČEB;
10. „Závazná nabídka financování exportu“ – po tom co ČEB obdrží příslib, poskytne účastníkům projektu „*Závaznou nabídku financování*“;
11. Uzavření „Kupní smlouvy“ – vývozce a dovozce podepíše „*Kupní smlouvu*“;

12. „Smlouva o poskytnutí bankovní záruky“ – Na „Kupní smlouvu“ navazuje „Smlouva o poskytnutí bankovní záruky“, kterou musí uzavřít společnost v Peru se svojí bankou (ručitelem);
13. „Úvěrová smlouva“ – „Úvěrová smlouva“ je uzavřena mezi ČEB a společností v Peru;
14. „Vedlejší ujednání“ – vztahy mezi společností v Peru a její bankou jsou upraveny ve „Vedlejších ujednáních“;
15. „Pojistná smlouva“ s EGAP – ČEB a EGAP uzavřou „Pojistnou smlouvu“, ČEB si tak pojistí návratnost poskytnutých finančních prostředků;
16. „Bankovní záruka“ – v posledním kroku si ČEB nechá vystavit „Bankovní záruku“ ve svůj prospěch u banky dovozce v Peru.

4.1.1.2 Průběh obchodu – prodej stroje

Po projednání a podepsání veškeré dokumentace mezi účastníky obchodu, může začít probíhat obchod samotný.

1. Akontace – společnost v Peru musí společnosti GDK spol. s r.o. zaplatit akontaci ve výši 15 % obchodu (toto je uvedeno v podmínkách poskytování státní podpory exportu);
2. Poplatek za poskytnutí bankovní záruky – společnost v Peru musí zaplatit poplatek za poskytnutí bankovní záruky své bance;
3. Poplatek za zprostředkování úvěru – dále společnost v Peru zaplatí poplatek za zpracování úvěru ČEB;
4. Prémie EGAP – společnosti EGAP je vyplacena jednorázová prémie za poskytnutí pojištění odběratelského úvěru typu „D“;
5. Expedice stroje – Společnost GDK spol. s r.o. vyexpeduje stroj;
6. Doložení dokumentů – Společnost GDK spol. s r.o. doloží potřebné dokumenty pro ČEB, na jejichž základě provede ČEB platbu za dodávky;
7. ČEB zaplatí společnosti GDK spol. s r.o. za dodávku stroje;
8. Splácení úvěru – společnost v Peru splácí úvěr, úroky z úvěru a další poplatky ČEB;
9. Bankovní záruka – pokud společnost v Peru není schopna své závazky splácet, vyžaduje ČEB plnění bankovní záruky;

10. Plnění pojistné smlouvy – pokud ani banka v Peru není schopna splatit své závazky, bude ČEB vyplaceno pojistné plnění z pojištění odběratelského úvěru.

4.1.1.3 Hodnocení projektu

ČEB a EGAP vyžadují pro posouzení projektu značný počet dokumentů, všechny je pečlivě posuzují a rozhodují se, zda projekt financovat či ne. Nezkoumají pouze samotného exportéra, ale také dovozce v zahraničí a jeho banku.

ČEB a EGAP tedy vyžadují převážně následující dokumenty:

1. Informace o projektu:
 - a. Business plán dovozce;
 - b. Analýza vlivu na životní a sociální prostředí;
 - c. Informace o financování projektu;
 - d. Informace o tom, jaký je požadován vývozní úvěr, či předexportní úvěr, jak bude zajištěn, bankovní záruky;
2. Informace o stranách obchodu:
 - a. Výpisy z obchodního rejstříku, vlastnická struktura společnost, audit za poslední tři roky – u vývozce i dovozce;
 - b. Banky či pojišťovny, které se budou obchodu účastnit;
 - c. Hlavní odběratele a dodavatele zúčastněných společností;
3. Informace o vývozcích:
 - a. Smlouva o vývozu;
 - b. Struktura vývozu – podíl českých výrobků;
 - c. Kalkulace projektu a jeho cash flow;
 - d. Informace o tom, jak bude zajištěno kurzové riziko;
 - e. Předexportní financování – pokud bylo realizováno;
4. Další informace o projektu:
 - a. Komerční pojištění (živelné, majetkové apod.);
 - b. Smlouva o zajištění odbytu;
 - c. Personální obsazení v projektu;
 - d. Licence;
 - e. Certifikáty;
 - f. Navázání projektu na stávající infrastrukturu;

5. Analýzy a posudky:
 - a. Nezávislá analýza trhu, kam se bude vyvážet;
 - b. Nezávislá Due Dilligence;
 - c. Legal opinion pro přeloženou projektovou dokumentaci;
6. Hodnocení investorem:
 - a. SWOT analýza projektu;
 - b. Rizika projektu a jejich řízení;
 - c. Výnosnost projektu.

Banka i pojišťovna si však může vyžádat další dokumenty, které bude potřebovat pro doplnění hodnocení projektu.

4.1.1.4 Financování projektu a jeho cena

U tohoto typu vývozního úvěru, tedy přímého odběratelského úvěru hradí náklady spojené s úvěrem v plně výši společnost v Peru. Tyto náklady se skládají z několika částí:

1. Jistina úvěru, která tvoří max. 85 % celkové hodnoty obchodu;
2. Úroky z úvěru – pro výpočet úroků za půjčení peněz u ČEB se používá fixní sazbu CIRR nebo pohyblivé sazby (na základě sazeb LIBOR, EURIBOR a další), do této ceny se započítávají také kurzová, časová a další rizika. Dále je výše úvěru závislá kreditní marži ČEB (ta je závislá na úrovni rizika pro ČEB). Úroky bývají ve výši 3 – 15 % p. a. a to podle paramentů úvěru, dlužníka, zemí vývozu a další;
3. Rezervační poplatek ČEB – poplatek spojený s rezervací finančních prostředků. Je to cca 0,05 – 0,5% p. a. z nečerpané částky úvěru a je placen pravidelně během doby, dokdy je úvěr čerpán;
4. Management fee – jedná se o náklady spojené s administrativním vedením úvěru, je to jednorázový poplatek který se platí na začátku čerpání úvěru, jeho výše je cca 0,75 – 1,5% úvěru;
5. Pojistná prémie EGAP – jedná se o jednorázový poplatek, který je závislý na výši rizika, kategorii dlužníka a vypočítává se procentem z celkové úvěrové částky. Prémie se platí předem, ještě před čerpáním úvěru;
6. Poplatek za vystavení bankovní záruky – jedná se o jednorázový poplatek;
7. Další – poplatky za vedení účty, bankovní převody, právní služby apod.

4.1.1.5 Splácení úvěru

Posledním krokem k ukončení vývozního kontraktu je splátka vývozního odběratelského úvěru odběratelem. Podrobnosti daného úvěru je uveden v tabulce 16.

Tabulka 16: Podrobnosti přímého odběratelského úvěru

Výše úvěru	4 250 000 CZK
Úroková sazba (CIRR)	1,13 %
Délka úvěru	60 měsíců
Měsíční splátka	72 887 CZK
Splaceno	4 373 220 CZK
Navýšení úvěru	123 220 CZK

Zdroj: Portál Finance.cz (www.finance.cz)¹⁵⁹, vlastní zpracování

4.1.1.6 Výpočet ceny pojistného

Peru v době uzavírání kontraktu patří do rizikové kategorie číslo 3. Podle toho se odvíjí výše pojistného. Dle rizikovosti kategorie země kupujícího se může pojistné obecně pohybovat od 2,28 – 6,24 %. Výši tohoto pojistného si může každý vývozce spočítat sám za pomoci kalkulačky, kterou zveřejňuje EGAP na svých webových stránkách. Jedná se o orientační ceny a přesná výše je stanovena na základě údajů, které vývozce uvede v Žádosti o pojištění.

Tabulka 17: Výpočet ceny pojistného

Země	Peru
Riziková kategorie země	3
Standardní spoluúčast pro krytí komerční a teritoriálních rizik	5%
Výše úvěru	4 250 000 CZK
Doba čerpání úvěru	12 měsíců
Doba splácení úvěru	60 měsíců
Pojistné	dle rizikové kategorie kupujícího od 2,28 % – 6,24 % (96 900-265 200 CZK)

Zdroj: EGAP (www.egap.cz)¹⁶⁰, vlastní zpracování

4.2 Velký podnik

Společnost KLEIN automotive s.r.o. (dříve Klein a Blažek s.r.o.) pokrývá širokou oblast výrobních technologií a nabízí služby v těchto oblastech zpracování kovových materiálů: lisování, svařování, obrábění a tepelné zpracování.

¹⁵⁹ Portál Finance.cz [online] 2015. [vid. 2015-07-28]. Dostupné z WWW: < <http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/kalkulacky-a-aplikace/splatkovy-kalkulator/>>.

¹⁶⁰ Klasifikace zemí – EGAP a.s. [online] 2015. [vid. 2015-07-24]. Dostupné z WWW: Dostupné z WWW: < <http://www.egap.cz/informace/klasifikace-zemi/index.php>>.

- Lisování – společnost nabízí všechny moderní způsoby tváření kovů lisováním za studena na automatických lisech o tonážích až 10 000 kN.
- Svařování – v nabídce je jak svařování obloukem tak také svařování odporové a to od jednoduchých přivařovacích operací spojovacích prvků až po složité sestavy karosářských dílů.
- Obrábění – společnost nabízí opracování železných i neželezných kovů třískovým obráběním, soustružením a frézováním výhradně na CNC strojích.
- Tepelné zpracování – Automatická linka umožňuje následné tepelné zpracování dílů popouštěním, kalením, cementací či nitrocementací.

Společnost je ryze českou společností, která se zabývá především dodávkami dílů pro automobilový průmysl. Společnost je členem Sdružení automobilového průmyslu ČR.

Společnost KLEIN automotive je dodavatelem lisovaných, svařovaných, obráběných a montovaných dílů pro automobilový průmysl.¹⁶¹

Společnost vyváží své výrobky převážně do zemí Evropské unie, kde nejdůležitějším obchodním partnerem je Německo a koncern Volkswagen Group, kam společnost dodává lisované, svařované a obráběné díly pro automobily tohoto koncernu.

4.2.1 Aplikace exportní strategie na velký podnik

Společnost KLEIN automotive soustředí svůj vývoz převážně do zemí Evropské unie. V rámci rozšíření své exportní činnosti, má společnost zájem rozšířit své pole působnosti mimo hranice Evropské unie. Jedním ze zajímavých trhů je pro společnost Kazachstán. Tato země se nachází v 6. skupině, dle kategorizace rizik. Pro zabezpečení všech rizik z obchodu plynoucích, by společnost ráda využila nepřímého odběratelského úvěru a pojištění tohoto typu úvěru u EGAP.

Předmětem obchodu budou svařované díly pro další zpracování v automobilovém průmyslu, a to v celkové hodnotě 5 000 000 CZK. Společnost bude využívat státní podpory exportu nejen ve formě poskytování a zprostředkování informací o daném teritoriu a budoucích obchodních partnerech, ale také formou nepřímého odběratelského úvěru od ČEB a pojištění tohoto úvěru u EGAP v rámci produktu „*Pojištění vývozního odběratelského úvěru*“.

¹⁶¹ KLEIN automotive, spol. s r.o. – interní materiály společnosti.

4.2.1.1 Dokumentace a vyjednávání obchodu

1. „Dohoda o budoucím obchodním případě“ - uzavření dohody o budoucím obchodním případě mezi společností KLEIN automotive s.r.o. a zahraničním dovozcem v Kazachstánu. V této smlouvě je již řečeno, že bude pro financování obchodu využít nepřímý odběratelský úvěr;
2. Předložení „Dohody o budoucím případě“ ČEB – KLEIN automotive s.r.o. a společnost v Kazachstánu předloží tuto dohodu a další doklady, které se týkají dodávek zboží svým bankám;
3. Posouzení dokumentů bankou – ČEB posoudí správnost a úplnost dokumentů a vyžádá si posouzení projektu u EGAP;
4. Vyhodnocení EGAP – EGAP vyhodnotí jak bonitní je banka dovozce v Kazachstánu a dodatečně také bonitu zahraničního dovozce a stanoví pojistný limit, v jakém by úvěrovou smlouvu pojistila;
5. EGAP informuje ČEB o pojistných limitech, banky vývozce i dovozce vydají své předběžné souhlasy, že se budou účastnit projektu;
6. Společnost v Kazachstánu podá „Žádost o úvěr“ u své banky;
7. „Term Sheet“ – banka v Kazachstánu vypracuje „Term Sheet“, který dá k odsouhlasení vývozci i dovozci;
8. KLEIN automotive s.r.o. sladí „Term Sheet“ kazachstánské banky se svou bankou (ČEB) a s EGAP;
9. EGAP po projednání vystaví pro ČEB „Příslib pojištění“;
10. „Indikativní nabídka“ – ČEB vypracuje nabídku na poskytnutí úvěru a dovozci a jeho bance;
11. „Rozhodnutí o poskytnutí úvěru“ – kazachstánská banka se rozhodne na základě „Úvěrového návrhu o poskytnutí úvěru“;
12. „Žádost o poskytnutí mezibankovního úvěru“ – kazachstánská banka pošle ČEB „Žádost o poskytnutí mezibankovního úvěru“;
13. ČEB akceptuje „Žádost o poskytnutí mezibankovního úvěru“;
14. „Indikativní nabídka“ – kazachstánská banka pošle indikativní nabídku kazachstánské společnosti, ve které uvádí finanční podmínky a parametry poskytnutí úvěru;
15. Vývozce a dovozce podepíší „Kupní smlouvu“;

16. Dovozce se svou bankou podepíše „Úvěrovou smlouvu“ a „Smlouvu o vystavení akreditivu s postfinancováním“;
17. ČEB a kazachstánská banka mezi sebou uzavřou „Smlouvu o poskytnutí mezibankovního úvěru“;
18. Kazachstánská banka vystaví akreditiv ve prospěch ČEB;
19. „Vedlejší ujednání“ – vztahy mezi ČEB a KLEIN automotive budou specifikovány ve zvláštní dohodě;
20. ČEB uzavře s EGAP „Pojistnou smlouvu“.

4.2.1.2 Průběh obchodu – prodej zboží

Po kompletaci a podpisu všech dokumentů, může začít obchod.

1. Akontace – dovozce splatí vývozci 15 % akontaci;
2. Poplatky – dovozce zaplatí poplatky bankám a pojistnou prémii EGAP;
3. Expedice zboží – potom co vývozce obdrží na svůj účet akontaci, může vyexpedovat zboží k dovozci;
4. Splnění podmínek smlouvy – splnění smlouvy doloží vývozce vystavením a doložením potřebných dokladů k rukám ČEB;
5. Zahraniční dovozce začne splácet úvěr, úroky z úvěru a dalším poplatky spojené s vedením úvěru;
6. Banka dovozce pošle větší část splátky ČEB k úhradě úvěru, malou část si nechává na úhradu vlastních nákladů a marže;
7. Pokud zahraniční dovozce nebude schopen své závazky splatit, musí za něj závazky platit jeho banka a pohledávky pak od něj vymáhat;
8. Pokud ani zahraniční banka nebude schopna splácet své závazky, bude ČEB vyplaceno pojistné plnění od EGAP dle uzavřené pojistné smlouvy.

4.2.1.3 Hodnocení projektu

Hodnocení projektu včetně požadování všech potřebných dokumentů bude probíhat stejně jako u přímého odběratelského úvěru, jež je uveden na příkladu malé společnosti. Jediná výjimka je, že se v případě nepřímého odběratelského úvěru bude větší pozornost věnovat zahraniční bance. Pokud se však jedná o banku renomovanou, požadavky ČEB a EGAP budou jen minimální. Pokud to bude banka méně aktivní, bude požadováno doložení dalších dokumentů, jako jsou například účetní závěrky banky a podobně.

4.2.1.4 Financování projektu a jeho cena

Náklady na nepřímý odběratelský úvěr jsou téměř totožné s náklady na přímý odběratelský úvěr. Jedinou dodatečnou položkou, která se k ostatním nákladům připočte je marže banky dovozce a poplatky banky dovozce, které se odečtou jako náklady na poskytnutí bankovní záruky.

4.2.1.5 Splácení úvěru

Poslední fázi uskutečněného vývozu se státní podporou financování a pojištění vývozních operací je splácení úvěru. Pokud si dovozce vezme úvěr dlouhodobý, tedy například 5 let (60 měsíců), bude při 15 % akontaci požadovat úvěr 4 250 000 CZK na obchodní kontrakt v celkové částce 5 000 000 CZK. Podle výpočtu s úrokovou sazbou CIRR pro CZK (1,13 %), bude dovozce splácet 72 887 CZK měsíčně. Po pěti letech tedy úvěr přeplátí o 123 220 CZK. Což lze připočítat k celkovým nákladům na získání úvěru a tedy financování kontraktu s firmou KLEIN automotive s.r.o. Tabulka 18 zobrazuje přehled právě zmíněných skutečností. Částky jsou však vypočítány v rámci systému v ČR, není možné vyloučit, že u zahraniční banky se bude vše pohybovat v jiných částkách.

Tabulka 18: Podrobnosti nepřímého odběratelského úvěru

Výše úvěru	4 250 000 CZK
Úroková sazba (CIRR)	1,13 %
Délka úvěru	60 měsíců
Měsíční splátka	72 887 CZK
Splaceno	4 373 220 CZK
Navýšení úvěru	123 220 CZK

Zdroj: Portál Finance.cz (www.finance.cz)¹⁶², vlastní zpracování

4.2.1.6 Výpočet ceny pojistného

Kazachstán nyní patří do rizikové kategorie číslo 6. Podle toho se odvíjí výše pojistného. Dle rizikovosti kategorie země kupujícího se může pojistné obecně pohybovat od 6,15 – 8,79 %. Výši tohoto pojistného si může každý vývozce spočítat sám za pomoci kalkulačky, kterou zveřejňuje EGAP na svých webových stránkách. Jedná se o orientační ceny a přesná výše bude stanovena na základě údajů, které budou vývozcem uvedeny s „Žádostí o pojištění“.

¹⁶² Portál Finance.cz [online]. 2015. [vid. 2015-07-28]. Dostupné z WWW: < <http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/kalkulacky-a-aplikace/splatkovy-kalkulator/>>.

Tabulka 19: Výpočet ceny pojistného

Země	Kazachstán
Riziková kategorie země	6
Standardní spoluúčast pro krytí komerční a teritoriálních rizik	5 %
Výše úvěru	4 250 000 CZK
Doba čerpání úvěru	12 měsíců
Doba splácení úvěru	60 měsíců
Pojistné	dle rizikové kategorie kupujícího od 6,15 % – 8,79 % (261 375 – 373 575 CZK)

Zdroj: EGAP (www.egap.cz)¹⁶³, kalkulačka pojistného, vlastní zpracování

4.3 Komparace typů použitých odběratelských úvěrů

Z předchozí aplikace odběratelských úvěrů je znatelný rozdíl mezi nimi, a to zapojení zahraniční banky, do celého procesu financování exportu. Díky této skutečnosti je úvěr finančně náročnější.

Jaká však plynou pozitiva a negativa daného způsobu financování pro jednotlivé účastníky exportního obchodu? Tabulka 20 popisuje tyto výhody a nevýhody.

Tabulka 20: Výhody a nevýhody vývozního odběratelského úvěru pro zúčastněné osoby

Exportér	
+	–
jistota okamžité úhrady za dodané zboží či služby z úvěru	
vývozce není zatížen úvěrem	
možnost předexportního financování	
Importér	
získání dlouhodobého financování	nutnost splacení 15 % akontace z vlastních prostředků
nízká cena získání finančních prostředků od zahraniční banky, ve srovnání s tuzemskými bankami	vyšší náklady na administraci projektu
možnost odkladu splátek	
Banka exportéra	
pojištění úvěru se státní podporou	administrativní náročnost
získání výnosů z úroků, poplatků, management fee	
účast na financování mezinárodního projektu – zvýšení renomé banky a její ratingy	
Banka importéra	
účast na financování mezinárodního projektu – zvýšení renomé banky a její rating	administrativní náročnost
EGAP	
Pojištění odběratelských úvěrů patří mezi nejčastěji využívané typy produktů	nutnost vymáhání pohledávek u zahraničních subjektů

Zdroj: vlastní zpracování

¹⁶³EGAP a.s.: *Klasifikace zemí* [online]. 2015. [vid. 2015-07-24]. Dostupné z WWW: Dostupné z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/klasifikace-zemi/index.php>>.

4.4 Rozdíly v poskytování státní podpory pro MSP a velké podniky

V poskytování státní podpory MSP a velkým podnikům, je možné sledovat určité rozdíly. Prvním a zároveň hlavním rozdílem je počet nástrojů, které mohou využívat MSP. Pro MSP je nabízeno pouze omezené množství nástrojů, jako např. pojištění krátkodobého, střednědobého či dlouhodobého úvěru proti riziku nezaplacení, dále pojištění bankou financovaného krátkodobého, střednědobého či dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru proti nezaplacení, pojištění bankovních záruk apod.

Dalším rozdílem je přístup, jakým se EGAP a ČEB k MSP staví. Obě společnosti se zaměřují na to, aby MSP začali více čerpat státní podporu exportu, proto podporují MSP, zrychlují projednávání žádostí, nabízejí více informací pro tento typ podniků;

- a. Zrychlené projednání úvěru;
- b. Zrychlené projednání žádosti o pojištění;

Dále například za Žádost o poskytnutí úvěru u ČEB zaplatí velké podniky 10 000 CZK, ale MSP pouze 5 000 CZK. Tímto se tyto služby pro MSP stávají finančně dostupnějšími.

MSP často cítí obavu z využívání státní podpory exportu nebo předpokládají, že nemají dostatečné množství finančních prostředků na realizaci exportu – toto by měly vyřešit programy pro MSP, které ČEB i EGAP nabízejí. Jelikož čím dál více malých firem vyvážá do zahraničí, a to jak do zemí EU tak také mimo ni, EGAP i ČEB upravují produkty tak, aby bylo jejich využití co nejméně administrativně náročné, a zároveň rychlé (zrychlené projednání žádosti o podporu). Dále v ČR probíhají semináře, kde jsou zájemcům z řad MSP poskytovány veškeré informace o produktech a službách společnosti EGAP.

5 Exportní strategie s využitím nástrojů podpory vývozu

Výsledkem komplexního rozboru jednotlivých segmentů proexportní politiky je v disertační práci vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení a postupů pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně založených firem. Strategie je vhodná jak pro velké korporace, tak MSP, které se chystají, nebo vyvážejí do zahraničí své zboží a služby a hodlají využít podpory exportu, a to jak podpory státní, tak i nestátní. Kapitola se nezabývá vstupem a jeho formami na zahraniční trh, ale popisuje způsob jak využít podpory exportu a zabezpečit tím rizika s exportem spojená, jako je riziko úvěrové a riziko spojené s cizí měnou, tedy kurzové.

V první části je uvedeno, kde a jak čerpat informace o daném teritoriu, jaké informace o teritoriu je možné získat a kde. Další části provádí rozbor exportu, výběrem produktu financování a pojištění exportu a vyžadovanými dokumenty k podpoře exportu.

5.1 Informace o teritoriu

Prvním bodem, který by měli exportéři řešit je výběr teritoria, kam chtějí vyvážet a informace o tomto teritoriu. Měli by se zajímat nejen o informace ekonomické, ale také společenské, politické, právní, zkušenosti ostatních exportérů a další. Tuto službu nabízejí internetové stránky např. www.businessinfo.cz a především agentura CzechTrade.

Na těchto stránkách je možné si vybrat zemi, kam hodlá exportér proniknout nebo si lze vybrat, dle oboru, ve kterém společnost podniká, a podle toho se zobrazí aktuální exportní příležitosti v různých zemích.

Pokud bude společnost hledat informace dle země určené pro export, je zde možné nalézt tyto informace:

- základní charakteristika země, ekonomický přehled;
- informace o zahraničním obchodu a investicích;
- vztahy dané země s EU;
- mapu oborových příležitostí – perspektivní položky českého exportu;
- základní podmínky pro uplatnění českého zboží na daném trhu;
- kontakty.

Je také možné získat dokumenty související s daným teritoriem, například informace o ochraně práv duševního vlastnictví v dané zemi nebo například internetový magazín, který se věnuje aktuálnímu dění v zemi. Dále je možné získat přehled akcí, veletrhů, výstav či prezentace firem a další.

Další informace je možné nalézt také na stránkách www.export.cz či na stránkách ministerstva průmyslu a obchodu a ministerstva zahraničních věcí. Portál export.cz uvádí také informace o očekávaném budoucím vývoji v daném teritoriu, zejména o tom jaké významné události se budou odehrávat a jaké budou jejich dopady na ekonomickou sféru země, trendy, vstup do země pro mezinárodní uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod. a také nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR.

5.2 Využití regresní rovnice k výběru vhodného teritoria pro plánovaný vývoz

Všechny dostupné informace agentury CzechTrade na internetu i informace ministerstev je možné využít k výběru správného obchodního partnera, pro bezpečnost a bezproblémový průběh zahraničního obchodu. Výběr země však může také zkomplikovat riziko kurzové. Pokud se měnový kurz v dané zemi pro vývozce nevyvíjí příznivě, může společnost utrpět velké kurzové ztráty (nebo naopak tako kurzové výnosy). Proto je vhodné zjistit veškeré informace o vývoji měnového kurzu. Jelikož je tento vývoj značně nepředvídatelný, je možné nad ním spekulovat. Je možné poradit se s odborníky, bankovními poradci nebo využít ke spekulaci regresní rovnici, která je sestavena právě z kurzů, se kterými společnost obchoduje, popřípadě s kurzy zemí do nich společnost vyváží či dováží.

Pomocí rovnice je možné předvídat, jakým směrem se budou kurzy měnových párů pohybovat za případu, že je jasný vývoj kurzů ostatních měn.

Pokud se v zemi plánovaného exportu očekává nepříznivý vývoj měnového kurzu, je nutné toto kurzové riziko zabezpečit. Pokud zabezpečení není dostatečné, měla by se daná společnost rozhodnout, zda je s touto zemí bezpečné spolupracovat, případně jak velkou újmu by realizace obchodu společnosti způsobilo.

5.3 Financování exportu

Dalším krokem v přípravě exportní strategie je rozhodnutí, z jakých zdrojů bude společnost export financovat. V porovnání s obchodními operacemi v tuzemsku jsou zahraniční

operace finančně náročnější (např. bankovní poplatky). Mimo jiné, je to především geografickou vzdáleností prodávajícího od kupujícího, rizikovostí vývozních operací či požadavky kupujících na poskytnutí dodavatelského úvěru. Do volby způsobu financování exportu dle E. Černohlávkové patří následující faktory¹⁶⁴:

- charakter zboží;
- teritorium dovozce;
- forma vstupu na zahraniční trh;
- obchodní partner (dovozce);
- užívané zvyklosti;
- hodnota transakce.

Právě z těchto důvodů nejsou vývozní operace financovány pouze z vlastních zdrojů podniku. Bývají využívány komerční banky či ČEB, které nabízejí různé druhy financování exportu.

Z vlastních zdrojů podniku lze pro financování vývozu použít následující zdroje:

- zisk běžného roku;
- nerozdělený zisk minulých let;
- zákonné nebo statutární fondy ze zisku;
- odpisy.

Při využití cizích zdrojů je možné uvažovat o:

- úvěru (předexportní, dodavatelské či odběratelské vývozní a další);
- alternativních zdrojích financování (factoring, forfaiting, expresní leasing).

Pokud se podnik rozhodne pro úvěr na exportní aktivity, tedy například vývozní odběratelský úvěr, předexportní úvěr apod., musí věnovat pozornost tomu, zda o tento úvěr zažádat u komerční banky či u banky přímo na financování exportu specializované, což je v ČR právě ČEB. ČEB poskytuje především úvěry dlouhodobého charakteru, nabízí exportérům mnoho možností úvěrů, ze kterých si lze vybrat podle zvoleného exportního

¹⁶⁴ ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007.

záměru. Komerční banky nabízí svým klientům také možnosti financování vývozu, jedná se však především o financování krátkodobého charakteru.

5.4 Volba podpory exportu – státní versus nestátní

Jak již bylo uvedeno výše, mezi státní podporu exportu se řadí především pojištění a financování se státní podporou (EGAP, ČEB), exportní strategie ČR vydávána vládou, poskytování informací o teritoriích, kontaktech, služby agentur CzechTrade a mnoha ministerstev. Co však patří mezi nestátní podporu exportu? Jedná se především o podporu proexportních aktivit ze strany hospodářských komor, zahraničně obchodních komor, soukromých firem a společností formou informační, marketingové či konzultační asistence, které mají za cíl překonat bariéry v mezinárodním obchodě a komerčních úvěrové pojištění, které poskytují komerční banky.

Portál BusinessInfo.cz poskytuje přehled Hospodářských komor členských zemí EU a základní informace o nich, adresy, kontakty, webové stránky. Dále je na portále uveden přehled zahraničních obchodních komor, které působí v ČR, kde je také u každé komory uveden kontakt.

Pro pomoc s vyhledáváním obchodních partnerů v zahraničí nabízí Hospodářská komora ČR¹⁶⁵ vstup do systému, který provozuje Evropská komora. Databázový systém zvaný Business Contacts System (B.C.S.), jehož podstatou je pomoci malým a středním firmám najít obchodního partnera v zahraničí. V tomto systému je možné vyhledat partnery pro obchodní, výrobní, technologickou, ale také finanční spolupráci ve všech oborech a činnostech po celém světě.

5.5 Volba vyhovujícího programu financování exportu

Velký podnik může využít všechny produkty a programy z nabídky ČEB. ČEB však nabízí také speciální program podpory MSP. U vybraných produktů je nabízena možnost rychlejšího projednávání obchodního případu a to především u těchto produktů:

- financování výroby pro vývoz;
- krátkodobé financování vývozu;
- bankovní záruky.

¹⁶⁵ Hospodářská komora ČR [online]. 2015. [vid.2015-06-29]. Dostupný z WWW:<<http://www.komora.cz/>>.

Program MSP je jak pro vývozce, tak i pro subdodavatele vývozce. Po zaslání úplných vstupních podkladů je MSP sděleno, zda může pokračovat ve zrychleném projednávání podané žádosti.

Pro zajištění zrychleného projednávání obchodního případu musí MSP projít 5 ti kroky, a to jsou:

1. Elektronické vyplnění těchto dokumentů: „Čestné prohlášení k žádosti o financování malých a středních podniků (SME)“ a „Formulář vstupních dat pro rating SME“;
2. Vyplněné formuláře z bodu 1) se zašlou e-mailem na adresu sme@ceb.cz;
3. ČEB vyhodnotí zaslané údaje;
4. Pokud se ČEB vyjádří k podaným dokumentům kladně, exportér vyplní další formuláře:
 - a. Žádost o podpořené financování;
 - b. Kompletace a podepsání formulářů z bodu 1);
 - c. Vývozní kontrakt a navazující dokumentace k obchodnímu případu;
5. Podepsané a kompletní dokumenty se zašlou poštou na adresu ČEB.

Po obdržení dokumentů ČEB zkontroluje formální a věcnou správnost a osloví MSP k dalšímu postupu.

V případě, že společnost ví, jaký druh produktu bude danému obchodnímu případu vyhovovat, vybere si z nabídky produktů ČEB. V opačném případě je možné již v této fázi plánování obchodu oslovit odborníky z ČEB.

ČEB nabízí tyto tři druhy produktů, k nimž jsou uvedeny tyto požadované dokumenty:

- Úvěry:
 - Formulář vstupních dat pro rating SME;
 - Čestné prohlášení k žádosti o financování SME;
 - Žádost o podpořené financování;

- Bankovní záruky:
 - Žádost o vystavení proexportní platební záruky SME;
 - Žádost o vystavení bankovní záruky ze schváleného rámce;
- Odkoupení pohledávky:
 - Žádost o odkup pohledávky s pojištěním bez postihu;
 - Žádost o odkup pohledávky z akreditivu bez postihu.

Všechny formuláře, žádosti, poklady pro rating apod. je možné získat na stránce www.ceb.cz, což značně zjednoduší spolupráci a komunikaci mezi exportérem a ČEB.

Cena za projednání žádosti o financování je pro velké podniky 10 000 CZK a pro MSP 5 000 CZK.

Pokud je žádost schválena a je podniku přiděleno financování ze strany ČEB, dále obchod probíhá podle druhu obchodního případu a zvoleného financování. Z principu je dalším krokem pojištění exportních úvěrových rizik. Přehled a stručná charakteristika těchto produktů je uvedena v kapitole č. 3 Níže jsou uvedeny kritéria pro přijetí žádosti o financování:

Základní kritéria pro přijetí Žádosti o podpořené financování:

Hlavní kritérium:

- Podnik nesmí vykazovat záporný vlastní kapitál po dobu dvou po sobě jdoucích účetních období

Další kritéria:

- Podnik musí po dobu minimálně dvou let vykazovat uspokojivou kapitálovou strukturu, která je měřena následujícím vzorcem a nesmí klesnout pod 90 %;

$$\text{uspokojivá kapitálová struktura} = \frac{\text{cizí zdroje}}{\text{aktiva celkem}} > 90\% \quad (15)$$

- Podnik nemá žádné další úvěry u bank, které jsou po lhůtě splatnosti, a nebylo u nich dosaženo restrukturalizace;

- Podnik nemá nevyrovnané závazky vůči finančnímu úřadu, zdravotní pojišťovně či státní správě sociálního zabezpečení, které jsou po lhůtě splatnosti. Pokud tyto závazky podnik má, je na ně vystaven splátkový kalendář;
- Podnik má vyrovnané vlastnické vztahy a je schopen je průhledně zdokumentovat;
- Podnik aktivně podniká minimálně jeden účetní rok a za tento rok má provedenou účetní závěrku.

Pokud žadatel o podpořené financování nespĺňuje hlavní kritérium nebo dvě z dalších kritérií je jeho žádost automaticky zamítnuta. V případě, že by podnik neplnil jedno z dalších kritérií je možné žádost přijmout, pokud žadatel uvede opodstatněné odůvodnění.

Při podání Žádosti o financování exportu, je žadatel povinen dodat vývozní kontrakt, tedy Smlouvu o vývozu, která musí obsahovat následující náležitosti:

- identifikace smluvních stran;
- popis předmětu vývozu, včetně určení množství;
- dodací podmínky, místo a termín plnění;
- cena dodávky včetně platebních podmínek;
- podmínky záruky a reklamace;
- podpisy oprávněných osob, datum podpisů;
- platební podmínky odpovídající zvyklostem mezinárodního obchodu pro daný druh zboží, měnu a teritoriu dovozce;
- rozhodné právo a soudní příslušnost;
- sankce a pokuty za nedodržení smlouvy;
- pojištění předmětu vývozu;
- ve smlouvě o vývozu není obsazen zákaz postoupení pohledávky či zastavení práv ze smlouvy o vývozu ve prospěch ČEB;

- v případě postupného vývozu a čerpání úvěru ve smlouvě o vývozu není obsažena výhrada vlastnického práva vývozce až do úplného konce zaplacení celé dodávky;
- podmínky účinnosti Smlouvy o vývozu;
- forma předávacího a akceptačního protokolu.

Pokud financování vývozu podléhá podmínkám Konsensu OECD, musí být pro tyto úvěry s dobou splatnosti minimální dva roky také zajištěno že,

- minimálně 15 % ceny vývozu je akontace, platí se nejpozději proti dodávkám na účet vývozce otevřený u ČEB, aby úhrada proběhla nejpozději před příslušným čerpáním vývozního úvěru;
- maximálně 85 % celkové ceny smlouvy o vývozu financuje ČEB.

5.6 Pojištění se státní podporou – zajištění vývozního úvěrového rizika

Zde by bylo důležité připomenout, že dle novely zákona č. 58/1995 již není podpořené financování podmíněno pojištěním u EGAP. Na základě požadavků ČEB může být pojištění EGAP nahrazeno jiným typem zajištění. Pro zjednodušení v tomto případě předpokládá, že se podnikatel proti vývozním úvěrovým rizikům právě u EGAP pojistil.

Pojištění vývozních úvěrových operací je možné až po uzavření smlouvy o vývozu a úvěrové smlouvy.

5.6.1 Klasifikace zemí

Na internetových stránkách společnosti EGAP¹⁶⁶ je uvedeno, do jaké kategorie rizikovosti patří země, do které žadatel vyváží, popřípadě plánuje vyvážet. Od tohoto rozdělení do kategorie a délky úvěru se odvíjejí také pojistné sazby. Pokud však země spadá do kategorie 7* je vývozní operace prakticky nepojistitelná viz výše.

5.6.2 Prescoring

EGAP nabízí podnikům tzv. „prescoring“, kdy si podniky mohou nechat provést předběžnou analýzu na základě jimi poskytnutých podkladů. Na základě těchto podkladů dostanou

¹⁶⁶ EGAP a.s.: Klasifikace zemí [online]. 2015. [vid. 2015-07-24]. Dostupné z WWW: Dostupné z WWW: < <http://www.egap.cz/informace/klasifikace-zemi/index.php>>.

nezávazně vyjádření k maximální pojistné hodnotě a rating v rozmezí 2 stupňů na subjekt nebo transakci. Toto vyjádření EGAP je pouze informativní.

Pro pojistný produkt D (pojištění vývozního odběratelského úvěru proti riziku nezaplacení) vyplní vývozce pouze část A předběžné žádosti o pojištění a dohromady s tím předloží i ratingové hodnocení dlužníka a jeho finančními výkazy za poslední tři účetní období.

Pro ostatní pojistné produkty není toto možné, s vývozci se vyjednává individuálně na základě kontaktu se specialisty z EGAP.

5.7 Výběr vhodného typu pojištění

Jak uvádí tabulka 21, každý produkt vývozního úvěrování ČEB je navázán na určitý pojistný produkt EGAP. Podle typu úvěru vybere exportér typ pojištění. A dále postupuje podle pokynů uvedených na stránkách společnosti EGAP. Jedná se především o vyplnění žádosti o pojištění a dodání potřebných dokumentů, které uvádí tabulka 21.

Tabulka 21: Typy dokumentů pro jednotlivé typy pojistných produktů

Typ dokumentu	Typ pojistného produktu
Předběžná žádost	D, If
Žádost o pojištění	B, Bf, C, Cf, D, E, F, I, If, V, Z
Fakultativní dotazník pro projekty v kategorii A a B	C, Cf, D, I, If
Smlouva o úpravě vztahů s vývozcem	D

Zdroj: EGAP a.s. (www.egap.cz)¹⁶⁷, vlastní zpracování

Pro příklad je níže uveden výčet požadovaných dokumentů pro pojistný produkt typu „D“:

- Žádost o pojištění vývozního odběratelského úvěru proti riziku nezaplacení
- Příloha č. 1 – Základní podmínky pojištění vývozního úvěru:
 - jsou zde uvedeny všechny základní podmínky, které musí exportér plnit pro poskytnutí pojištění vývozního úvěru typu „D“.
- Příloha č. 2 – Harmonogram čerpání a splácení úvěru:
 - ve formuláři se vyplňují termíny, částky jistiny a částky úroků v měně v jaké byla uzavřena smlouva o vývoz.

¹⁶⁷ EGAP a.s. [online]. 2013. [vid. 2013-11-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

- Příloha č. 3 – Prohlášení vývozce o podílu hodnoty vývozu:
 - v první části se vyplní identifikační údaje a % podílu hodnoty vývozu;
 - v druhé části jsou uvedeny pokyny pro výpočet podílu zboží a služeb českého původu na celkové hodnotě vývozu a další informace týkající se vývozních úvěrových rizik.
- Příloha č. 4 – Dotazník pro vyhodnocení vlivu na životní a sociální prostředí;
- Příloha č. 5 – Prohlášení vývozce o dodržení zákonných ustanovení proti podplácení v mezinárodním obchodě při trestním stíhání vývozce;
- Příloha č. 6 – Přehled předkládaných podkladů pro konečnou analýzu – uvádí následující tabulka 22.

Tabulka 22: Přehled předkládaných podkladů pro konečnou analýzu¹⁶⁸

Typ pojištění	Odběratelský úvěr poskytovaný existující zahraniční společností – dovozce EGAP typu D	d*) Vývozce	Dovozce	Ručitel
	1 Analytické vyjádření vypracované žadatelem o pojištění (bankou), které obsahuje zejména výčet hlavních rizik a způsob jejich ošetření			
	2 Výčet a ocenění zajišťovacích instrumentů nezávislým oceňovatelem nebo žadatelem o pojištění			
Analýza subjektu	1 *) a*) Aktuální výpis z obchodního rejstříku, nebo obdobného registru v zahraničí			
	2 b*) c*) Účetní výkazy za poslední ukončené čtvrtletí aktuálního účetního období			
	3 b*) c*) Účetní výkazy za poslední 3 ukončená účetní období včetně přílohy k účetní závěrce a výroku auditora (podléhá-li subjekt auditu), možno přiložit i výroční zprávu			
	4 Vlastnická struktura včetně podílů jednotlivých vlastníků a schéma finančně spjaté skupiny			
	5 Aktuální struktura krátkodobých pohledávek a závazků v členění do splatnosti, po splatnosti 90, 180, 360 a více než 360 dnů			
	6 Aktuální významní věřitelé / dlužníci z obchodního styku s uvedením výše závazků / pohledávek a doby splatnosti			
	7 Pohledávky a závazky vůči společnostem v rámci FSS včetně poskytnutých a přijatých půjček, aktuálního zůstatku, konečné doby splatnosti, periodicity splátek a úrokové míry			
	8 Aktuální seznam poskytnutých úvěrů, půjček a finančních výpomocí s uvedením dlužníka, aktuálního zůstatku, konečné doby splatnosti, periodicity splátek a úrokové míry			
	9 Aktuální seznam přijatých úvěrů, půjček a finančních výpomocí s uvedením věřitele, aktuálního zůstatku, konečné doby splatnosti, periodicity splátek a úrokové míry			
	10 Aktuální seznam podrozvahových závazků (např. poskytnutá ručení za 3. osoby) s uvedením typu závazku, doby platnosti závazku, u ručení též subjektu, za nějž je ručení vydáno			
	11 Přehled pronajatého majetku a závazků z leasingových smluv			
	12 Aktuální seznam majetku zatíženého právy třetích osob (např. zástava majetku, věcné břemeno) s uvedením tržní a účetní hodnoty majetku a výše zajištěného závazku a zástavního věřitele			
	13 Přehled vedených pasivních i aktivních soudních, rozhodčích a arbitrážních sporů včetně mediace s vyčíslením možných dopadů do hospodaření subjektu			
	14 d*) Přehled významných odběratelů a dodavatelů s uvedením podílu na celkovém odbytu resp. dodávkách			

¹⁶⁸ Poznámky k přehledu podkladů:

šedivé pole – dokument není požadován

*) Akceptovány jsou dokumenty v českém, slovenském, ruském a anglickém jazyce, v případě jiného jazyka dodat úředně ověřený překlad

a*) ne starší než 3 měsíce

b*) akceptované účetní standardy - zejména IFRS, CAS (české) a RAS (ruské), předkládá se ve dvou verzích, v originální verzi a ve formě vyplněného elektronického "Vstupního formuláře" pro výpočet ratingu v programu Excel, Ve vstupním formuláři se uvádějí i některé další požadované informace

c*) v případě, že subjekt patří do konsolidovaného celku, předkládá taktéž konsolidované účetní výkazy

d*) nevyžaduje se vždy

	15	Vyčíslení odpisů dlouhodobého hmotného majetku za poslední 3 ukončená účetní období a za aktuální účetní období pokud tato informace není uvedena ve finančních výkazech			
	16	Seznam realizovaných referenčních zakázek			
Smlouva o vývozu	1	Zajištění financování výroby pro export případně požadavky na předexportní úvěr			
	2	Požadované záruky spojené s vývozem			

Zdroj: EGAP (www.egap.cz), vlastní zpracování

5.8 Průběh obchodního případu

Níže je uveden průběh obchodního případu při využití vývozního odběratelského nepřímého úvěru. Vyjednávání začne poté, co si česká společnost vybere zahraničního partnera, informuje se o všech faktech, nutných pro hladký průběh obchodu, získá informace o teritoriu, do kterého bude obchod realizován a rozhodne se pro využití státní podpory exportu.

5.8.1 Dokumentace a vyjednávání

1. „*Dohoda o budoucím obchodním případě*“ – uzavření smlouvy o smlouvě budoucí, či jiné její alternativy;
2. Předložení této dohody ČEB;
3. ČEB dokumenty posoudí
4. EGAP doložené dokumenty také posoudí a stanoví pojistný limit;
5. ČEB vystaví „*Term Sheet*“;
6. Dovozce i vývozce musí „*Term Sheet*“ odsouhlasit;
7. ČEB předloží „*Úvěrový návrh*“, který dovozce i vývozce schválí;
8. EGAP poskytne „*Příslib pojištění*“;
9. ČEB vyhotoví „*Závaznou nabídku financování projektu*“;
10. Vývozce a dovozce podepíší „*Kupní smlouvu*“ a „*Smlouvu o poskytnutí bankovní záruky*“;
11. ČEB uzavře s dovozce v zahraniční „*Úvěrovou smlouvu*“;
12. ČEB a EGAP uzavřou mezi sebou „*Pojistnou smlouvu*“;
13. ČEB si nechá ve svůj prospěch vystavit bankovní záruku a zahraniční banky dovozce.

5.8.2 Průběh obchodu

Po skončení vyjednávání a podpisu všech požadovaných dokumentů a smluv začne probíhat obchod samotný. V první řadě bude zaplacen akontace dovozcem, ten také zaplatí všechny poplatky s obchodem spojené (pokud není dohodnuto jinak) a to: poplatek za poskytnutí bankovní záruky, zprostředkování úvěru, prémii pro EGAP. Poté je možné zboží či služby expedovat k dovozci. Zároveň s expedicí jsou doloženy dokumenty vyžádané ČEB, na jejichž základě banka zboží či služby uhradí vývozci. Od této doby dovozce nedluží cenu obchodního případu vývozci, ale jeho bance a dovozce tento závazek splácí. Pokud nastane situace, kdy zahraniční dodavatel není schopen svůj závazek splácet, vyžaduje ČEB plnění bankovní záruky. Pokud ani banka zahraničního dodavatele není schopna dluh za svého klienta zaplatit, je ČEB vyplaceno pojistné od EGAP.

5.8.3 Hodnocení projektu

Aby ČEB a EGAP mohly posoudit projekt, zda je vhodný k financování a bude možné vývozci či dovozci poskytnout vývozní úvěr, je nutné doložit všechny dokumenty, dle kterých je projekt k financování doporučen či nedoporučen. Jedná se hlavně o dokumenty obsahující informace o projektu, stranách obchodu (vývozci, dovozci, banka dovozce, banka vývozce a další dle typu úvěru), analýzy a posudky a hodnocení investorem.

5.8.4 Financování projektu a jeho cena

Cena za služby spojené s poskytnutím a čerpáním vývozního úvěru a pojištění vývozní operace se skládá z několika částí:

- jistina úvěru;
- úroky z úvěru;
- rezervační poplatek ČEB;
- management fee;
- pojistná prémie EGAP;
- poplatek za vystavení bankovní záruky;
- další – bankovní poplatky apod.

Všechny tyto výdaje hradí u tohoto typu úvěru zahraniční dovozce, tedy u přímého vývozního odběratelského úvěru.

5.8.5 Splácení úvěru

Posledním krokem, který průběh obchodního případu ukončí je splácení úvěru. V tomto případě splácí úvěr dovozce. Pokud dovozce není schopen splácet, musí se z podstaty uzavřené bankovní záruky zaručit jeho banka. Pokud ani zahraniční banka není schopna ustát své závazky, je vyplaceno pojistné od EGAP.

5.9 Zajištění kurzového rizika

Kurzové riziko je možné zajistit několika způsoby, jedná se buď o metody interní či externí, dále kurzovou spekulací (predikcí vývoje měnového páru CZK/EUR) nebo pojištěním se proti kurzovému riziku u komerčních pojišťoven. Všechny tyto metody jsou popsány výše v disertační práci.

Od listopadu roku 2013 začala ČNB používat měnový kurz jako nástroj měnové politiky, který plní inflační cíl, protože úrokové sazby již dosáhly technické nuly, a není možné je aktivně využívat k ovlivňování měnové politiky. ČNB se na základě rozhodnutí bankovní rady zavázala, že bude: „*v případě potřeby intervenovat na devizovém trhu na oslabení kurzu koruny tak, aby udržovala kurz koruny vůči euru poblíž hladiny 27 CZK/EUR*“.

V letech 2012–2013 prošla ČR obdobím hospodářské recese, ten se nepříznivě odrazil na růstu nezaměstnanosti, poklesu příjmů a spotřeby domácností, ale také zisků a investic firem. ČNB na to reagovala tak, že snížila koncem roku 2012 úrokové sazby na tzv. technickou nulu (0,05 %). Cílem tohoto kroku bylo hlavně udržet cenovou stabilitu, a tím přispět k vývoji české ekonomiky. Koncem roku 2012 také ČNB oznámila svůj záměr použít měnový kurz jako nástroj měnové politiky. Už jen toto oznámení vedlo k oslabení domácí měny začátkem roku 2013, což zbrzdilo deflační tendence a pomohlo ekonomice se aspoň trochu získat pozitivní vývojový trend. I přes opatření se dynamika růstu nevyvíjela dle očekávání expertů ČNB. S očekáváním poklesu inflace k nule začala ČNB ovlivňovat měnový kurz s cílem ho udržet okolo 27 CZK/EUR.¹⁶⁹

¹⁶⁹ ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. Reasons for Intervention of the Czech National Bank and the Evaluation of the Impact on the Insurance Market. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2014*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. S. 9-15. ISBN 978-80-7435-370-3.

Závěr

Disertační práce na téma „*Systém státní podpory vývozu a úloha měnového kurzu*“ se zabývala problematikou týkající se financování vývozních operací a pojištění vývozních úvěrů. ČR je malá, otevřená a proexportně zaměřená ekonomika, pro kterou je export velmi důležitý, a to hlavně z důvodu udržení dlouhodobé prosperity a hospodářského růstu. Jedním ze způsobů dosažení udržitelného ekonomického růstu je zavedení aktivní proexportní politiky spolu s reálnou podporou jeho financování. Export rok od roku roste a podíl MSP na celkovém exportu se zvyšuje. Společnosti MSP i velké podniky, stále ve větší míře nevyužívají státní podporu exportu. Exportéři jsou toho názoru, že využívání státní podpory exportu je časově a administrativně náročné a finančně nedosažitelné.

Tento fakt byl hlavním motivem pro zpracování disertační práce. Hlavním cílem disertační práce bylo zhodnocení státní podpory vývozu v České republice, zejména její dostupnosti a praktické využitelnosti. V rámci práce byl na základě komplexního rozboru jednotlivých segmentů proexportní politiky vytvořen návrh souboru obecně aplikovatelných doporučení a postupů pro řízení a tvorbu politiky zahraničního obchodu exportně založených firem. Na základě toho byl formulován soubor doporučení (výzkumný model) na příkladu organizací, které jsou odlišné (MSP a velký podnik).

Úvodní část disertační práce se zabývala současným stavem řešené problematiky. Charakterizovala význam vývozu pro ČR, exportní strategii vlády ČR. Dále stručně uvedla mezinárodní systémy státní podpory exportu, mezinárodní pravidla a ujednání. Nejdůležitějším souvisejícím dokumentem je zde Konsensus OECD, neboli Ujednání pro oficiálně podporované vývozní úvěry, který upravuje rozsah, postup a kritéria a další podmínky uplatňované v mezinárodní praxi exportního úvěrového pojištění.

V další části byly v práci představeny instituce, které státní podporou v ČR zabezpečují. Pojištěním vývozního úvěru a financováním vývozních operací se státní podporou se detailně zabývá zákon č. 58/1995 Sb. Zákon vymezuje především podmínky pojištění vývozních úvěrových rizik a podmínky poskytnutí financování exportu, dále náležitosti, které musí splňovat žádost o tyto produkty a další ujednání.

Dílčím cílem a také první výzkumnou otázkou bylo využití nástrojů státní podpory exportu. Separátně byly charakterizovány nástroje státní a komerční podpory exportu.

Z analýzy pojistných produktů, které českým exportérům nabízí společnost EGAP, vyplynulo, že je nejčastěji využíván pojistný produkt typu D – Pojištění vývozního odběratelského úvěrů a to z více jak 60 % z celkového množství využívaných produktů. Právě z tohoto důvodu byl právě tento nástroj vybrán pro aplikaci na vybrané společnosti. Dalším hojně využívaným produktem byl pojistný produkt typu I – Pojištění investice českých právnických osob v zahraničí. Ostatní pojistné produkty byly využívány relativně méně. Dále byly charakterizovány nástroje financování vývozu, které poskytuje ČEB. U jednotlivých typů financování byl krok po kroku popsán jejich průběh.

Druhá výzkumná otázka se zabývala propojením financování a pojišťování úvěru se státní podporou. Propojení financování a pojištění exportu se státní podporu je zřejmé nejen z vlastnického propojení příslušných institucí, ale i podle zákonem stanovených podmínek pro poskytnutí úvěrů a jeho pojištění. Dříve bylo nutné pojistit vývozní úvěr přímo u EGAP, od té doby kdy byl zákon č. 58/1995 Sb. novelizován zákonem č. 23/2006 Sb. může být pojištění od EGAP nahrazeno jiným typem zajištění.

Protože se disertační práce zabývala také úlohou měnového kurzu, byla v této práci provedena také analýza rizik, která vznikají, pokud společnost vstupuje na zahraniční trh. Z této analýzy vyplynula potřeba zajistit riziko komerční, teritoriální, kurzové, přepravní, tržní a další rizika spojené s obchodem. Práce se z důvodu jejího zaměření zabývala pouze prvními třemi z vyjmenovaných rizik, tedy riziky komerčními, teritoriálními a kurzovými. Riziko komerční a teritoriální bylo vyřešeno pojištěním vývozních operací, dá se mu však předcházet také jinými způsoby, mezi které se řadí dobrá znalost či informovanost o budoucím obchodním partnerovi a také zemi, do které společnost hodlá vyvážet. Pro zajištění rizika je také důležitá správná volba platebních podmínek, podle kterých se bude obchod odehrávat.

Kurzové riziko, je riziko spojené s využíváním cizí měny, což je pro mezinárodní obchod příznačné. Zajištění kurzového rizika je možné několika způsoby. Jedná se o metody interní a externí. Podnik si při plánování exportní strategie vybírá metodu, jakou bude kurzové rozdíly eliminovat, může jednat například o kurzové doložky, správné stanovení platebních podmínek či o využití měnových derivátů.

Předložená disertační práce se zabývala možností predikce měnového kurzu, a to na základě vzájemné závislosti měnových párů. Je možné pomocí regresní a korelační analýzy

prokázat vzájemnou závislost měnových párů? S použitím regresní a korelační analýzy byla potvrzena lineární závislost mezi měnovými páry. Výsledkem zmíněné analýzy byla regresní rovnice, pomocí níž je možné spekulovat nad vývojem měnového páru CZK/EUR pokud víme, jak se budou vyvíjet měnové páry CZK/USD, CZK/GBP a CZK/RUB. Tato spekulace byla podpořena dvěma hypotézami, ze kterých vyplynulo, že všechny proměnné jsou statisticky významné, a že model jako celek je též statisticky významný, což dokazuje jistou míru spolehlivosti modelu při predikci měnového kurzu. Tímto byla zodpovězena i poslední výzkumná otázka: Pomůže uplatnění regresní rovnice exportním firmám při volbě vhodné exportní strategie?

Jako zásadní výstup zde byl navržen postup realizace a obchodu s využitím státní podpory exportu se všemi možnými dokumenty a povinnostmi, které jsou vývozci, dovozci i jejich banky nuceny splňovat.

Nad rámec cílů, stanovených v úvodu, byly zjištěny rozdíly v dosažitelnosti státní podpory exportu malými a středními podniky. EGAP i ČEB si uvědomují obavy MSP čerpat podporu, a proto vycházejí společně s tímto typem vstříc tomu, že pro ně tvoří speciální programy, které zjednodušují, ale hlavně zrychlují náročný proces žádosti o státní podporu exportu.

Z hlediska dalšího postupu výzkumného směřování v oblasti řešené problematiky by bylo vhodné se zaměřit do dvou oblastí. Jednou z nich je navázání na provedenou predikci vývoje měnového kurzu CZK/EUR, a to doplněním regresní rovnice o koeficienty vyjadřující například aktuální stav ekonomických ukazatelů dané oblasti, nebo aktuální stav rizikovosti daného teritoria. Druhou oblastí by mohlo být doplnění exportní strategie o formy vstupů na zahraniční trhy. Dále by bylo možné provést mezinárodní komparaci systémů státních podpor vývozu v zemích Evropské unie. Tím by byly dosažené cíle předložené disertační práce vhodně doplněny a mohly by se tak stát základem pro tvorbu komplexní vývozní strategie tuzemských firem.

Seznam použité literatury

Agentura CZECH TRADE [online]. 2015 [vid. 2015-05-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtrade.cz/>>.

Analýza exportu: *Asociace malých a středních podniků a živnostníků* [online]. 2015. Dostupné z: WWW <http://www.amspace.cz/uploads/dokumenty_2015/Aktuality/Analýza_exportu_a_vliv_MSP.pdf>.

Arrangement on Officially Supported Export Credits – TAD / PG (2015) [online]. 2015 [vid. 2015-06-21]. Dostupné z WWW: <[http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&code=tad/pg\(2015\)1](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&code=tad/pg(2015)1)>.

Atradius Credit Insurance N. V. [online]. 2014 [vid. 2014-04-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.atradius.cz>>.

Berne Union [online]. 2015 [vid. 2015-04-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.berneunion.org/about-the-berne-union/>>.

Berne Union: Prague Club [online]. 2015 [vid. 2015-04-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.berneunion.org/berne-union-prague-club>>.

BÖHM, A. a F. JANATKA. *Pojištění úvěrových rizik v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004, 204 s. Finance (Grada). ISBN 80-247-0816-7.

BÖHM, A. Pojišťování vývozních úvěrových rizik. *E+M* 2008. Dostupné také z: <http://www.ekonomie-management.cz/download/1331826663_34a3/10_bohm.pdf>.

BÖHM, A. *Pojištění pohledávek v mezinárodním obchodě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 151 s. ISBN 978-80-7431-004-1.

BÖHM, A. a L. ŠTIBRÁNYIOVÁ, Competitive Neutrality of the OECD Consensus Myth Or Reality. *China-USA Business Review*. 1. vyd. Rosemead: David Publishing, 2013, roč. 12, č. 11. s. 1044 – 1054. ISSN 1537-1514.

BusinessInfo.cz [online]. 2015 [vid. 2015-05-12]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz>>.

BusinessInfo.cz: *Zajištění kurzového rizika* [online]. 2014 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manual-exportera/zajisteni-kurzoveho-rizika/1001370/53409/>>.

CYHELSKÝ, L., I. NOVÁK a K. SEIDLER. *Statistické minimum pro ekonomy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

CYHELSKÝ, L., J. KAHOUNOVÁ a R. HINDLS. *Elementární statistická analýza*. Vyd. 2., dopl. Praha: Management Press, 1999, 319 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 80-726-1003-1.

CYHELSKÝ, L., J. KAŇOKOVÁ a I. NOVÁK. *Základy teorie statistiky pro ekonomy: učebnice pro vys. školy ekon.* 1. vyd. Praha: SNTL, 1979, 365, [1] s. Řada ekonomické literatury.

Czech Republic International Chambre of Commerce [online]. 2014 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.icc-cr.cz/cs/sluzby-a-projekty/exportni-strategie>>.

ČERNOHLÁVKOVÁ, E. a A. SATO. *Mezinárodní marketing*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, 129 s. ISBN 978-80-7357-321-8.

ČERNOHLÁVKOVÁ, E. aj. *Finanční strategie v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2007, 367 s. ISBN 978-80-7357-321-8.

Česká exportní banka [online]. 2015 [vid. 2015-05-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceb.cz/>>.

Česká exportní banka: *Nabízené produkty* [online]. 2015 [vid. 2015-05-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceb.cz/co-delame/uvery/odberatelsky-uver/>>.

Česká národní banka: Kurzy devizového trhu [online]. 2015 [vid. 2015-07-25]. Dostupné z WWW:<http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_form.jsp>.

Český statistický úřad [online]. 2015. Dostupné z WWW: <www.czso.cz>.

DIONNE, Georges. *Handbook of insurance*. Second edition. New York: Springer, 2013. ISBN 978-14614-0154-4.

Doporučení Rady OECD k životnímu prostředí TAD / ECG (2007) 9 [online]. 2007. Dostupné z WWW:

<[http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=tad/ecg\(2007\)9&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=tad/ecg(2007)9&doclanguage=en)>.

Doporučení Rady OECD k zamezení podplácení v mezinárodním obchodě TAD / ECG (2006)24 [online]. 2006. Dostupné z WWW:

<[http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=td/ecg\(2006\)24&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=td/ecg(2006)24&doclanguage=en)>.

DVOŘÁK, P. *Deriváty*. 1. přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2006, 297 s. ISBN 80-245-1033-2.

EGAP a.s. [online]. 2013 [vid. 2013-11-15]. Dostupné z WWW:

<<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

EGAP a.s.: *Kategorizace zemí* [online]. 2015 [vid. 2015-07-15]. Dostupné z WWW:

<<http://www.egap.cz/informace/klasifikace-zemi/index.php>>.

EGAP a.s.: *Podpora MSP* [online]. 2015 [vid. 2015-06-22]. Dostupné z WWW:

<<http://www.egap.cz/egap-pro-msp/index.php>>.

EGAP a.s.: *Státní podpora exportu* [online]. 2013 [vid. 2013-11-15]. Dostupné z WWW:

<<http://www.egap.cz/informace/statni-podpora-exportu/index.php>>.

Export credit financing systems in OECD member countries and non-member economies: 2005 update. [6. Aufl.]. Paris: Organización de Cooperación y Desarrollo Económicos, 2005. ISBN 92-6403-635-0.

Export malých a středních firem: *Závěrečná zpráva* [online]. 2015. Dostupné z WWW:

<http://www.amsp.cz/uploads/Pruzkumy/Vysledky_33._pruzkumu_AMSP_CR.pdf>.

Exportní strategie ČR 2012-2020 [online]. 2012 [vid. 2015-06-02]. Dostupné z WWW:

<<http://www.mpo.cz/dokument103015.html>>.

Exportní strategie ČR 2012-2020 [online]. 2013 [vid. 2014-03-26]. Dostupné z WWW:

<<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/exportni-strategie-cr-2012-az-2020-7148.html#!&chapter=1>>.

FAURE, M. a T. HARTLIEF. *Insurance and expanding systemic risks*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, c2003. ISBN 92-64-10289-2.

FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2009. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-128-4.

FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7179-939-9.

FREUND, Rudolf J, William J WILSON a Ping SA. *Regression analysis: statistical modeling of a response variable*. 2nd ed. /. Burlington, MA: Elsevier Academic Press, c2006. ISBN 978-0-12-088597-8.

GE Money Bank a.s. [online]. 2014 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z WWW: <<https://www.gemoney.cz/firmy/zahranicni-obchod/zajisteni-exportniho-rizika>>.

GDK spol. s r. o., interní materiály.

HINDLS, R., I. NOVÁK a S. HRONOVÁ. *Metody statistické analýzy pro ekonomy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Management Press, 2000, 259 s. ISBN 80-726-1013-9.

Hospodářská komora ČR [online]. 2015 [vid. 2015-06-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.komora.cz/>>.

International Trade Center [online]. 2015. Dostupné z WWW: <www.intracen.org>.

JÍLEK, J. *Finanční a komoditní deriváty v praxi*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 630 s. Finanční trhy a instituce. ISBN 80-247-1099-4.

KALÍNSKÁ, E. *Mezinárodní obchod v 21. století*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3396-8.

KLEIN automotive, spol. s r.o., interní materiály.

Komerční banka a.s. [online]. 2014 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.kb.cz/>>.

KUPEG [online]. 2014 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.kupeg.cz/>>.

KYPETOVÁ, J. *Perspektivy financování exportu v ČR*. [online]. 2007 [vid. 2014-10-06]. Dostupné z WWW: <http://www.cz/upload/file/studie/Perspektivy_financovani>.

MÁČE, M. *Platební styk: klasický a elektronický*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5.

MACHALOVÁ, G. State Support for Export in Czech Republic. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2015*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2015. s. 188-195. ISBN 978-80-7435-547-9.

MACHALOVÁ, G. Description of the Trend of Exchange Rates Using the Regression and Correlation Analysis. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference MMK 2013*. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNAMITAS, 2013. s. 894 – 901. ISBN 978-80-87952-00-9.

MACHKOVÁ, H. *Mezinárodní marketing: [strategické trendy a příklady z praxe]*. 4. vyd. Praha: Grada, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5366-9.

MACHKOVÁ, H., E. ČERNOHLÁVKOVÁ a A. SATO. *Mezinárodní obchodní operace*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2007, 242 s. ISBN 978-80-247-1590-2.

Mezinárodní sbírka úmluv: *Sdělení ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy o boji proti podplácení veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích* [online]. 2000 [vid. 2014-11-15]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/public/c3/84/60/755902_664263_webMZV252000.pdf>.

Ministerstvo finanční ČR [online]. 2016. [vid. 2016-02-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.mfcr.cz/>>.

Portál Finance.cz [online]. 2015. [vid. 2015-07-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/uvery-a-pujcky/kalkulacky-a-aplikace/splatkovy-kalkulator/>>.

Sdělení Komise, kterým se mění sdělení Komise členským státům na základě čl. 93 odst. 1 Smlouvy o ES, kterým se použijí články 92 a 93 Smlouvy na krátkodobé pojištění vývozních úvěrů [online]. 2001. Dostupné z WWW: <<http://www.eurlex.cz/dokument.aspx?celex=32011R1233>>.

Sdělení komise 1997 pojištění exportních úvěrů [online]. 2012. Dostupné z WWW: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52012XC0421\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52012XC0421(01))>.

SMEJKAL, V. a K. RAIS. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4644-9.

Směrnice Rady 98/29/ES ze dne 7. května 1998 o harmonizaci hlavních ustanovení týkajících se pojištění vývozních úvěrů pro operace se střednědobým a dlouhodobým krytím [online]. 1999. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:31998L0029>>.

Sdělení Komise, kterým se mění dočasný rámec Společenství pro opatření státní podpory zlepšující přístup k financování za současné finanční a hospodářské krize. [online]. 2009. Dostupné z WWW: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52009XC1031\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52009XC1031(01))>.

SHARMA, A. K., *Text Book Of Correlations And Regression*. 1. Vyd. New Delhi: Discovery Publishing House, 2005. ISBN 81-7141-935-6.

SHOUP, G. *Currency risk management: a handbook for financial managers, brokers, and their consultants*. [Library ed.]. Chicago: Glenlake Pub. Co, 1998. ISBN 1-888998-22-9.

Státní podpora exportu [online]. 2013 [vid. 2013-11-16]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/statni-podpora-exportu.html>>.

STRNAD, P. a A. KRAUSOVÁ. *Mezinárodní marketing*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, 129 s. ISBN 978-80-7372-384-2.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. Reasons for Intervention of the Czech National Bank and the Evaluation of the Impact on the Insurance Market. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2014*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. S. 9-15. ISBN 978-80-7435-370-3.

TAUŠER, J. *Měnový kurz v mezinárodním podnikání*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007, 162 s. ISBN 978-80-245-1165-8.

The Arrangement on Guidelines for Official Supported Export Credits [online] 2016. [vid. 2016-01-15]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd-ilibrary.org/trade/the-arrangement-on-guidelines-for-officially-supported-export-credits_9789264189874-en>.

The Global Competitiveness Report 2012 [online]. [vid. 2015-08-17]. Dostupné z WWW: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>>.

UniCredit Bank a.s. [online]. 2014 [vid. 2014-03-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.unicreditbank.cz/>>.

Výroční zpráva ČEB 2014 [online]. 2014 [vid. 2015-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=20957537&subjektId=457155&spis=75627>>.

Výroční zpráva EGAP a.s. 2014 [online]. 2015 [vid. 2015-07-15]. Dostupné z: <<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=39527212&subjektId=432491&spis=74345>>.

WILLSHER, R. *Export finance: risks, structures and documentation*. Basingstoke: Macmillan, 1995. ISBN 978-0-333-65391-3.

Zákon č. 363/1999 Sb. o pojišťovnictví.

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

Zákon č. 58/1995 Sb. o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

Zelená linka pro export [online]. 2015 [vid. 2015-05-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument52232.html>>.

Zpráva o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře 2014 [online]. 2014 [vid. 2015-05-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument151050.html>>.

Vlastní publikace disertanta

MACHALOVÁ, G. State Support for Export in Czech Republic. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2015*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2015. S. 188-195. ISBN 978-80-7435-547-9.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. Reasons for Intervention of the Czech National Bank and the Evaluation of the Impact on the Insurance Market. In *Mezinárodní konference Hradecké ekonomické dny 2014*. 1. vyd. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2014. S. 9-15. ISBN 978-80-7435-370-3.

KUBOVÁ, P., MACHALOVÁ, G. a ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. Dopady legislativních změn EU na český pojistný trh. In *Mezinárodní Masarykova konference*. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. S. 50-60. ISBN 978-80-87952-07-8.

ŠTIBRÁNYIOVÁ, L. a MACHALOVÁ, G. The Problem of „EU Compliance“ in the Financial Sector Focusing on the Insurance Area. In *Interdisciplinární mezinárodní vědecká konference doktorandů a odborných asistentů QUAERE 2014*. 4. vyd. Hradec Králové: MAGNANIMITAS, 2014. S. 304-313. ISBN 978-80-87952-04-7.

MACHALOVÁ, G. Description of the Trend of Exchange Rates Using the Regression and Corellation Analysis. In *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference MMK 2013*. 1. vyd. Hradec Králové: MAGNAMITAS, 2013. S. 894 – 901. ISBN 978-80-87952-00-9.

MACHALOVÁ, G. Společenská odpovědnost proexportních firem. In *Zborník vedeckých prác: AKTUÁLNÉ PROBLÉMY PODNIKOVEJ SFÉRY 2013*. 1. vyd. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave, 2013. S. 339 – 344. ISBN 978-80-225-3636-3.

Seznam příloh

Příloha A	Vstupní data použita v regresní analýze.....	149
------------------	--	-----

Příloha A - Vstupní data použita v regresní analýze

Rok	Měsíc	Kurz CZK/EUR	Kurz CZK/GBP	Kurz CZK/JPY	Kurz CZK/PLN	Kurz CZK/RUB	Kurz CZK/USD
2005	leden	30,3100	43,3810	0,2235	7,4310	0,8265	23,1020
	únor	29,9610	43,4400	0,2194	7,5150	0,8233	23,0240
	březen	29,7820	43,0160	0,2146	7,4170	0,8173	22,5850
	duben	30,1300	44,1170	0,2170	7,2510	0,8376	23,2880
	květen	30,2160	44,1770	0,2232	7,2380	0,8519	23,8090
	červen	30,0320	44,8950	0,2272	7,3970	0,8656	24,6880
	červenec	30,1910	43,8490	0,2238	7,3580	0,8732	25,0500
	srpen	29,5920	43,1840	0,2176	7,3190	0,8453	24,0730
	září	29,3050	43,2600	0,2154	7,4830	0,8423	23,8960
	říjen	29,6770	43,5550	0,5151	7,5720	0,8649	24,7150
	listopad	29,2610	43,0780	0,2096	7,3710	0,8625	24,8200
	prosinec	28,9750	42,6600	0,2061	7,5260	0,8485	24,4390
2006	leden	28,7210	41,8680	0,2054	7,5190	0,8368	23,7330
	únor	28,4090	41,5980	0,2018	7,4880	0,8437	23,7960
	březen	28,6500	41,5600	0,2033	7,3780	0,8555	23,8340
	duben	28,5080	41,0540	0,1985	7,2760	0,8439	23,2510
	květen	28,2710	41,3790	0,1981	7,2530	0,8186	22,1380
	červen	28,3850	41,3380	0,1956	7,0520	0,8310	22,4410
	červenec	28,4450	41,3920	0,1939	7,1260	0,8337	22,4410
	srpen	28,1930	41,6630	0,1898	7,2200	0,8226	22,0070
	září	28,3800	42,0460	0,1905	7,1590	0,8333	22,2970
	říjen	28,2900	42,0620	0,1890	7,2520	0,8349	22,4330
	listopad	28,0300	41,6020	0,1855	7,3260	0,8180	21,7540
	prosinec	27,7770	41,2810	0,1794	7,2860	0,7998	21,0220
2007	leden	27,8410	41,9700	0,1778	7,1760	0,8087	21,4190
	únor	28,2310	42,2640	0,1791	7,2490	0,8205	21,5930
	březen	28,0550	41,2440	0,1808	7,2200	0,8116	21,1890
	duben	28,0100	41,2250	0,1744	7,3410	0,8026	20,7310
	květen	28,2310	41,4330	0,1729	7,4610	0,8089	20,8990
	červen	28,5450	42,2500	0,1735	7,4980	0,8209	21,2720
	červenec	28,3300	42,0170	0,1700	7,5180	0,8087	20,6410
	srpen	27,8580	41,1080	0,1752	7,3100	0,7978	20,4500
	září	27,5730	40,0580	0,1728	7,2750	0,7843	19,8660
	říjen	27,3360	39,2710	0,1657	7,3760	0,7722	19,2180
	listopad	26,7310	37,7130	0,1641	7,3090	0,7443	18,2060
	prosinec	26,3000	36,5150	0,1609	7,3030	0,7346	18,0400
2008	leden	25,0510	34,8650	0,1642	7,2180	0,7230	17,7020
	únor	25,3760	33,7980	0,1607	7,0950	0,7023	17,2100
	březen	25,2210	32,5400	0,1612	7,1330	0,6849	16,2490
	duben	25,0670	31,5390	0,1552	7,2830	0,6766	15,9160
	květen	25,0980	31,6730	0,1545	7,3760	0,6799	16,1220
	červen	24,3140	30,7170	0,1463	7,2080	0,6611	15,6340
	červenec	23,5290	29,6660	0,1397	7,2200	0,6390	14,9200
	srpen	24,2860	30,6310	0,1485	7,3790	0,6700	16,2260
	září	24,4970	30,6490	0,1599	7,2600	0,6736	17,0520
	říjen	24,7870	31,5300	0,1856	6,9490	0,7032	18,5780
	listopad	25,1830	30,3510	0,2043	6,7550	0,7237	19,7730
	prosinec	26,1060	28,9760	0,2136	6,5280	0,6926	19,4780

2009	leden	27,1690	29,5940	0,2273	6,4250	0,6451	20,5350
	únor	28,4590	32,0860	0,2408	6,1250	0,6212	22,2610
	březen	27,2290	29,6180	0,3135	5,8930	0,6031	20,8860
	duben	26,7600	29,8150	0,2054	6,0440	0,6054	20,2930
	květen	26,7380	30,2370	0,2029	6,0580	0,6138	19,5710
	červen	26,5450	30,9840	0,1961	5,8880	0,6095	18,9380
	červenec	25,7870	29,9480	0,1938	6,0090	0,5806	18,2930
	srpen	25,6490	29,7360	0,1896	6,2090	0,5675	17,9750
	září	25,3490	28,4950	0,1902	6,1010	0,5659	17,4150
	říjen	25,8360	28,2070	0,1930	6,1330	0,5921	17,4350
	listopad	25,8270	28,7100	0,1943	6,1980	0,5978	17,3150
prosinec	26,0760	28,9870	0,1988	6,2940	0,5933	17,8390	
2010	leden	26,1360	29,6010	0,2006	6,4220	0,6135	18,3130
	únor	25,9760	29,6510	0,2104	6,4710	0,6291	18,9810
	březen	25,5400	28,3280	0,2076	6,5650	0,6365	18,8220
	duben	25,3130	28,9230	0,2018	6,5300	0,6465	18,8730
	květen	25,6660	29,9430	0,2219	6,3280	0,6706	20,4350
	červen	25,7800	31,1460	0,2323	6,2810	0,6759	21,1190
	červenec	25,3050	30,2610	0,2262	6,2060	0,6466	19,7890
	srpen	24,8070	30,1190	0,2255	6,2180	0,6330	19,2430
	září	24,6510	29,3700	0,2240	6,2350	0,6133	18,9010
	říjen	24,5260	27,9730	0,2157	6,2110	0,5823	17,6420
	listopad	24,6370	28,8050	0,2187	6,2360	0,5821	18,0330
prosinec	25,1650	29,6730	0,2284	6,2950	0,6172	19,0280	
2011	leden	24,4490	28,8630	0,2215	6,2860	0,6064	18,3080
	únor	24,2760	28,6830	0,2153	6,1830	0,6077	17,7860
	březen	24,3920	28,1520	0,2133	6,0770	0,6127	17,4240
	duben	24,2910	27,5150	0,2018	6,1220	0,5991	16,8170
	květen	24,3830	27,7800	0,2094	6,1890	0,6087	16,9990
	červen	24,2850	27,3660	0,2099	6,1170	0,6031	16,8800
	červenec	24,3410	27,5510	0,2156	6,0860	0,6116	17,0790
	srpen	24,2730	27,6870	0,2198	5,8940	0,5886	16,9210
	září	24,5570	28,1730	0,2322	5,6700	0,5811	17,8340
	říjen	24,8480	28,5630	0,2368	5,7090	0,5794	18,1630
	listopad	25,4530	29,6800	0,2423	5,7430	0,6088	18,7750
prosinec	25,5150	30,2350	0,2489	5,7000	0,6138	19,3650	
2012	leden	25,0200	30,6860	0,2571	5,8360	0,6314	19,7874
	únor	25,4340	29,9208	0,2415	5,9860	0,6352	18,9381
	březen	24,6760	29,5703	0,2267	5,9650	0,6363	18,6928
	duben	24,7990	30,1709	0,2317	5,9380	0,6392	18,8485
	květen	25,3220	31,5119	0,2487	5,8910	0,6399	19,8245
	červen	25,6410	31,8208	0,2583	5,9680	0,6225	20,4701
	červenec	25,4340	32,3074	0,2626	6,0840	0,6375	20,7178
	srpen	25,0200	31,7179	0,2565	6,1130	0,6314	20,1787
	září	24,7310	30,9834	0,2461	5,9800	0,6119	19,2464
	říjen	24,9380	30,9143	0,2434	6,0720	0,6179	19,2206
	listopad	25,3650	31,5541	0,2441	6,1390	0,6301	19,7747
prosinec	25,2160	31,0530	0,2302	6,1560	0,6257	19,2298	

2013	leden	25,5630	30,7070	0,2161	6,1710	0,6361	19,2380
	únor	25,4760	29,5380	0,2049	6,1090	0,6316	19,0730
	březen	25,6620	29,8730	0,2089	6,1730	0,6426	19,8060
	duben	25,8400	30,3740	0,2027	6,2480	0,6333	19,8360
	květen	25,8890	30,4850	0,1973	6,1910	0,6366	19,9550
	červen	25,7610	30,2360	0,2007	6,0150	0,6040	19,5320
	červenec	25,9490	30,1040	0,1989	6,0720	0,6054	19,8280
	srpen	25,8180	30,0560	0,1981	6,1050	0,5871	19,3980
	září	25,7870	30,6360	0,1947	6,0860	0,5926	19,3210
	říjen	25,6580	30,2970	0,1926	6,1230	0,5866	18,8270
	listopad	26,9250	32,1400	0,1995	6,4280	0,6097	19,9550
prosinec	27,5170	32,9000	0,1943	6,5870	0,6103	20,0780	
2014	leden	27,4840	33,2450	0,1943	6,5760	0,5970	20,1960
	únor	27,4430	33,2610	0,1970	6,5750	0,5689	20,0940
	březen	27,3940	32,9390	0,1936	6,5250	0,5484	19,8180
	duben	27,4500	33,2700	0,1939	6,5590	0,5569	19,8740
	květen	27,4400	33,6720	0,1965	6,5660	0,5745	19,9990
	červen	27,4510	34,1410	0,1979	6,6390	0,5872	20,1960
	červenec	27,4570	34,6200	0,1994	6,6250	0,5842	20,2800
	srpen	27,8160	34,8870	0,2029	6,6360	0,5773	20,8890
	září	27,5980	34,8860	0,1994	6,5870	0,5627	21,3930
	říjen	27,5800	34,9730	0,2016	6,5580	0,5322	21,7690
	listopad	27,6660	35,0150	0,1908	6,5700	0,4821	22,1820
prosinec	27,6340	35,0510	0,1879	6,5640	0,3945	22,4000	
2015	leden	27,8950	36,3880	0,2031	6,5210	0,3721	24,0130
	únor	27,6080	37,2810	0,2050	6,6110	0,3783	24,3240
	březen	27,3790	37,8420	0,2100	6,6360	0,4205	25,2690
	duben	27,4430	38,0200	0,2127	6,8260	0,4824	25,4460
	květen	27,3960	38,0100	0,2036	6,7130	0,4862	24,5830
	červen	27,3060	37,8870	0,1968	6,5660	0,4459	24,3560
	červenec	27,0910	38,3290	0,1200	6,5280	0,4286	24,6390
	srpen	27,0410	37,8640	0,1972	6,4470	0,3694	24,2770
	září	27,0820	37,0380	0,2008	6,4230	0,3617	24,1280
	říjen	27,1030	36,9680	0,2009	6,3790	0,3822	24,1130
	listopad	27,0400	38,2550	0,2055	6,3630	0,3875	25,1820
prosinec	27,0260	37,2510	0,2042	6,2970	0,3546	24,8560	